

הבינלאומי

דוח על הסיכונים
גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים
לשנת 2023

מאפיין

תוכן עניינים

עמוד	
5	חלק 1 - כללי
9	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
9	חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
9	יחסים פיקוחיים עיקריים
10	גישת הבנק לניהול סיכונים
17	סיכונים מובילים ומתפתחים
21	דיון בגורמי סיכון
24	סקירת נכסי סיכון משוקללים
25	מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים
27	הון ומינוף
27	חלק 3 - הרכב ההון
27	הרכב ההון הפיקוחי
29	מידע נוסף על הון והלימות הון
32	חלק 4 - יחס המינוף
32	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
32	גילוי על יחס המינוף
33	סיכון אשראי
33	חלק 5 - סיכון אשראי
34	מידע כללי על איכות סיכון אשראי
38	שינויים במלאי החובות שאינם צוברים
38	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי
47	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה
48	שימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי
51	מידע נוסף על סיכון אשראי
54	חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי
54	סיכון אשראי של צד נגדי
60	סיכון שוק
60	חלק 6- סיכון שוק
60	מידע כללי ומידע נוסף על סיכון שוק
67	חלק 6א- סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
67	מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי
73	חלק 6ב- מניות
73	גילוי איכותי על פוזיציות במניות

עמוד	
	סיכון נזילות
74	
74	חלק 7 - סיכון נזילות
74	גילוי איכותי בגין יחס כיסוי נזילות
77	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
	סיכונים נוספים
83	
83	חלק 8 - תפעולי
87	חלק 9 - אחר - מידע נוסף על סיכונים אחרים
	תגמול
97	
97	חלק 10 - תגמול
97	גילוי איכותי
100	מידע נוסף על תגמול
	תוספות
103	
103	תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים
103	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות
105	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי
106	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים
106	הבהרות להבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית
106	תוספת ב' - איגוח

רשימת הטבלאות

עמוד	
9	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
21	טבלת גורמי סיכון
24	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
25	דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון
26	נכסים משוקללים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים
27	הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (CC1)
29	דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי
31	ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1
32	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
32	יחס המינוף (LR2)
38	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
40	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
44	חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון
45	חשיפות אשראי לפי אזורים גיאוגרפיים
47	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
49	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)
50	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
51	נתונים על סיכון האשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיר) בישראל
52	נתונים על הלוואות לדיר
53	סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן
56	ניתוח חשיפה של סיכון אשראי לצד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
56	הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA)(CCR2)
57	הגישה הסטנדרטית - חשיפות של סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
58	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR)(CCR5)
58	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
59	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)
64	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
65	ערך נתון בסיכון VAR
65	החשיפה בבסיס בפועל
68	שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
69	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
69	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
71	חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות לשינויים בשיעורי הריבית
73	פוזיציות במניות בתיק הבנקאי
75	יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
77	יחס מימון יציב נטו (NSFR)
79	הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HOLA)
82	הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים (ENC)
101	תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM1)
101	תגמול- תשלומים מיוחדים (REM2)
102	תגמול נדחה (REM3)

חלק 1 - כללי

בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בנק ישראל והנחיותיו, נדרשים תאגידים בנקאיים לפרסם דוח מפורט על הסיכונים ואופן ניהולם באתר האינטרנט שלהם, שיכלול מידע משמעותי כמותי ואיכותי לפי דרישות הגילוי של באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על ידי הועדה ליציבות פיננסית (Financial Stability Board). לצורך השלמת הגילוי יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח הכספי של הבנק לשנת 2023, ובכלל זה עם פרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שמתפרסם לציבור.

מדיניות גילוי

קבוצת הבינלאומי התווה מדיניות גילוי למידע שנדרש לפי הוראה 651 של בנק ישראל, שאושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון. עקרונות המדיניות קובעים תהליך לבחינת נאותות הגילויים, שנגזרים ממנה, בין היתר, קריטריונים איכותיים ופרמטרים כמותיים המסייעים לבחון כי הוצפו וטופלו באופן נאות כל הגילויים המהותיים הנדרשים, באופן שביא לידיעת משתמשי הדוחות את כל המידע המהותי על פרופיל הסיכון של הבנק והקבוצה, ודרכי ניהול הסיכונים. בנוסף, מעוגנות במדיניות הבקורות הפנימיות והנהלים למתן גילוי למידע זה.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיוא פוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי-התממשות הערכות. לעניין זה ראו גם ההסתייגות בפסקת הרקע להלן, ובעיקר בעניין מלחמת "חרבות ברזל". מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון בדוח זה או בפרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2023.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים, הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים, או כאלה המשפיעים על שווקים אלה.

תחולת היישום

הקבוצה הבנקאית הכפופה לתחולת היישום כוללת:
הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ - החברה האם.
בנק מסד בע"מ - חברת בת של הבנק הבינלאומי

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה, מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג כל עוד הבנק שומר על יחס ההון המזערי הנדרש ממנו על פי הדין. יצוין כי העברת כספים שאינם הון פיקוחי לחברות בנות, כפופה לנב"ת 312 - עסקאות עם אנשים קשורים ונב"ת 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
העברת כספים לבנק בדרך של דיבידנד כפופה לעמידה במגבלות של חלוקת דיבידנד על פי חוק החברות ונב"ת 331, והעברת כספים לבנק בדרך שאינה דיבידנד כפופה למגבלות נב"ת 312.

רקע

דוח הסיכונים נערך על רקע התפתחויות שונות בסביבת המאקרו, הנגזרות בין היתר ממלחמת חרבות ברזל, כפי שיפורט בהמשך, המשפיעות על הסביבה הכלכלית והעסקית שבה פועל הבנק. בשנת 2023 נמשכה מגמת האינפלציה הגבוהה, אם כי נרשמה התמתנות, כשסביבת הרבית המשיכה להיות גבוהה.

מלחמת "חרבות ברזל"

עם פרוץ המלחמה, בתחילת חודש אוקטובר 2023, הוכרז על גיוס מילואים נרחב, יישובים באזורי לחימה ובאזורים מאוימים פונו מתושביהם, מקומות עבודה הושבתו ועובדים הוצאו לחל"ת על ידי חלק מהמעסיקים. המלחמה מובילה לגידול חד בהוצאות הממשלה (בעיקר לצרכי בטחון, שיקום וסיוע אזרחי) לצד ירידה בהכנסות המדינה ועקב כך, לעליה בגירעון התקציבי וביחס החוב לתוצר. עלויות המלחמה, הבטחוניות והאזרחיות כוללות גידול בהוצאות ואובדן הכנסות אשר הוערכו בחודש ינואר 2024, על ידי חטיבת המחקר בבנק ישראל ביותר מ-200 מיליארד ש"ח (ברוטו, לפני ניכוי סיוע ממשלת ארה"ב והפחתת הוצאות אחרות). אובדן ההכנסות בשנת 2023 הועצם בין היתר, נוכח הקיפאון בפעילות ענף הבנייה, המהווה מקור משמעותי למסים ישירים (מס שבח ומס רכישה) ועקיפים (מע"מ על דירות חדשות וקרקעות).

יש לציין, שנמשכת אי וודאות רבה באשר למשך המלחמה, להמשך התפשטותה לזירות נוספות ולהיקף ההשלכות הנגזרות מכך על הכלכלה. חטיבת המחקר של בנק ישראל, עדכנה את התחזית המאקרו כלכלית שלה ביום 1 בינואר 2024, בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל", והעריכה כי התוצר צפוי לצמוח בשיעור של 2% בכל אחת מהשנים 2023 ו-2024 וביעור של 5% בשנת 2025. הפגיעה הצפויה בתוצר בשנים 2023 ו-2024, משקפת את הערכת חטיבת המחקר בבנק ישראל, לפגיעה צפויה הן בצד ההיצע והן בצד הביקוש. בצד ההיצע, גיוס המילואים הנרחב והשבתה חלקית של מוסדות חינוך, בעיקר בחודשים הראשונים של המלחמה, הובילו לירידה בהיצע העבודה בכל ענפי המשק, וזאת בנוסף לפגיעה בענפי הבנייה והחקלאות, בשל הגבלות על כניסת פועלי בניין מיהודה ושומרון לישראל והפסקה מוחלטת של העסקת פועלים מעזה, ובשל עזיבתם של עובדים זרים. בנוסף, באזורי הלחימה ובאזורים מאוימים נפגע כושר הייצור בשל פגיעה בהון הפיזי וביכולת לעבוד. בצד הביקוש, צפויה להימשך הפגיעה בביקוש לצריכה פרטית ובביקוש לשירותי תיירות נכנסת. בשנת 2023, המדד עלה ב-3.0%, בהשוואה לעלייה של 5.3% בשנת 2022. על פי עדכון חטיבת המחקר של בנק ישראל מחודש ינואר 2024, שיעורי האינפלציה הצפויים לשנים 2024 ו-2025 עומדים על 2.4% ו-2.0%, בהתאמה.

ביום 1 בינואר 2024, החליטה הוועדה המונית בבנק ישראל, להפחית את הרבית ב-0.25% לרמה של 4.5%. הוועדה הצהירה, שעל רקע המלחמה, יקבע תוואי הרבית בהתאם להמשך התכנסות האינפלציה ליעדה, המשך היציבות בשווקים הפיננסיים, הפעילות הכלכלית והמדיניות הפיסקלית. בהחלטת הרבית שפורסמה ביום 26 בפברואר 2024, הותיר בנק ישראל את הרבית ללא שינוי, ברמה של 4.5%. על פי הערכת חטיבת המחקר בבנק ישראל מינואר 2024, רבית בנק ישראל צפויה להתייצב ברמה של 3.75% או 4.0% בממוצע, ברבעון הרביעי של שנת 2024. לאחר כחמישה חודשים בהם פעלה הממשלה במתכונת של תקציב המשכי, אושר בכנסת ביום 24 במאי 2023, תקציב המדינה לשנים 2023 ו-2024. עקב המלחמה, ביום 15 בינואר 2024 אישרה הממשלה תקציב מדינה מעודכן לשנת 2024, שכלל עליה בגירעון בתקציב שנת 2023, שהסתכם ב-4.2% תוצר (בהשוואה לעודף של 0.6% תוצר בשנת 2022) הגירעון לשנת 2024 בתקציב, צפוי לעמוד על 6.6% תוצר. בתחזית חטיבת המחקר שפורסמה בתחילת ינואר 2024, מצוין בנק ישראל, באשר למדיניות הפיסקאלית, שיחס החוב לתוצר, צפוי לעלות ל-62% בשנת 2023 (ירידה של 1%, בהשוואה לתחזית האחרונה מחודש נובמבר) ול-66% בשנים 2024 ו-2025. זאת לאחר שהמדיניות הפיסקלית, הביאה את המשק ליחס חוב תוצר של כ-60%, ערב המלחמה.

ברבעון האחרון של שנת 2023, ניכרת עליה בתנודתיות הדולר מול השקל, על רקע מלחמת "חרבות ברזל". בשלושת השבועות הראשונים ללחימה, נחלש השקל ושער הדולר חצה את רף ה-4 שקלים, אולם, מתחילת חודש נובמבר התהפכה המגמה, והחלה מגמת ייסוף משמעותית של השקל, כך שבסוף שנת 2023, עמד שער הדולר מול השקל על-3.627 שקלים. בסוף חודש פברואר 2024, נמשך הייסוף בשקל, ושער הדולר מול השקל עמד על 3.584 שקלים.

בדוח בנק ישראל על המדיניות המוניטרית, מחדש ינואר 2024, צוין, שברקע הייסוף, עומדת התבהרות מסוימת במצב המלחמה, הסתברות לגלישה אל מספר זירות וגם הערכות בדבר הפחתות רבית קרבות של ה-FED וה-ECB. מול האיר, נחלש השקל בכ- 7% מתחילת השנה, כך שבסוף שנת 2023, עמד שערו על-4.012 שקלים לאירו.

עקב השפעותיה הכלכליות של המלחמה ולצורך ייצוב השווקים, הודיע בנק ישראל ביום 9 באוקטובר 2023, על תכנית למכירת מט"ח בהיקף של עד 30 מיליארד דולר, במסגרתה מכר בחודש אוקטובר, כ-8.2 מיליארד דולר וכ-0.3 מיליארד דולר בחודש נובמבר.

ביום 9 בפברואר 2024, הודיעה חברת דירוג האשראי העולמית Moody's, על הורדת דירוג האשראי של מדינת ישראל מרמה של A1, ל-A2 ועל אופק דירוג שלילי. Moody's ציינה באותו מועד, כי הסיבה להפחתת הדירוג היא חוסר הוודאות לגבי מועד ואופן סיום המלחמה, השפעתה על פניות הממשלה והכנסת לעסוק בסוגיות ליבה כלכליות וחברתיות, והשינוי במצב הפיסקלי. הסיבה לאופק הדירוג השלילי היא אי הוודאות בנוגע להתרחבות המלחמה לזירה הצפונית. בהתאם לכך, ביום 13 בפברואר 2024, הודיעה Moody's, על הפחתת דירוג חמשת הבנקים הישראליים הגדולים בדרגה אחת, מ-A2 ל-A3 ועל אופק דירוג שלילי.

ביום 25 באוקטובר 2023, חברת דירוג האשראי העולמית S&P, אישרה את דירוג האשראי של מדינת ישראל על החוב במטבע חוץ ברמה של AA-. עם זאת, על רקע המלחמה, הודיעה S&P על שינוי תחזית הדירוג מ"יציבה" ל"שלילית" וכן שהורדת דירוג האשראי, עלולה להתבצע במידה והעומות הצבאי יתרחב באופן מהותי, ויגדיל את הסיכונים הביטחוניים והגיאופוליטיים איתם מתמודדת ישראל. בהתאם לכך, הודיעה S&P מעלות, על שינוי תחזית הדירוג מ"יציבה" ל"שלילית" לבנקים נוספים בישראל ובתוכם הבנק.

ביום 17 באוקטובר 2023, חברת דירוג האשראי העולמית Fitch, אישרה את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ עם זאת, על רקע המלחמה, הודיעה Fitch, על שינוי תחזית הדירוג מ"יציבה" ל"מעקב שלילי". זאת בשל הסיכון להתרחבות הלחימה לחזיתות נוספות. באופן דומה, הודיעה Fitch, על שינוי תחזית הדירוג של ארבעת הבנקים הגדולים בישראל מ"יציבה" ל"מעקב שלילי". יש לציין, שהבנק אינו מדורג על ידי Fitch. להשפעת דירוג האשראי של מדינת ישראל על יחס הלימות ההון של הבנק, ראה להלן בפרק "הון ומינוף".

על רקע המלחמה, פרסם בנק ישראל את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 251 - התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם מלחמת "חרבות ברזל" (הוראת שעה), במסגרתה ניתנו הקלות שונות שגיבש הפיקוח על הבנקים, על מנת לסייע למערכת הבנקאית וללקוחותיה להתמודד עם אתגרי המצב. לפרטים בעניין הוראה זו והוראות רגולטוריות נוספות, ראה חקיקה ויוזמות רגולטוריות, בפרק ממשיך תאגדי בדוחות הכספיים.

בנוסף, ביום 15 באוקטובר 2023, פרסם הפיקוח על הבנקים מתווה סיוע רוחבי ללקוחות שגובש בשיתוף המערכת הבנקאית (להלן - "המתווה הבסיסי"), הכולל הקלות בתחומי האשראי והעמלות ללקוחות "המעגל הראשון" (המתגוררים ופועלים בטווח של 30 ק"מ מרצועת עזה, אזרחים שפנו מביתם על ידי גורם רשמי, מגויסי מילואים בצו 8 ובעלי קרבה ראשונה לחללי המלחמה, לחטופים או לנעדרים). בהתאם למתווה, לקוחות אלה יכולים לבקש לדחות תשלומים בגין משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי עסקי, לשלושה חודשים, ללא חיוב ברבית בגין הדחייה, הכל בסכומים ובתנאים מסוימים. כמו כן, לקוחות "המעגל הראשון" שהם משקי בית, למעט אוכלוסיית משרתי המילואים ומגויסי צו 8, לא יחויבו ברבית על יתרות חובה בעו"ש, עד לסכום של 10,000 ש"ח, במשך שלושה חודשים, בתנאי שעבר פרסום המתווה עמד חשבונם ביתרת חובה.

בנוסף, ינתן ללקוחות "המעגל הראשון", שהם יחיד ועסק קטן, פטור מעמלות מסוימות לתקופה של שלושה חודשים. לשאר הלקוחות, המתווה מאפשר לדחות תשלומים בגין משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי עסקי, למשך 3 חודשים, ללא עמלות, בסכומים ובתנאים מסוימים, כאשר עלות הדחייה תחושב בהתאם לשיעור הרבית ההסכמית. המתווה הציג את תנאי המינימום וכל בנק רשאי להרחיב את המתווה האמור לטובת לקוחותיו ולבקשתם.

ביום 8 בנובמבר 2023, הודיע בנק ישראל על הרחבת לקוחות "המעגל הראשון" במתווה, על ידי הכללת האוכלוסייה המתגוררת ביישובי צפון הארץ, או בעלי עסק ביישובי הצפון, אשר פונו על ידי גורם רשמי נכון לתאריך 7 בנובמבר 2023, והמתגוררים באחד מהיישובים המופיעים ברשימות המפורסמות באתר בנק ישראל.

ביום 17 בדצמבר 2023, הודיע בנק ישראל על הארכת המתווה הבסיסי בשלושה חודשים נוספים, החל מתאריך 1 בינואר 2024. כמו כן, הוסיף ל"מעגל הראשון" את אוכלוסיית משתתפי מסיבת "נובה" ברעים ואת חשבונותיהם של חטופים, נעדרים ואחיהם. המתווה המוארך מאפשר ללקוחות שטרם ביצעו דחייה, לבקש דחייה של שלושה חודשים וללקוחות שכבר ביצעו דחייה, לבקש דחייה של שלושה חודשים נוספים (בהתאם לסכומים ולתנאים שפורטו במתווה הראשון). ביחס לקבוצת "המעגל הראשון", נוספה הטבה של מתן פטור מחיוב ברבית על יתרת חובה, עד לסכום של 30 אלף ש"ח, לעסקים עם מחזור פעולות של עד 5 מיליון ש"ח.

ביום 4 במרץ 2024, הודיע בנק ישראל על הארכת המתווה בשלושה חודשים נוספים, החל מיום 1 באפריל 2024. כמו כן, אוכלוסיית "המעגל הראשון" הורחבה כך שתכלול גם - תושבים ביישובים שהתקבלה החלטת ממשלה לפנותם אך טרם פונו בפועל, נפגעי מסיבת פסיידאק ומפגש ההיערכות לפסטיבל "מידברן" וחיילי מילואים שאושפזו בבית חולים לתקופה של שבעה ימים לפחות בשל פציעה שנגרמה בלחימה. תנאי המתווה הורחבו כך שחיילי מילואים יהיו פטורים מחיוב ברבית על יתרות חובה בעו"ש, עד לסכום של 10,000 ש"ח, למשך שלושה חודשים (בתנאי שעבר פרסום ההרחבה, עמד חשבונם ביתרת חובה). סיווג חיילי המילואים לצורך מתן ההטבות, ייעשה באופן יזום על ידי הבנק ללא צורך באסמכתא.

הבנק מיישם את המתווה ואת כל הנחיות בנק ישראל, בעניין ההיערכות למתן שירותים בנקאיים בתקופת המלחמה, תוך שמירה על עיקרון ההוגנות כלפי הלקוחות וממשיך לנטר את מצב הלווים.

בנוסף למתווה הבסיסי כאמור, הבנק נקט שורה של צעדים נוספים על מנת לסייע ללקוחותיו. ללקוחות בעוטף עזה (בטווח של עד 7 ק"מ מהגבול) ניתנו הטבות ובכללן, הקפאת תשלומי משכנתא ללא תשלום רבית על תקופת הדחיה, למשך שלושה חודשים ומתן הלוואות עד סכום של 20 אלף ש"ח ללא רבית והצמדה, לתקופה של שנתיים. כמו כן, ניתנו הטבות במשכנתאות לאנשי קבע בהתאם למתווה הבסיסי כאמור, הוקמו שתי קרנות ייעודיות, האחת למשרתי קבע והשנייה למשרתי המילואים, על סך 100 מיליון ש"ח כל אחת, למתן הלוואות ללא רבית לתקופה של שנה וכן, ניתנה אפשרות לדחיית תשלומי הלוואות ללקוחות עסקיים.

הנהלת הבנק והדירקטוריון מקיימים מעקב שוטף בכל הנושאים והסיכונים הנובעים מהמלחמה, השלכותיה והשפעותיה הפיננסיות על הבנק ובכלל זה ההשפעות על הסיכונים השונים. בין היתר נבחנים: ההשפעות על לקוחות שעשויים להיות מושפעים יותר מהמלחמה, התנדטיות בשווקים וההשפעות על סיכוני האשראי, הנוסטרו והנזילות, פעילות חדרי עסקאות, תחומי סייבר, מודלים, ציות, הלבנת הון ומימון טרור ועוד. יצוין כי בנושא סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור, מצב המלחמה דורש עירנות מוגברת מצד הבנק על מנת למנוע ניצול לרעה של המשבר למטרות הלבנת הון ומימון טרור. מחלקת הציות של הבנק, מבצעת בקורות, בדגש על איתור פעילות המשקפת "אורות אדומים" לפעילות חשודה בנושאים הקשורים בציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור.

כמו כן, בנושא סיכון סייבר, המלחמה הובילה לעלייה בניסיונות התקיפה על ארגונים בארץ, כולל תקיפות מניעת שירות (DDOS) וכן עלייה בהונאות בשילוב הנדסה חברתית. החשיפה להתממשות אירוע סייבר עולה, בין היתר, כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים והמשך עבודה מרחוק של עובדים וספקים. הבנק נוקט באופן שוטף, בצעדים למזעור הסיכונים, לרבות פתרונות גישה מרחוק, הגברת ניטור, חיזוק ושיפור מנגנוני הגנה והעלאת מודעות העובדים, בהתאם להתפתחות האיומים.

במסגרת השמירה על ההמשכיות העסקית, נקט הבנק בשורה של צעדים, בין היתר, קיום ישיבות יעודיות בעקבות מצב החירום, העברת עובדים לעבודה מרחוק, הפעלת סניף נייד ועוד. הבנק בוחן את המצב באופן שוטף ומבצע התאמות בפעילות בהתאם לנדרש. ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2023 ב-502 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-123 מיליון ש"ח בשנת 2022, גידול בסך של 379 מיליון ש"ח, הנובע בעיקר מההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. בשנת 2023 חל גידול בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בסך של 337 מיליון ש"ח, בעיקר בשל התאמות של ההפרשה הקבוצתית, בגין החשש מהשפעות מאקרו כלכליות חזויות, לנוכח אי הוודאות בתנאים הכלכליים, בין היתר, עקב השלכות הנובעות ממצב הלחימה בו מדינת ישראל מצויה, השפעת עליית הרבית וההסתברות להאטה כלכלית.

כאמור, עדיין לא ניתן להעריך את מלוא השפעות המלחמה על הבנק, וזאת בשל אי ודאות בקשר עם משך המלחמה, היקפה, המשך התפשטותה לזירות נוספות ככל שתהיינה, וכן אי ודאות מלאה באשר להשפעות הנגזרות על הפעילות המשקית, מגמות בשוקי ההון וצעדים פיננסיים שונים שיינקטו על ידי הממשלה, הבנק המרכזי ורגולטורים נוספים. לפרטים נוספים ראו בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

ה	ד	ג	ב	א	על בסיס מאוחד ליום:
31.12.22	31.03.23	30.06.23	30.09.23	31.12.23	הון זמין (במיליוני ש"ח) (*)
10,802	11,125	11,525	11,813	12,292	1 הון עצמי רובד 1
10,751	11,060	11,466	11,758	12,244	1A הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר (4)
10,802	11,125	11,525	11,813	12,292	2 הון רובד 1
10,751	11,060	11,466	11,758	12,244	2A הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר (4)
14,250	14,612	15,078	15,387	15,861	3 הון כולל
14,201	14,546	15,018	15,332	15,813	3A הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר (4)
					נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח)
103,636	105,428	108,293	109,001	108,299	4 סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
					יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים (*)
10.42%	10.55%	10.64%	10.84%	11.35%	5 יחס הון עצמי רובד 1
10.35%	10.48%	10.60%	10.79%	11.31%	5A יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10.42%	10.55%	10.64%	10.84%	11.35%	6 יחס הון רובד 1
10.35%	10.48%	10.60%	10.79%	11.31%	6A יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
13.75%	13.86%	13.92%	14.12%	14.65%	7 יחס הון כולל
13.67%	13.80%	13.88%	14.07%	14.61%	7A יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
9.24%	9.24%	9.24%	9.24%	9.24%	11A יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים (1)
1.18%	1.31%	1.40%	1.60%	2.11%	12A יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים (2)
207,943	216,044	221,596	223,064	233,669	13 סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
5.19%	5.15%	5.20%	5.30%	5.26%	14 יחס המינוף (באחוזים)
5.17%	5.11%	5.17%	5.27%	5.24%	14A יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים) (4)
					יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים (3)
53,642	56,503	64,372	69,310	76,328	15 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
42,299	43,159	48,154	48,960	48,942	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
127%	131%	134%	142%	156%	17 יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
					יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות המפקח על הבנקים
122,396	121,317	120,847	123,940	128,762	18 סך הכל מימון יציב זמין
92,228	91,401	90,408	89,745	80,062	19 סך הכל מימון יציב נדרש
133%	133%	134%	138%	146%	20 יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

- (*) הון, יחסי הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ויחס מינוף הינם לאחר השפעת התאמות בגין מהלכי התייעלות תפעולית - ר' באור 24 ב' בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.
- (1) ככלל יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס הון הכולל הנדרש הינם 9% ו 12.5%, כאשר ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור שהן למטרת מימון זכויות במקרקעין למועד הדיווח. עם זאת, בהתאם להוראות שעה בדבר התאמות לניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה, לא חלה דרישת הון נוספת בשיעור של 1% על הלוואות לדיור למטרת מגורים שהועמדו החל מתחילת תוקפה של הוראת השעה (19 במרס 2020) ועד 30 בספטמבר 2021, ועל הלוואות לדיור לכל מטרה שהועמדו החל מיום 19 במרס 2020.
- (2) ר' חלק 4 להלן להרחבה בנושא יחס המינוף.
- (3) ר' חלק 7 להלן להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות.
- (4) לפני השפעת הוראות המעבר, ולפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות.

תיאור המודל העסקי של הקבוצה

קבוצת הבנק נמנית עם חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

בשנים האחרונות קבוצת הבינלאומי נערכת לסביבה התחרותית המשתנה, בין היתר, באמצעות יישום של מהלכי התייעלות לצד בניית יכולות טכנולוגיות בדגש על שיפור הצעת הערך הדיגיטלית. היערכות זו צפויה להימשך גם בשנים הבאות. זאת, על מנת לאפשר לקבוצה להתחרות גם מול גופים פיננסיים טכנולוגיים וכן להתאים את יכולותיה וכלי ניהול הסיכונים שלה לעולם דיגיטלי וטכנולוגי.

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטוין בהכנסות ריבית נטו, ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה. פעילות זו תומנת בחובה סיכונים שונים ובעיקר סיכון אשראי הנובע ממתן אשראי וסיכון נזילות בשל משיכות בלתי צפויות מפקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. להרחבה אודות ניהול הסיכונים השונים ראה פרקים על סיכון אשראי וסיכון נזילות.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, שירותי תשלום, מכשירים פיננסיים נגזרים וכו'. פעילות זו תומנת בחובה סיכונים שונים ובעיקר סיכון תפעולי הנובע מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, של אנשים או של מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. וכן סיכון אשראי צד נגדי הנובע מפעילות בנגזרים מול לקוחות שוק ההון ומוסדות פיננסיים, כמו כן כלל הפעילויות הבנקאיות תומנות בחובן את סיכון הציות. - לפרוט ר' פרקים של סיכון תפעולי, סיכון ציות וסיכון אשראי צד נגדי.

- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני. פעילויות אלו תומנות בחובן בעיקר סיכון ציות בתחום דיני ני"ע והדינים החלים על הייעוץ הפנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק כאשר הסיכונים המרכזיים הינם סיכון שוק וסיכון אשראי. לפרוט ר' פרק סיכון שוק ופרק סיכון אשראי.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון. פעילות זו תומנת בחובה בעיקר סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון ציות בין היתר בשל שירותי התפעול לגופים בשוק ההון בקשר עם הנכסים המוחזקים על ידי צד שלישי בבנק.
- שירותי נאמנות לגופים מוסדיים באמצעות החברה לנאמנות. פעילות זו תומנת בחובה בעיקר סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון ציות.
- בנוסף לבנק, כוללת כיום הקבוצה את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל. הסיכונים בפעילותו דומים לאלו של הבנק ומנוהלים לפי אותם העקרונות.

הבנק פועל באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון. במסגרת החטיבה פועל איזור עסקים, המרכז את פעילות הסניפים העסקיים של הבנק.
- החטיבה הבנקאית מספקת באמצעות הסניפים שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סניפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון, וסניפי אוצר החייל, המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאג"י, סניפי פאג"י מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח מול הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני, ומרכז ההשקעות. כמו כן, החטיבה ממונה על פעילות חברות בנות בתחומים משיקים - יובנק חברה לנאמנות והבינלאומי יוניק ניהול השקעות.

הבנק פועל בהתאם לתכנית האסטרטגית לשנים 2023-2025 שאושרה בדירקטוריון בחודש דצמבר 2022. בתכנית האסטרטגית נקבעו מיקודים עסקיים אשר נועדו להצמיד את הבנק קדימה בסביבת התחרות המתחדשת ותחת תנאי אי ודאות. לפירוט בנושא ראו פרק יעדי האסטרטגיה בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדוח הכספי.

כלל הסיכונים והערכת הסיכון בגינם מפורטים בהרחבה במסגרת טבלת גורמי הסיכון בדוח השנתי ובמידה וחל שינוי ניתנת התייחסות בדוח הסיכונים הרבעוני. הסיכונים מנוהלים לרוב שלוש קווי ההגנה, המפורטים בפסקת מבנה הממשל התאגידי להלן, כאשר תיאבון הסיכון (האיכותי ו/או הכמותי) מוצג בהרחבה במסמכי המדיניות ופרופיל הסיכונים מדווח במסגרת מסמך הסיכונים כמפורט בדוח זה.

תיאור פרופיל הסיכון של הבנק ודרכי ניהול

כאמור לעיל, פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי שבהם הינו סיכון הריבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע, וסיכון טכנולוגיות המידע, סיכון ציות ואיסור הלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון חקיקה ורגולציה, סיכון מוניטין וסיכון מודל.

ככלל, תיאבון הסיכון של הקבוצה הינו מידתי. כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. כל סיכון מנוהל במסגרת מסמך מדיניות ייעודי שקובע, בין היתר, את תיאבון הסיכון. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.

תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועם העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיימת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידת דיווח ועליו על פי אמות מידה מקובלות.

מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבה לניהול סיכונים, מערך הייעוץ המשפטי, חטיבת החשבונאי הראשי למעט יחידת התכנון וההתייעלות המהווה קו הגנה ראשון וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.

מנהלת הסיכונים הראשי (CRO) - ר"ח ליליה קפלן מכהנת, החל מיום 30 בנובמבר 2023, כראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהלת הסיכונים הראשית (CRO), כמנהלת הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות ערך וכמנהלת ההמשכיות העסקית. עד ליום זה, כיהן בתפקידים אלו ר"ח אלי כהן, מנכ"ל הבנק.

מנהלת הסיכונים הראשית היא חברת הנהלה ונושאת באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו. היא עומדת בראש החטיבה לניהול סיכונים אשר תפקידה להשלים את פעילויות ניהול הסיכונים של קווי העסקים, תוך תכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת העבודה לניהול הסיכונים, אתגור נאותות התשומות, ניהול הסיכונים של קווי העסקים, מדידתם ודיווח עליהם.

החטיבה כוללת את המחלקה לניהול סיכוני אשראי, היחידה לניהול סיכונים ויישום הוראות באזל, מחלקת ציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות תחום האכיפה הפנימית בדיני נ"ע והאכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית, ניהול סיכונים חוצי גבולות, FATCA, CRS, QI ותחום הגנת הפרטיות), את היחידה לניהול סיכוני שוק, נזילות ומודלים, ואת היחידה לניהול סיכונים תפעוליים (לרבות סיכוני דו, סייבר והמשכיות עסקית). החטיבה לניהול סיכונים מובילה את גיבוש מסמכי המדיניות השונים ומאתגרת את מסמכי מדיניות ניהול הסיכונים האחרים הנתונים באחריות של מנהלי סיכונים שונים. כמו כן, מפתחת החטיבה מתודולוגיות וכלים כמותיים ואיכותיים לזיהוי ומדידת החשיפה לסיכונים, תומכת בנוטלי הסיכונים בכל הקשור לניהול הסיכון שבאחריותם, עוסקת בבקורות, ניתוח ודיווח ביחס לחשיפות הבנק וקבוצת הבנק לסיכונים השונים.

בנוסף, החטיבה מבצעת תהליך של הערכת אפקטיביות הבקרה של גורמי הבקרה בקו הראשון, מגבשת המלצות בתחומי ניהול סיכונים לרבות ביחס לתיאבון לסיכון, נותנת חוות דעת בלתי תלויות בתחום האשראי, ממליצה על יעדי הלימות ההון ועוד.

במסגרת אחריות החטיבה לניהול סיכונים על קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות, מכהנת מנהלת הסיכונים הראשית כיו"ר הוועדות לחובות בעייתיים, למעט הוועדות בראשות מנכ"ל הבנק ומעלה. בנוסף, מתכנס פורום לניהול סיכוני אשראי המתמקד בניתוח סיכוני האשראי השונים ובכלל זה סיכון האשראי הצרכני. יו"ר הפורום הינה מנהלת הסיכונים הראשית ומשתתפים בו, בין היתר, נציגי החטיבות העסקית והבנקאית וכן נציגי חברת הבת הבנקאית.

האחרים הנוספים על ניהול הסיכונים הינם:

סיכוני האשראי מנוהלים על ידי ר"ח בנצי אדירי, ראש החטיבה העסקית. הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על ידי גברת אלה גולן, ראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי. סיכון האסטרטגיה מנוהל על ידי גב' שירלי שהם קליין, ראש המערך לבנקאות מתקדמת. סיכוני הציות מנוהלים על ידי גב' זיוה ברק אשר במסגרת תפקידה כקצינת הציות הראשית, מנהלת את סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור וסיכונים חוצי גבולות, מנהלת את יחידת האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך וממונה על האכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית. כמו כן, הוא מכהנת כ-Responsible Officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA, ה-CRS והסכם ה-QI. ותחת אחריותה נמצא גם תחום ההגנה על הפרטיות.

סיכוני ה-IT מנוהלים על ידי מר אופיר קדוש, מנכ"ל מתף - מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ. סיכוני הסייבר מנוהלים על ידי גב' איריס חן, מנהלת הגנת הסייבר ואבטחת מידע. הסיכונים המשפטיים מנוהלים על ידי עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי. ביום 28 בינואר 2024 הודיעה עו"ד דהן על רצונה לפרוש לגמלאות. המועד הסופי ייקבע בתאום עם הבנק.

סיכון המוניטין מנוהל על ידי ר"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי.

סיכונים נוספים, וביניהם סיכוני רגולציה וחקיקה, מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי ההנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.

ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצה שלה פעילות עסקית בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבת המתבססת על מדיניות הקבוצה ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית, תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. בחברה הבת הבנקאית מכהן מנהל סיכונים ראשי שכפוף למנכ"ל החברה הבת ומונחה מקצועית על ידי מנהלת הסיכונים הראשית של הבנק. קבוצת הבנק מנהלת את הסיכונים תוך חתירה לפרואקטיביות ויזומה אל מול החשיפה לסיכון ולא רק בתגובה להתממשות סיכונים בלבד. קבוצת הבנק מקיימת תהליכים מתמשכים של זיהוי, הערכה, תיעוד וניטור של הסיכונים המהותיים אליהם היא חשופה על מנת להבטיח כל העת כי הסיכונים המהותיים מולם קיימת חשיפה מזוהים ומנוהלים בצורה אפקטיבית. קבוצת הבנק רואה בממשל התאגידי אבן יסוד בהערכת הנאותות ההונית שלה.

השלטה, הפיקוח והבקרה על נאותות ניהול הסיכונים בבנק נעשים, בין היתר, על ידי הדירקטוריון, ועדות מטעמו, ההנהלה וועדות הנהלה בתחומי הסיכון השונים, כמפורט להלן:

התייחסות הדירקטוריון וועדותיו לסוגיות ניהול הסיכונים

הדירקטוריון נושא באחריות לעסקי הבנק ולאיתנותו הפיננסית. הדירקטוריון מתווה את אסטרטגיית הסיכון הכוללת, לרבות תיאבון הסיכון כמפורט להלן:

- דירקטוריון הבנק מתווה את האסטרטגיה של הקבוצה.
- דירקטוריון הבנק ו/או ועדותיו דנים ומאשרים אחת לשנה את תכנית העבודה השנתית ואחת לתקופה את מדיניות ניהול הסיכונים בתחומי הסיכון המהותיים השונים, הכוללים, בין היתר, את תיאבון הסיכון הכולל, מסגרות הסיכון ותקרות החשיפה המותרות בתחומי הפעילות ובמגזרים השונים, וכן מציב סטנדרטים לניהול, מדידה, בקרה ודיווח על החשיפה לסיכונים השונים. במסגרת זאת, מתאימים הדירקטוריון ו/או ועדותיו את מדיניות החשיפה לסיכונים השונים לשינויים ולתמורות בשווקים הפיננסיים ולסביבת הפעילות של הבנק.
- דירקטוריון הבנק ו/או ועדותיו מאשרים פעילויות חדשות מהותיות ומוצרים חדשים מהותיים העלולים ליצור חשיפות חדשות, תוך בחינת הסיכון שהפעילות יוצרת וכן את יכולת הבנק לנהל, למדוד ולבצע בקרה בלתי תלויה על סיכוני הפעילות.
- במסגרת עבודת הדירקטוריון פועלת ועדת דירקטוריון לניהול סיכונים, המתכנסת כשמונה פעמים בשנה. הוועדה מקבלת דיווח על חשיפות הבנק והקבוצה לסיכונים השונים וכן על עמידת הבנק והקבוצה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שקבע הדירקטוריון. בנוסף, הוועדה מבצעת בחינה של נאותות ואפקטיביות מערך ניהול ובקרת הסיכונים בבנק. בוועדה נדון בין היתר מסמך הסיכונים הרבעוני.
- במסגרת עבודת הדירקטוריון פועלות ועדות נוספות המתכנסות מספר פעמים בשנה בנושאים של: הלוואות, ביקורת, טכנולוגיות מידע וחדשנות טכנולוגית ותגמול.
- ככלל, לפחות אחת לחודש מתכנסת ועדת הביקורת של הדירקטוריון. ועדת הביקורת מפקחת על פעילות הביקורת הפנימית של הבנק לרבות המלצה לדירקטוריון לגבי: מינוי מבקר פנימי וקביעת שכרו, אישור כתב המינוי והסמכויות של המבקר הפנימי ותכנית העבודה של הביקורת הפנימית. הוועדה מבצעת מעקב אחר יישום תכנית העבודה של הביקורת הפנימית ודנה בדוחות ביקורת מהותיים ובדיווחים אחרים של המבקר הפנימי ומפקחת על עבודת רואה החשבון המבקר ועוד.

התייחסות ההנהלה לסוגיות ניהול הסיכונים

- הנהלת הבנק אחראית להשאת רוחי הבנק בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע ותוך עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים, וקידום עסקיו ובמסגרת זו לניהול הפעילות היום יומית של הבנק. ההנהלה אחראית לביצוע החלטות הדירקטוריון לרבות ביצוע התוכנית האסטרטגית, ויישום מדיניות הבנק במסגרת תיאבון הסיכון כפי שאושרו על ידי הדירקטוריון.
- שלוש פעמים בשבוע מתכנסת הוועדה לעניינים שוטפים בראשות המנכ"ל, או מנהל הסיכונים הפיננסיים ובהשתתפות חברי הנהלה ומנהלים בכירים, ביניהם גם מנהלת הסיכונים הראשית ודנה על סמך דיווחים ניהוליים במצב הנזילות בשקלים ובמטבע חוץ, בסיכון השוק (לרבות סיכון הריבית של הבנק), בהתפתחויות הפיננסיות בשווקים הפיננסיים, במוצרים חדשים ואחת לשבוע נערכת סקירה של המחלקה הפיננסית על פעילות הנוסטרו. כמו כן, הוועדה מקבלת דיווח שוטף על ביצועי הבנק באשראי ופאסיבה.
 - הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל מתכנסת לפחות פעם בשבוע ודנה, בין היתר, במגוון נושאים בתחום ניהול ובקרת הסיכונים השונים, לרבות מסמכי מדיניות לניהול הסיכונים השונים, במסמך הסיכונים הרבעוני, בממצאי דוחות ביקורת, אירועי כשל, סטטוס התקדמות בתכניות שונות, תרחישי קיצון, מסמך ICAAP, מוצרים או תהליכים חדשים ועוד. ההנהלה מעבירה את המלצותיה לדירקטוריון וועדותיו השונות.
 - וועדת אשראי בראשות המנכ"ל מתכנסת לפחות פעם בשבוע ודנה בבקשות אשראי חדשות ובחידושי מסגרות אשראי שבסמכותה.
 - הפורום לניהול סיכונים תפעוליים (כולל הגנת הסייבר) בראשות מנכ"ל הבנק ובהשתתפות חברי ההנהלה ומנכ"ל בנק מסד, מתכנס אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים כולל סיכונים טכנולוגיים וסיכוני אבטחת מידע וסייבר, בין היתר בהתבסס על ממצאי סקרי הסיכונים השונים, וכן על הפעולות הננקטות על ידי היחידות השונות והחברות הבנות, למזעור חשיפות אלה. הפורום משמש גם כפורום בנושא מניעת סיכוני מעילות והונאות.

- ה. דיון ייעודי בנושאי ניהול נכסים והתחייבויות, בהשקעות הנוסטרו ובהתפתחויות בשווקים הפיננסיים, מתקיים בהנהלה לפחות אחת לחודשיים. בדיון נדונים התפתחויות בחשיפות הפיננסיות של הבנק לרבות, סיכון הריבית, סיכון הנזילות, התפתחויות מאקרו ונושאים מיוחדים בתיק הנוסטרו וכן נושאים נוספים הקשורים לניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.
- ו. פורום צוות ואכיפה פנימית בני"ע ובדיני תחרות בראשות המנכ"ל ובהשתתפות ראשי החטיבות והמערכים בבנק ובחברות הבנות, מתכנס אחת לרבעון.
- ז. ועדת חובות בעייתיים בראשות המנכ"ל ובהשתתפות ראש החטיבה העסקית וראש החטיבה לניהול סיכונים. הועדה ממליצה לדירקטוריון על ביצוע הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות בעייתיים, מתכנסת אחת לרבעון.
- ח. בנוסף, מתקיימות ועדות בחטיבות השונות, בראשות חברי ההנהלה וגורמים בכירים שונים בתחום פעילותם.

פונקציית הביקורת הפנימית

מערך הביקורת הפנימית של הבנק, מעריך במסגרת הביקורות המבוצעות על ידו בסניפים וביחידות המטה, את תהליך ניהול הסיכונים בקבוצה, את יישום המדיניות ואת ביצוע בפועל של החלטות הדירקטוריון בהיבטי ניהול הסיכונים השונים. בנוסף, הוא מעריך את מידת ההתאמה ואת אפקטיביות ואיכות תהליכי הבקרה הנהוגים בקבוצה. כמו כן, המערך מבצע את הסקירה הבלתי תלויה על תהליך ה-ICAAP השנתי המתקיים בבנק, במטרה לאתגר את התהליך ולבחון את מהימנות ושלמות הנתונים המוצגים בו והתאמתו לדרישות הפיקוח על הבנקים.

הביקורת הפנימית פועלת על פי תכנית עבודה רב שנתית לתקופה של ארבע עד חמש שנים ותכנית עבודה שנתית הנגזרת ממנה, הכוללת את כל הפעילויות והישויות של הבנק, לרבות החברות הבנות. תכנית העבודה מבוססת על מתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ומביאה בחשבון, בין היתר, את הערכת הסיכונים כפי שבאה לידי ביטוי במסמך ה-ICAAP והערכות של הביקורת הפנימית בנוגע למוקדי הסיכון בפעילות הבנק, לרבות מוקדי הסיכון השונים ולממצאים שהועלו בביקורות שבוצעו על ידה ועל ידי גורמים חיצוניים. תכנית העבודה כוללת את הקצאת התשומות ואת התדירות לביצוע הביקורת בהתאמה לרמת הסיכון של הישויות/הפעילות המבוקרת.

עבודת הביקורת הפנימית מבוצעת על פי דרישות החוק השונות, לרבות חוק הביקורת הפנימית, פקודת הבנקאות, כללי הבנקאות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו לרבות הוראת ניהול בנקאי תקן 307 (מסדירה בין היתר, את תפקידי הפונקציה, היקף פעילותה, שיטות עבודתה והדיווחים שעליה להעביר), הנחיות של גופים רגולטוריים אחרים, וכן בהתאם לתקנים מקצועיים מקובלים שנקבעו על ידי הלשכה העולמית למבקרים פנימיים. הדיווחים התקופתיים של הביקורת הפנימית כוללים דיווח חודשי, דיווח חצי שנתי ודיווח שנתי ומוגשים למנכ"ל ולחברי הנהלת הבנק, לחברי ועדת הביקורת וליו"ר הדירקטוריון.

הדיווח החצי שנתי והדיווח השנתי של הביקורת הפנימית כוללים דיווח בדבר ביצוע תכנית העבודה למול התכנון, רשימה של כל דוחות הביקורת שהופצו בתקופה המדווחת, דיווח בדבר ממצאי המעקב אחר תיקון הליקויים העולים מדוחות הביקורת ותמצית מהממצאים המהותיים שהועלו בדוחות הביקורת ובדיווח השנתי נכללת גם הערכה של אפקטיביות הבקרה הפנימית.

ערוצים לצורך תקשורת, הגבלה ואכיפה של תרבות ניהול הסיכון

מסמכי המדיניות היעודיים מתורגמים לנהלים תפעוליים רלוונטיים המאפשרים לגורמים המקצועיים לפעול ליישום המדיניות. במסמכי המדיניות הוגדר תיאבון הסיכון ובהתאם לרלוונטיות נקבעו מגבלות וספי דיווח. הטיפול בחריגות והסטריות הנו בהתאם למדרג הסמכויות המתאים שנקבע במדיניות. קיימת תשתית דיווחית לחריגות ולסטריות מתיאבון הסיכון, בין היתר באמצעות דיווחים לראשי החטיבות, להנהלה ו/או לדירקטוריון וועדותיו.

קביעת קוד אתי הולם - הדירקטוריון הינו הגוף ה"קובע את הטון" ביישום נורמות התנהגות ותמריצים המעודדים התנהגות מקצועית ואחראית בכל הדרגים, בקביעת סטנדרטים מקצועיים וערכי תאגיד המקדמים יושרה והוגנות ובביסוס תרבות פנים ארגונית המדגישה ומציגה בפני עובדים בכל הדרגים את חשיבותן של הבקורות הפנימיות, בין היתר באמצעות קביעת קוד אתי הולם.

הדרכות ופורומים - חטיבת ניהול סיכונים אחראית ומשתתפת במגוון הדרכות ופורומים מקצועיים קבוצתיים הקשורים לאכיפת תרבות הסיכונים.

ההיקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ניהול הסיכונים מתבצע לגבי כל סיכון במערכות ובמתודולוגיות שונות המאפשרות מדידה של הסיכון ומעקב שוטף ומספקות לדירקטוריון ולהנהלה מידע שוטף בנוגע לפרופיל הסיכון של הבנק. ככלל, מערכות ומתודולוגיות אלו מאפשרות סכימת החשיפות וחישוב מדדי סיכון על פי קווי עסקים, ולפי הצורך מסייעות בזיהוי ריכוזי סיכון רלוונטיים וסיכונים מתהווים, מזהות ומתריעות על מקרים של הפרת מגבלות, מאפשרות ניתוח תרחישי קיצון, ומשקפות השפעת פעולות גידור והפחתת סיכון. פעילות הבנק מבוססת על מודלים בתחומים שונים. על מנת להבטיח את שלמות, ודיוק הנתונים, הבנק מבצע עבודת תיקוף בלתי תלויה באמצעות היחידה לניהול סיכונים שוק, נזילות ומודלים הפועלת בחטיבה לניהול סיכונים כמפורט בפרק סיכונים שוק ובפרק סיכונים מודלים.

תהליך דיווח המידע על הסיכונים

בבנק קיימת תשתית דיווחית ענפה לרוחב קווי ההגנה, המעוגנת במסמכי המדיניות השונים. דיווחים בגין הסיכונים השונים מוגשים להנהלה, לדירקטוריון וועדותיו השונות בהתאם לרלוונטיות הנושאים המדווחים. להרחבה ראה פרקי הסיכונים בדוח זה.

מידי רבעון נכתב מסמך הסיכונים הקבוצתי על ידי החטיבה לניהול סיכונים. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

מסמך הסיכונים מציג את הסיכונים שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי, עמידה ביעדי העל, מפת הסיכונים, וכן את תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהלת הסיכונים הראשית על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי החטיבה והבנק ברבעון הרלוונטי.

מבחינת קיצון

לבנק ולקבוצה מגוון תרחישי קיצון לסיכונים הייחודיים כפי שמוטמעים במסמכי המדיניות השונים ובכלל זה ניתן למנות את התרחישים העיקריים הבאים: בתחום סיכונים אשראי מבוצעים תרחישי קיצון ללווים ולקבוצות לוויים גדולים, לענפים מרכזיים, ולהחמרת תנאי מאקרו. בתחום הסיכונים הפיננסיים מבוצעים תרחישי קיצון לשחיקה בשווי ההון כתוצאה משינויים בגורמי הסיכון הפיננסיים השונים ועוד.

הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית ובוחן את יחסי ההון לפי תכנון ההון התלת שנתי. המתווה כולל, בין היתר, תרחישי קיצון הוליסטיים בתחום סיכונים השוק (הן על התיק הבנקאי והן על התיק למסחר), הנזילות והאשראי, איסור הלבנת הון, ציות, אסטרטגיה, מוניטין, תפעולי ועוד. התרחישים משלבים התממשות של מספר מוקדי סיכון בו זמנית. התרחישים שמפעיל הבנק מתבססים על ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו-כלכליים. תרחישי הקיצון עודכנו במהלך שנת 2023 בדגש על השפעות העלייה בסביבת האינפלציה והשינויים במדיניות המוניטרית אשר השלכותיהן עלולות לגרום לצמיחה שלילית ולשיעור אבטלה עולה. בנוסף, עודכן תרחיש המלחמה והותאם למלחמת חרבות ברזל. תוצאות התרחישים והמשמעות שלהם מדווחות להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

תרחישי הקיצון מהווים כלי משלים למיפוי ולניהול הסיכונים הגלומים בכלל הפעילויות של הבנק ובמוקדי הסיכון הנגזרים מהם. לבנק תכניות הנהלה להתמודדות עם תרחישי הקיצון באמצעות נקיטת אמצעים שונים. בנוסף, בהתאם לדרישת בנק ישראל, הבנק מחשב מבחן קיצון על בסיס פרמטרים אחידים למערכת הבנקאית. תרחישי הקיצון האחידים מהווים עבור בנק ישראל כלי לקבלת תמונה הוליסטית ועדכנית על המשק הישראלי, ועל יכולת המערכת הבנקאית להוסיף ולהעמיד אשראי לציבור תוך שמירה על יציבותה. בהתאם לנדרש, בתחילת שנת 2023, נשלח לבקשת בנק ישראל תרחיש אחיד לנתוני ספטמבר 2022. התרחיש נבנה בהתאם לשתי דרגות חומרה - בסיסית (המייצגת את הנתיב הצפוי של הכלכלה) וקיצון. יחסי ההון של הבנק שהתקבלו בכל התרחישים הינם מעל המגבלות הרלוונטיות.

הפחתת הסיכונים

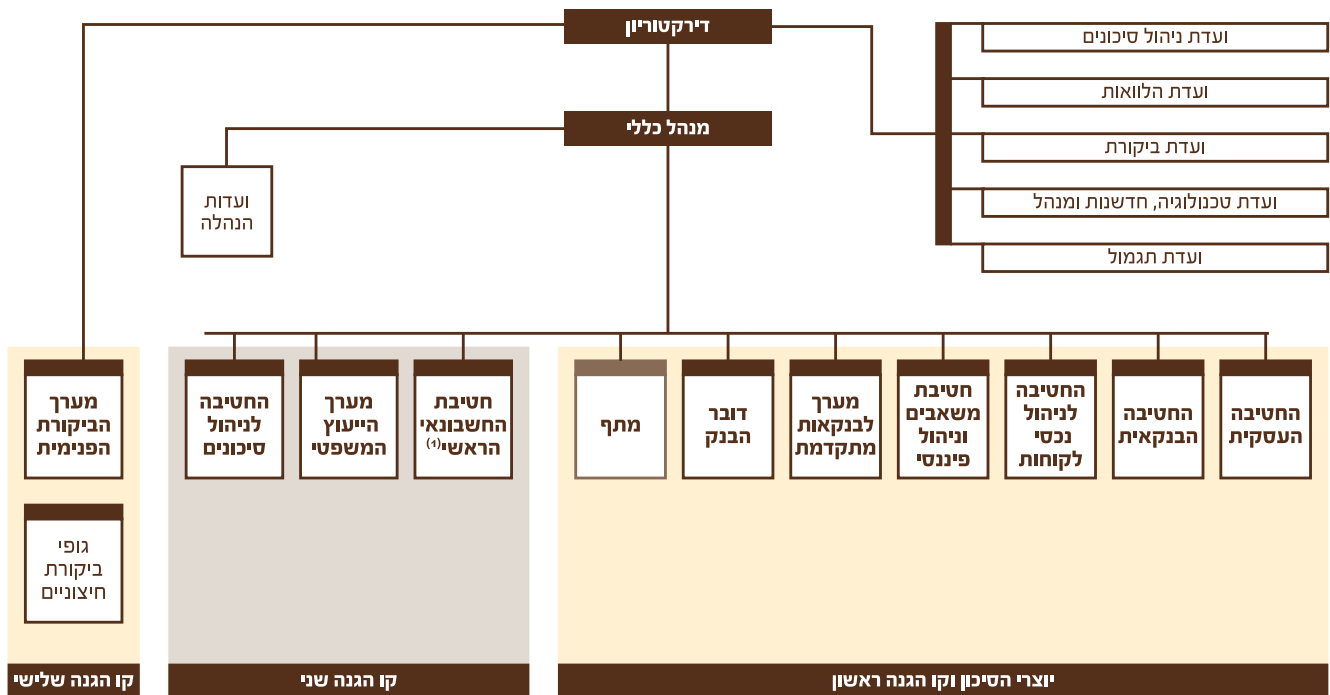
הבנק עושה שימוש בפעולות שונות שנועדו לגדר ולהפחית סיכונים, ובין היתר ניתן למנות: קבלת ביטחונות מלקוחות, שיעבוד נכסים, חתימה על הסכמים מפחיתי סיכון ועוד. בנוסף הבנק מבצע פעולות גידור על תיק הנכסים וההתחייבויות להקטנת סיכונים שוק. לבנק ביטוחים שונים המסייעים בהפחתת הנזקים שעשויים להיווצר עם התממשות סיכונים שונים. פירוט נוסף בנושא זה קיים בפרקים הרלוונטיים.

בנוסף, לבנק ולקבוצה מערך שלם של מסמכי מדיניות הכוללים תפקידים מוגדרים, מנגנוני בקרה ופיקוח, מערכי דיווח, תכניות עבודה ואכיפה להבטחת האפקטיביות של ניהול הסיכונים.

הפחתת הסיכונים באה לידי ביטוי בעבודת פונקציית ניהול הסיכונים שמוודאת שכל הסיכונים להם חשוף הבנק מנוהלים כיאות על ידי היחידות הרלוונטיות ומוצגות לדירקטוריון במסגרת ראייה הוליסטית. חטיבת ניהול סיכונים מזהה את כלל מוקדי הסיכון במסגרת תהליך ה-ICAAP, מריצה תרחישי קיצון על מוקדי הסיכון שזוהו, בוחנת את הנאותות ההונית של הבנק ומקצה הון במידת הצורך; מנטרת ומעריכה באופן שוטף מוקדי סיכון מרכזיים; שותפה לתהליכים ולמוצרים חדשים בבנק, ובוחנת את הסיכונים הגלומים בפעילות; מתקפת מודלים, מאתגרת את ניהול הסיכונים בקו הראשון ואת אפקטיביות הבקורות ודואגת לחיזוק תרבות ארגונית שמקדמת ערכי ציות בקרב העובדים.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים

תרשים קווי ההגנה של ניהול הסיכונים בבנק

(1) חטיבת חשבונאי ראשי מהווה קו הגנה שני למעט מחלקת תכנון, שמהווה קו הגנה ראשון.

תרבות ניהול הסיכונים

תרבות ניהול הסיכונים ותפיסתה של הקבוצה מושתתת על ממשל תאגידי איתן ושימוש בפרקטיקה מיטבית ועדכנית לניהול הסיכונים, ראייה רחבה, תרבות ארגונית מוכוונת תיאבון סיכון, וביצוע ההתאמות הנדרשות בהתאם לצרכי היחידות העסקיות ומאפייניהן. הממשל התאגידי ותהליכי ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה מבטיחים כי במסגרת התנהלותו העסקית, נוטל הבנק סיכונים בהתאם לתיאבון הסיכון שלו ומצמצם למינימום את אפשרות התממשותם של הסיכונים אליהם הוא חשוף. במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא עבודת הדירקטוריון (301) ובנושא ניהול סיכונים (310) אומצו, בין היתר, עקרונות באזל בתחום הממשל התאגידי וניהול הסיכונים.

תפיסת באזל, מבוססת על עקרון של הקצאת הון כנגד הסיכונים אליהם חשוף התאגידי הבנקאי ועל הגדרת יעדי הון של הבנק המכתיבים את היקפי הפעילות, לרבות יחס מינימאלי, בין הון הבנק לבין נכסי הסיכון שלו.

לבנק קיים מסמך עקרונות הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, המהווה תשתית לממשל התאגידי של ניהול ותרבות הסיכונים בקבוצת הבינלאומי, התואמת את עקרונות באזל והנחיות בנק ישראל. במסמך מוגדרים הגופים השונים הפועלים במשימות ניהול הסיכונים, התהליכים של ניהול הסיכונים וכן חלוקת התפקידים והמשימות, הסמכות והאחריות של האורגנים השונים ברמת הדירקטוריון, ההנהלה, חברי ההנהלה וראשי המערכים האחראים כל אחד על הסיכונים שבתחומי פעילותם, גופי ניהול הסיכונים ובקרת ניהול סיכונים והביקורת הפנימית. המסמך מיושם באמצעות נוהל הדירקטוריון, מסמכי המדיניות הרלוונטיים ונהלי היחידות השונות.

תהליכי יסוד של ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצת הבינלאומי - תרבות ניהול הסיכונים ותפיסת ניהול הסיכונים של קבוצת הבינלאומי עולה בקנה אחד עם המסגרת שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ומכתיבה יישום תהליכי יסוד של ניהול סיכונים בעלי יחסי גומלין הדוקים ביניהם, כמפורט להלן, אשר שותפים להם הדירקטוריון, ההנהלה, יחידות עסקיות ויחידות שאינן עסקיות - בבנק ובחברות הבת בקבוצת הבנק. תהליכי הליבה המפורטים להלן מהווים בסיס למכלול משימות ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק:

- גיבוש התיאבון לסיכון וקביעת מגבלות חשיפה לסיכונים.
 - הערכה עצמית של הלימות או נאותות הון הבנק על בסיס הערכת היכולת של קבוצת הבנק ליטול ולנהל סיכונים אל מול מקורות ההון הזמינים של הבנק.
 - קביעת יעדי ההון ותכנון ההון.
 - קביעת מדיניות לניהול הסיכון.
 - יישום של המדיניות לניהול הסיכון.
- הבנק ממשיך לבחון מעת לעת את התהליכים השונים והצורך בהתאמתם במידת הצורך.

תהליך הערכה עצמית של הלימות/נאותות ההון (ICAAP) - הינו תהליך עצמאי שמתבצע על ידי קבוצת הבנק במסגרת הנדבך השני של באזל, ומהווה, את הבסיס לתהליכי הליכה של ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצת הבנק. הערכת הנאותות ההונית מתבצעת על בסיס שנתי ומטרתה - להעריך האם הון הבנק הינו נאות, אל מול החשיפה הכוללת של הבנק וקבוצת הבינלאומי לסיכונים - בהווה ובראייה צופה פני עתיד. כנגזרת מהתהליך נקבעים יעדי הון. תהליך ה-ICAAP האחרון בוצע לנתוני ה-30 בספטמבר 2023.

הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית. כמפורט בפסקת מבחני קיצון לעיל.

גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים כחלק מתכנון השימושים בהון הבנק -

במסגרת תרבות הסיכונים, תיאבון הסיכון מהווה בסיס לקביעת מדיניות ניהול הסיכונים, מסגרת ליעדי ההון, לגיבוש התוכניות האסטרטגיות ותוכניות העבודה של הבנק. התיאבון לסיכון מורכב ממערכת מגבלות כמותיות ואיכותיות ביחס לחשיפה האפשרית לכל סיכון והוא מבטא את רמת החשיפה הרצויה לסיכונים.

תכנון ההון וקביעת יעדי ההון - תכנון ההון משלב בין קביעת יעד הלימות ההון לבין התכנון האסטרטגי. קביעת יעד הלימות ההון מבוצעת בעקבות הערכת הנאותות ההונית, זיהוי כרית ההון הנדרשת לשם הבטחת היציבות של הבנק וסיבולת הסיכון, ובמסגרת תיאבון הבנק לסיכון.

גיבוש מדיניות ניהול הסיכון - מטרת מדיניות ניהול הסיכון הינה להבטיח את קיומם של תהליכים אפקטיביים של ניהול סיכונים ואת העמידה במגבלות החשיפה שנקבעו ביחס לסיכונים השונים.

יישום המדיניות לניהול הסיכונים - תהליך היישום של המדיניות כולל את שלב הביצוע של שרשרת הפעולות שנועדו להבטיח יכולת מתמשכת של זיהוי הסיכונים המהותיים אליהם חשופה הקבוצה; הערכה ומדידה של החשיפה לסיכונים מול המגבלות שנקבעו, יצירת מנגנוני דיווח כמוגדר במסמך המדיניות לרבות דיווחים תקופתיים ומידיים ונקיטת פעולות להפחתת סיכונים, במידה ומתבררת חריגה ממגבלות הסיכון שנקבעו.

הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים - הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים נועד ליצור איזון בין מעגלים נפרדים הקשורים בניהול הסיכונים. הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים כוללים את הדירקטוריון, ועדת ניהול הסיכונים, ההנהלה וכן את שלושת קווי ההגנה הקשורים בניהול הסיכונים, כאשר ביניהם: נוטלי הסיכונים (קו הגנה ראשון), פונקציית ניהול הסיכונים, החשבונאי הראשי והמערך המשפטי (קו הגנה שני), והביקורת הפנימית הכפופה לדירקטוריון וגופי ביקורת חיצוניים (קו הגנה שלישי). במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, הבנק דואג, בין היתר, לגיוס אנשי מקצוע מתאימים בעלי מומחיות והבנה בפעילויות הבנקאיות השונות, לרבות פעילויות מורכבות.

נטילת אחריות לסיכונים - כל אחד מהסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק, הינו באחריות נושא משרה בכיר. האחריות הראשונית לניהול הסיכונים (נטילת סיכון, זיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח) מוטלת על הנהלת קווי העסקים של התאגיד הבנקאי. ההנהלה היא זאת שאחראית לקבל החלטות אופרטיביות בעניין הסיכונים וניהולם. נוטל הסיכונים נדרש להבין את הסיכון הגלום בפעולותיו ואת היחס בין התשואה לסיכון, ולפעול באופן אחראי תוך קבלת החלטות במסגרת מגבלות החשיפה המאושרות. מעבר למתואר לעיל, כחלק מניהול תקשורת אפקטיבית, קיימת אחריות אישית של כל עובד בבנק לזהות ולהציף סוגיות סיכון בעצמו, לרבות כאלו העולות מהפעילות העסקית, וזאת באמצעות השתתפות בהדרכות ופורומים שונים, דיווח אנונימי למערך הביקורת ו/או למנהל ממונה וכו'.

תגמול - מדיניות התגמול בבנק תואמת את הערכים ותפיסת ניהול הסיכונים של הבנק. פירוט אודות התגמול ומדדי הסיכון מופיע בפרק התגמול, ראה חלק 10 - תגמול בהמשך.

ניהול סיכונים קבוצתי

ניהול הסיכונים הקבוצתי בא להבטיח את יציבות הקבוצה, ואת נאותות ההון שלה אל מול כלל הסיכונים שהקבוצה חשופה אליהם, ומכאן החשיבות המכרעת לתפיסה אחידה של הערכים והעקרונות בעניין אופן ניהול הסיכונים של כל מרכיב בקבוצה. דירקטוריון חברת האם מופקד על קביעת האסטרטגיה והמדיניות הכוללת של הקבוצה, על מבנה ממשל תאגידי עבור חברות הבנות, שיתרום לשרשרת פיקוח אפקטיבית בקבוצה ולפיקוח על הממשל התאגידי וניהול הסיכונים הקבוצתי.

מנהלת הסיכונים הראשית ומנהלי הסיכונים השונים בבנק אחראים ליצירת תיאום בין תפיסת הבנק לבין אופן ניהול הסיכונים בחברות הבנות, על ידי תמיכה ומעורבות במדיניות ניהול הסיכונים בחברות הבנות ובאופן יישומה.

הדירקטוריון של כל חברת בת מאמץ את המדיניות הקבוצתית בעניין מבנה ממשל תאגידי וניהול סיכונים, בהתאם לעניין, ככל שהם מתיישבים עם הוראת סעיף 11 לחוק החברות, ובהתאמות הנדרשות.

בין חברות הבנות לבנק מתקיים מערך דיווח מקיף לרוחב קווי ההגנה כפי שמעוגן במסמכי המדיניות השונים. בנוסף, ישנה תשתית ענפה של פורומים קבוצתיים בהם משתתפים הגורמים הרלוונטיים מהבנק ומחברות הבנות.

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות העסקית של הבנק, וכוללים גם סיכונים שעשויים להיווצר בתחומים חדשים, או מוקדי סיכון חדשים בתחומים קיימים, שנגזרים, בין היתר, מתמורות בסביבה שמשפיעה על תחומי הפעילות הבנקאית, לרבות סביבה רגולטורית, בטחונית, תחרותית, דיגיטלית ועוד.

להלן פרטים בדבר הסיכונים המובילים והמתפתחים העיקריים:

1. סיכון מאקרו כלכלי - התוצאות העסקיות של המערכת הבנקאית בישראל ושל הבנק כחלק ממנה, מושפעות באופן ישיר מהמצב הכלכלי בישראל ובעולם. הרעה בתנאים הכלכליים (לרבות שינויי רבית, מטבע, אינפלציה ועוד) המושפעים גם מהתנאים הפוליטיים והביטחוניים, עלולה להביא לפגיעה בהכנסות קבוצת הבנק, לגידול בהיקף החובות הבעייתיים ולהשפעה לרעה על תוצאות הקבוצה.

בשנת 2023, חלה עליה ברמת סיכון המאקרו כלכלי, על רקע רמות האינפלציה הגבוהות, השינויים הגיאופוליטיים, השפעות עליית הרבית בארץ ובעולם, השינויים בשערי החליפין והיחלשות השקל לעומת המטבעות המובילים, התנודתיות בשוק ההון המקומי ועוד. בנוסף, על רקע פרוץ מלחמת "חרבות ברזל" בחודש אוקטובר, נמשכת העלייה ברמת הסיכון המאקרו-כלכלי, בעיקר נוכח הפגיעה הכלכלית במשק ונוכח אי הודאות לגבי היקף המלחמה, משך הזמן שהיא תארך, לרבות משך הגיוס של כוחות המילואים, והאיום להתרחבות העימות לזירות נוספות, העלולים להשפיע באופן מהותי על הסביבה המאקרו כלכלית במשק, וכפועל יוצא על פעילות המערכת הבנקאית בכלל, ועל הבנק כחלק ממנה, בפרט.

המלחמה מעיבה על פעילות המשק, בין היתר גרמה לשיבושים בענפי פעילות משמעותיים, כגון הנדל"ן, בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל, משפיעה לרעה על מצב הלווים במשק, וכן באה לידי ביטוי בהגדלת הוצאות הממשלה והעמקת הגרעון הממשלתי, וככל שתמשך היא עלולה לגרום לעלייה מהותית בשיעור האבטלה, ירידה ברמת החיים בישראל ושינויים בהרגלי הצריכה, שיכולים לבוא לידי ביטוי, בין היתר, בירידה בהיקף הפעילות בכרטיסי אשראי, תנודתיות בשוק ההון ובשערי החליפין ועוד. ההשלכות כאמור, עלולות להביא לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק, בהכנסות קבוצת הבנק, להגדלת היקף החובות הבעייתיים וכתוצאה מכך להשפיע לרעה על הרווחיות, ההון, ועל תוצאות הקבוצה.

בנוסף, קיימת אי וודאות בשווקים הפיננסיים בגין השפעותיה האפשריות של המלחמה, והשפעת הפחתה אפשרית נוספת של דירוג האשראי של מדינת ישראל.

ביום 9 בפברואר 2024, על רקע המלחמה, הודיעה חברת הדירוג הבינלאומית Moody's על הורדת דירוג האשראי של מדינת ישראל מרמה של A1, ל-A2 ועל אופק דירוג שלילי. בעקבות כך, ביום 13 בפברואר 2024, הודיעה Moody's על הפחתת דירוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל בדרגה אחת, מ-A2 ל-A3 ועל אופק דירוג שלילי (בדומה לאופק הדירוג שנתנה לכלכלת ישראל).

כמו כן, בחודש אוקטובר, על רקע המלחמה והעלייה בסיכונים הגיאופוליטיים, הודיעה חברת הדירוג הבינלאומית S&P על הורדת תחזית הדירוג של מדינת ישראל, ובהמשך, הודיעה S&P מעלות על מהלך דומה לגבי הבנקים בישראל, ובתוכם הבנק, למעט שני הבנקים הגדולים. לפרטים נוספים, ראו פרק התפתחויות כלכליות עיקריות בדו"ח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023. להשפעת הפחתת דירוג מדינת ישראל על יחס הלימות ההון של הבנק, ראו להלן בפרק "הון ומינוף".

ההתפתחויות שתוארו משפיעות על סביבת הסיכון, ועלולות לגרום לעלייה ברמת הסיכונים השונים, כגון, נזילות, אשראי, שוק, הלבנת הון, סייבר, המשכיות עסקית ועוד. הבנק עוקב באופן הדוק אחר ההתפתחויות, מצב המאקרו וההשפעות על הבנק. בין היתר נבחנים: ההשפעות על לקוחות הבנק בגין המלחמה, התנודתיות בשווקים וההשפעות על הנוסטרו והנזילות, פעילות חדרי עסקאות, תחומי סייבר, ציות, הלבנת הון ומימון טרור (להרחבה ראו בפרק סיכון ציות להלן) ועוד. בנוסף, מתקיימים דיונים לעדכון שוטף על השפעות המצב על הבנק ולקוחותיו, לרבות מתן הנחיות שונות לגורמים השונים בבנק, וביצוע תרחישים ותרחישי קיצון.

2. סיכון אסטרטגי/מודל עסקי - התוכנית האסטרטגית של הבנק, מביאה לידי ביטוי את השינויים בסביבת הפעילות של הבנק וההתגברות המשמעותית בעוצמת התחרות, וכן נבחנת מול ההתפתחויות המאקרו-כלכליות ומול האתגרים בפניהם ניצב הבנק. התכנית האסטרטגית הקבוצתית לשנים 2023-2025 אושרה בחודש דצמבר 2022, אחת לחצי שנה, מתבצע תיקוף, ובמידת הצורך, מתבצע עדכון למהלכים או יעדים אסטרטגיים.

שינויים המשפיעים על הסביבה העסקית ומשנים את עוצמת התחרות: שינויים בסוג המתחרים - בשנים האחרונות התחרות על השירותים והמוצרים הפיננסיים התרחבה מעבר לתחרות המסורתית בין הבנקים, עם כניסתם והעמקת אחיזתם של שחקנים חדשים וקיימים לתחומים של פעילויות פיננסיות מסורתיות, כגון: בנקים דיגיטליים, מתחרים חוץ-בנקאיים, חברות ביטוח, חברות כרטיסי האשראי וחברות קמעונאיות, וחברות הזנק ופינטק שמפתחות מוצרים חדשניים בענף וחברות ביג טק עולמיות שצפויות להרחיב את פעילותן בתחומים הפיננסיים בשנים הקרובות.

שינוי במודל העסקי הבנקאי - ההתפתחויות הרבות שמתרחשות במקביל בזירות התחרות השונות בענף הפיננסיים, הבנקאי והחוץ-בנקאי, בהתקדמות הטכנולוגיה, ובשינויים בצרכי הלקוחות והעדפותיהם, מביאות לשינוי במודל הבנקאי.

שינויים טכנולוגיים - המעבר לבנקאות דיגיטלית וכניסת מתחרים טכנולוגיים לפעילות פיננסית מייצרים סיכונים ואתגרים טכנולוגיים וסיכויי אבטחת מידע וסייבר חדשים אליהם הבנק נערך.

שינויים רגולטוריים - הסביבה הרגולטורית ממשיכה באינטנסיביות בקידום הסדרתם של מהלכים להגברת התחרות בתחומים שונים, כגון שירותי תשלום, שינויים בשוק כרטיסי האשראי והתשלומים, החלת תקן לבנקאות פתוחה שמאפשר שיתוף מידע פיננסי של לקוחות עם צדדים שלישיים, רפורמת הנידון בין בנקים, הקמת לשכת שירותי מחשוב בנקאיים, רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית, הקמת מאגר נתוני אשראי ועוד. שינויים בצרכי הלקוחות - סיכונים הקשורים לשינויים בטעמי הצרכן, ובכללם מוכנות גוברת לצריכת שירותים פיננסיים מגורמים חוץ-בנקאיים.

דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית - התחרות הגוברת במערכת הפיננסית הובילה לקידום מהלכי התייעלות במסגרתם ננקטו צעדים שונים לחיסכון בהוצאות, ובעקבות כך שיפור יחס היעילות. בהמשך למהלכי התייעלות בהם נוקט הבנק בשנים האחרונות, הבנק ממשיך להתייעל באמצעות הסטת פעילות לדיגיטל, יעול תהליכים והתאמת מודל ההפעלה לסביבת הבנקאות המשתנה. נוכח המלחמה ואי הוודאות המאפיינת את התקופה הנוכחית, הבנק ממשיך לעקוב מקרוב אחר השינויים בשווקים הפיננסיים ובוחן את ההשפעות המאקרו כלכליות והתנהלות הלקוחות על האסטרטגיה ותכנית העבודה של הבנק. במקרים בהם מזוהה כי למשבר עשויה להיות השפעה מהותית על הפעילות, מבוצעות ההתאמות הנדרשות לצורך התמודדות עם המצב החדש.

3. **סיכון רגולטורי** - מקורו של הסיכון הוא בהתגברות הדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם בשנים האחרונות. השינויים הרגולטוריים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות, להוצאות ולהון הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית. שינויים אלה גם מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה של דרישות רגולטוריות הכרוכים בעלויות והשקעות נכבדות, בעיקר, השקעות מיכוניות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושף אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על הבנק ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי בבנק מנוהל כחלק מהסיכון המשפטי, מסיכון הציות, ומסיכון האסטרטגיה.

מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתן בנהלים ותהליכים.

ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפוקחים ומנוהלים על ידי מערך היעוץ המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתורו, מיפוי ומזעורו של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים, בין היתר, על בסיס התפתחויות אלה.

בהיבט האסטרטגי, התכנית האסטרטגית ותכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצוינו לעיל, ולקוחות בחשבון את השינויים האמורים.

נוכח המלחמה, הפגיעה חסרת התקדים בציבור רחב וגיוס המוני של חיילי מילואים, והתגברות מהותית בחששות מהרעה במצב הכלכלה, פעילות גופי הרגולציה והמדינה, שמים דגש בימים אלה על צעדים של הקלות ומציאת פתרונות לקשיים ולאתגרים שהתעוררו. בנוסף, לאחרונה ובמסגרת הצעה לתיקון תקציב שנת 2024, בעקבות המלחמה, אישרה ועדת הכספים של הכנסת, לקריאה שניה ושלישית, הצעת חוק לפיה הבנקים ישלמו תשלום מיוחד בשיעור של 6% מהרווח בשנים 2024 ו-2025 (לפרטים נוספים ראה באור ד.8 לדוחות הכספיים).

בחודשים שקדמו למלחמה, לצד רפורמות ויזומות רגולטוריות רבות שקודמו ומקודמות בשנים האחרונות ביחס לענף הפיננסי בכלל ולענף הבנקאות בפרט, נרשמה, בצל העלייה המהירה והניכרת של ריבית בנק ישראל, מגמה של העלאת יוזמות רגולטוריות וחקיקתיות, חלקן בשלב התחלתי, אשר נועדו או שעלולות, בין היתר, להשפיע ולהתערב באופן ישיר או עקיף במחירי השירותים והמוצרים של הבנקים ובשיעורי הרבית הנהוגים במערכת הבנקאית, ביחס לצד האשראי לציבור, פיקדונות הציבור, ושירותים בניירות ערך.

בהקשר הזה יש לציין גם את הודעת רשות התחרות כי החלה בהליך היועצות עם בנק ישראל בנושא הכרזה על חמש קבוצות הבנקים הגדולות כקבוצת ריכוז, תוך התייחסות לצעדים שיישקלו, אם וככל שתהיה הכרזה כאמור והצעות ראשוניות בעניין פיתוח שוק הכסף. ביום 14 בפברואר 2024, פרסם בנק ישראל "קול קורא לקבלת התייחסויות הציבור למתווה מדורג של רישוי ורגולציה מידתית לגופים חוץ בנקאיים לשם הגברת התחרות במערכת הבנקאית". ההתייעצות עם הציבור היא לגבי מתווה של מתן רישיונות "תאגיד בנקאי" והיתרים מקלים לגופים חוץ בנקאיים, לרבות חברות כרטיסי האשראי, לקבלת פיקדונות מן הציבור והעמדת אשראי כנגדם לפי מדרג וגודל, תוך הקלות ברגולציה, ותוך שימת דגש על לקוחות משקי הבית ועסקים קטנים. במסגרת זו בכוונת בנק ישראל להציע מדרג של רישיונות, שכולם רישיונות של "תאגיד בנקאי". רישיון מוסד כספי; רישיון בנק בסיסי; ורישיון בנק מורחב.

מדובר, בין היתר, בהודעות ובבחינה של מהלכים, שכל אחד מהם לחוד, ובוודאי כמה מהם יחדיו, עלולים להשליך ישירות על פעילות המערכת הבנקאית ותוצאות הפעילות שלה ועל היחסים הרגולטוריים הנדרשים מהבנקים, וזאת, בין היתר, נוכח ההשפעה האפשרית לשינוי ניכר ומהיר בהתנהלות הכלכלית במשק, ונוכח העובדה שאין ניסיון דומה למרבית המהלכים האלה, בארץ או בחו"ל, ולהשלכותיהם האפשריות.

בשלב זה לא ניתן להעריך אם ומה תהיינה ההשפעות של שינויים אלה או חלקם, ככל שיתממשו, על הבנק. מגמות אלה החלו לחזור/חזרו בחלקן לסדר היום מספר חודשים לאחר פרוץ המלחמה, ובתקופה שלאחר תקופת הדוח. לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה אפשרית על פעילות הבנק בתקופת הדיווח וכן כאלה שנחקקו על רקע המלחמה, ראו "מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים שחלים על קבוצת הבנק", בפרק ממשל תאגידי בדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2023.

4. **סיכון ציות** - סיכון ציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאין הוא מקיים את הוראות הדין. סיכון הציות כולל את הסיכון לאי קיום הוראות הדין כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקן 308, ובכלל זה הסיכון לאי קיום הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, הסיכון לאי קיום הוראות תכניות האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך ובדיני תחרות כלכלית, הסיכון לאי קיום דיני ההגנה על הפרטיות ואת הסיכונים הנובעים מהפעילות מול תושבי חוץ. סיכון זה כולל גם סיכון בנקאות הוגנת (**CONDUCT RISK**).

התחזקות הרגולציה והאכיפה של רשויות המס במדינות שונות, מתוך כוונה לאתר כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות עלולים להשליך על דפוסי התנהגות של לקוחות ומכאן לחשוף את הבנק לסיכונים ציות, סיכונים מוניטין ו-**Cross border risk**. ההשפעה של סיכון ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור משליכה על כל תחומי הפעילות של הבנק, לרבות, האכיפה המנהלית, ורגולציה מקומית ובינלאומית בתחומי מיסוי לרבות ה-**FATCA** וה-**CRS**.

המלחמה שפרצה בין רוסיה ואוקראינה, הובילה להטלת סנקציות חריפות על רוסיה ובלארוס מצד מדינות שונות בעולם (בדגש על ארה"ב ומדינות אירופאיות כולל האיחוד האירופי), בנוסף לסנקציות שהוטלו עוד ב-2014 לאחר פלישת רוסיה לחצי האי קרים. ניסיונות להשתמש בבנקים על מנת לעקוף משטרי סנקציות, על ידי בעלי עניין, חושפים את המערכת הבנקאית, לשורה של סיכונים, סיכון שקורספונדנטים יסרבו לתת שירות לבנק בגלל הפרות משטר הסנקציות ופגיעה בפעילות סחר חוץ ופעילות שוק ההון, סיכונים לקנסות, עיצומים, סיכונים מוניטין ועוד, בהיקף משמעותי מבעבר.

מכתב הפיקוח על הבנקים, מיום 8 ביוני 2022 בנושא סיכונים הכרוכים עם גורמים מוכרזים ברשימות סנקציות בינלאומיות ולאומיות של מדינות זרות, התייחס לסיכונים המשמעותיים להם חשופים התאגידים הבנקאיים בהקשר לעקיפת משטרי סנקציות שהוטלו על ידי מדינות זרות וארגונים בינלאומיים. הבנקים הונחו לקבוע מדיניות ונהלים בנוגע למדינות זרות, ובנוגע להתקשרות או ביצוע פעולות מול גורמים מוכרזים ברשימות כאמור, בהתבסס על נב"ת 310 בנושא "ניהול סיכונים". עוד צוין במכתב, כי סירוב לאשר עסקה, סירוב להתקשר בהסכם או הפסקת התקשרות בשל יישום מדיניות כאמור, ייחשבו סירוב סביר למתן שירות לעניין חוק הבנקאות וכי הצעדים שיינקטו מול לקוחות התאגידים הבנקאיים במסגרת יישום האמור, ייעשו בהתאם לחובות התאגידים הבנקאיים כלפי לקוחותיהם ובין היתר בהתחשב בנסיבות ובאופי הפעולה.

מצב החירום עקב מלחמת חרבות ברזל מעצים את סיכונים הציות ונדרשת ערנות מוגברת מצד הבנק בנושא סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור, על מנת למנוע ניצול לרעה של המשבר למטרות הלבנת הון ומימון טרור.

מחלקת הציות של הבנק, מבצעת בקורות, בדגש על איתור פעילות המשקפת "אורות אדומים" לפעילות חשודה בנושאים הקשורים בציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור.

לאור הרחבת הסנקציות על ידי ארה"ב בדצמבר 2023, בדגש על חובותיהם של מוסדות פיננסיים מחוץ לארה"ב, הבנק מבצע מספר פעולות בהתאם לדרישות צו ההרחבה, ובין השאר הגברת הניטור והבקורות על פעילות סחר חוץ בבנק. כמו כן, בעקבות הפרסומים על הטלת סנקציות מצד ארה"ב ומדינות באירופה על אזרחים ישראלים, גיבש הבנק כללים מנחים, הנדרשים על מנת לפעול בזהירות הראויה מול החובות השונות המוטלות עליו בהיבט זה.

לאור האמור, בקבוצת הבנק גובשה במדיניות הציות תפיסת ניהול הסיכון שלה הנגזרת ממשטרי הסנקציות השונים. הכללים המנחים שנקבעו נועדו ליצור איזון בין ניהול הסיכון בהתאם למדיניות שנקבעה לבין ההמשכיות הנדרשת לספק שירותים בנקאיים ובינלאומיים ללקוחות הבנק והקבוצה.

5. **סיכונים סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי)** - סיכון סייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. לסיכונים סייבר, דלף מידע ואבטחת מידע פוטנציאל גבוה לגרימת נזק בהתממש אירוע משמעותי הכרוך בעלויות שיקום גבוהות. החדשנות בבנקאות בתקשורת, שימוש בטכנולוגיות חדשות, מערכות פתוחות ויישומי מחשוב ענן, גוררות סיכונים תפעוליים בדגש על סיכונים סייבר ואבטחת מידע. לצורך ניהול נאות של סיכונים סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכונים טכנולוגיים המידע ואבטחת מידע בבנק בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. הבנק הגדיר אסטרטגיה, מדיניות, מינוי מנהל הגנת הסייבר ליישום המדיניות ובניית מתודולוגיה לניהול הסיכון. כמו כן, הבנק מנהל את סיכון הסייבר באמצעות נקיטת פעולות מניעה רבות להפחתת הסיכון כולל קידום מודעות בתחום סיכונים סייבר ואבטחת מידע וביצוע תרגילים. בתקופה האחרונה ממשיכות תקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בעולם, על ארגונים בארץ ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. מלחמת "חרבות ברזל" הובילה לעלייה בניסיונות התקיפה על ארגונים בארץ כולל תקיפות מניעת שירות (DDOS) וכן עלייה בהונאות בשילוב הנדסה חברתית. החשיפה להתממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים

והמשך עבודה מרחוק של עובדים וספקים. הבנק נוקט באופן שוטף בצעדים למזעור הסיכונים כולל: פתרונות גישה מרחוק המלווים ע"י מח' אבטחת מידע, הגברת ניטור, חיזוק ושיפור מנגנוני הגנה והעלאת מודעות העובדים, בהתאם להתפתחות האיומים. לבנק קיימות פוליסות ביטוח המקנות כיסוי ביטוחי לקבוצת הבנק בגין אירועי נזק שונים כתוצאה מאירוע כשל מחשובי ו/או אירוע סייבר, בהתאם לתכולת הפוליסות.

6. **סיכון טכנולוגיות המידע (כחלק מהסיכון התפעולי)** - בשנים האחרונות, הסביבה הטכנולוגית מתפתחת והתלות בה הולכת וגוברת, ונוצר הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והצורך בהגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות. לקבוצת הבינלאומי קיימת תכנית לשדרוג תשתיות המחשוב, אשר מקנה מענה טכנולוגי לצורך מימוש האסטרטגיה העסקית של הבנק.

7. **סיכונים סביבה ואקלים** - הם הסיכונים לחשיפה להפסדים מסיכונים הקשורים להשפעות סביבתיות הן בשל עלויות שמקורן בחשיפה לסיכונים סביבה - פגיעה סביבתית (זיהום קרקע, זיהום אוויר, מחסור במים, רעידות אדמה וכיו"ב) והן בשל עלויות הנובעות מהחשיפה לסיכונים האקלים - סיכונים פיזיים (גלי חום, בצורות, שיטפונות, הצפות ועוד) או סיכונים מעבר הקשורים לשינויי האקלים. לסיכונים אלו השפעה אפשרית במספר היבטים באופן ישיר או עקיף: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון ציות וסיכון מוניטין. השפעה ישירה - כתוצאה מעלויות מפגעים סביבתיים שעל הבנק לשאת בהם בגין נזקים ישירים הקשורים בשינויי אקלים או הפסד כספי העלול להיגרם כתוצאה מאימוץ של הוראות לגבי מדיניות אקלים וסביבה, התפתחות טכנולוגית ושינויים בהעדפות השוק. השפעה עקיפה - כגון על סיכונים האשראי - עלולה לנבוע מהרעה במצבו הפיננסי של לווה בעקבות השפעות סביבתיות ושינויי אקלים, בין היתר בעקבות אי-עמידה בהוראות הדין הסביבתיות הרלבנטיות, בשל הוצאות גדולות הנדרשות כדי לעמוד בדרישות רגולציה סביבתית או בשל קנס גבוה שניתן להשית על הלווה בשל פגיעה סביבתית, וכן התממשות של סיכונים אחרים הקשורים בסיכונים סביבתיים כגון סיכון משפטי וסיכון מוניטין. הבנק נוקט בפעולות לזיהוי וניהול סיכונים אלו, בדגש על סיכון האשראי, תוך חתירה לצמצום או מניעה של סיכון הנובע מהשפעה סביבתית שיש בה פוטנציאל לפגיעה. הבנק רואה חשיבות במימון פרויקטים/גופים התורמים לפיתוח סביבתי, כגון מימון פרויקטים בתחום האנרגיה המתחדשת.

דיון בגורמי סיכון

מידת ההשפעה של גורמי הסיכון מתבססת על המתודולוגיה שמשמשת את הבנק בתהליך ה-ICAAP ובמסמך הסיכונים. המתודולוגיה לוקחת בחשבון את רמת הסיכון והתפתחות פרופיל הסיכון של הבנק אל מול תאבון הסיכון שנקבע ואיכות ניהול הסיכון. כל גורם סיכון המופיע בטבלה נבחן, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לבין גורמי סיכון אחרים המופיעים בטבלה.

סיכון	השפעה	רמת סיכון
1. סיכונים שוק	סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.	נמוכה-בינונית
1.1 סיכון רבית	סיכון להפסד או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הרבית בשווקים השונים. שינויים ברבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כולל: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח) וסיכון אופציונאליות.	נמוכה-בינונית
1.2 סיכון האינופלציה	סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן ו/או במדד המחירים עצמו.	נמוכה
1.3 סיכון שער החליפין	סיכון להפסד כתוצאה משינוי שער חליפין ו/או כתוצאה משינויים בציפיות לשינוי בשער החליפין.	נמוכה
1.4 סיכון מניות / אופציות	סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות. סיכון אופציות הוא הסיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויין של האופציות, לרבות סטיית התקן. ברבעון הראשון של השנה, הורדה רמת הסיכון מ"נמוכה-בינונית" ל"נמוכה", וזאת על רקע המשך מגמת הקיטון בחשיפה לאפיק זה.	נמוכה
2. סיכון נדילות	סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל מחסור ביתרות זמינות בשקלים או במט"ח, בגין משיכות בלתי צפויות של פקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים.	נמוכה-בינונית
3. סיכון אשראי	הסיכון שלוה או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. במסגרת הערכת סיכון האשראי הכוללת, מבוצע שקלול של כלל הגורמים המשפיעים על רמת הסיכון, וביניהם, היקפי החשיפה, הסביבה המאקרו-כלכלית, השפעות סיכון איכות לווים ובטחונות והשפעות הריכוזיות הענפית. ובכללם הסיכון הגלום באשראי לענף בינוי ונדל"ן. רמת הסיכון משקפת בין היתר את השפעות המלחמה על הבנק.	בינונית
3.1 איכות לווים ובטחונות	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי הנכסים, בהכנסות ובהון הקבוצה שעלול להתרחש כתוצאה מהרעה באיכות הלווים על רקע פגיעה בחוסנם הפיננסי של הלווים ובכושר ההחזר שלהם, ו/או בשווי ובטיב או תמהיל הבטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי.	בינונית
3.2 ריכוזיות ענפית	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי הנכסים, בהכנסות ובהון הקבוצה הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לענף משק מסוים ו/או השקעות במוצרים הרגישים לענף מסוים. הרעה בפעילות העסקית בענף משק כזה, על רקע שינויים בביקוש או בהיצע, שינוי במחירי חומרי גלם, שינויים בטחוניים ו/או פוליטיים, שינויים רגולטוריים ועוד, עלולה להביא לפגיעה ביכולת ההחזר ו/או בשווי הבטחונות שניתנו על ידי חלק מהלווים המשתייכים לענף זה, וכתוצאה מכך, להשפיע לרעה על שווי נכסי הקבוצה ורווחיותה.	נמוכה

סיכון	השפעה	רמת סיכון
3.3 ריכוזיות לווים וקבוצת לווים	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי הנכסים, בהכנסות ובהון הקבוצה הנובע מהרעה במצב של לווה/קבוצת לווים גדולה יחסית לתיק האשראי, שעלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ובהתאמה על רווחיותה. השפעת הסיכון הינה נגזרת, בין היתר, של התמהיל הפנימי של הקבוצות, הקשר בין החברות המרכיבות אותן עסקית או ענפית, פיזורן, והשפעת הבעיות באחת מהן על היתר.	נמוכה
4 סיכון תפעולי	סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים (לרבות סיכון יחסי עבודה), או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים דו, אבטחת מידע, סייבר והמשכיות עסקית, ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין.	בינונית
4.1 סיכון סייבר ואבטחת מידע	סיכון זה (כחלק מהסיכון התפעולי) מוערך בנפרד לאור ריבוי אירועים בעולם ובמערכת הפיננסית בפרט, ולאור הרחבת פעילות הדיגיטל על ידי לקוחות הקבוצה, הרחבת השימוש בטכנולוגיות חדשות, מערכות פתוחות וכניסה משמעותית יותר ליישומי מחשב ענן. הסיכון מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו.	בינונית-גבוהה
4.2 סיכון טכנולוגיות המידע	סיכון זה (כחלק מהסיכון התפעולי) מוערך בנפרד לאור כך שהסביבה הטכנולוגית מורכבת ומשתנה והתלות בה גוברת. בשנים האחרונות הסיכון התעצם לאור הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות.	בינונית
5 סיכון משפטי	נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנוהל בנקאי תקין מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)".	נמוכה-בינונית
6 סיכון מוניטין	סיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של הבנק לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון. סיכון המוניטין מושפע באופן מהותי מהתממשות של סיכונים משיקים כגון סיכון תפעולי, סיכון אשראי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור ועוד, אשר דבר פרסומם עלול לגרור התממשות של סיכון המוניטין (לדוגמא: אירועי גניבה או מעילה, אירועי הלבנת הון, אירועי סייבר, הפסד כספי גבוה וכו').	נמוכה-בינונית
7 סיכונים חקיקה ורגולציה	סיכון קיים או עתידי להכנסות והון הקבוצה העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה, שיש בהם להשפיע על פעילות הקבוצה ועסקיה. הבנק, כתאגיד בנקאי, והחברות המוחזקות על ידו, כפופים להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה ומדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה כגון: הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אגף שוק ההון וחיסכון באוצר, רשות ניירות ערך, הרשות להגנת הפרטיות, רשות התחרות, גופים סטטוטוריים בתחום הגנת הצרכן וכיו"ב.	בינונית

סיכון	השפעה	רמת סיכון
8. סיכון ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור	סיכון ציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאין הוא מקיים את הוראות הדין. סיכון הציות כולל את הסיכון לאי קיום הוראות הדין כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקן 308, ובכלל זה הסיכון לאי קיום הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, הסיכון לאי קיום הוראות תכנית האכיפה הפנימית בדיני נירות ערך, הסיכון לאי קיום תוכנית האכיפה הפנימית בדיני תחרות כלכלית, הסיכון באי קיום דיני ההגנה על הפרטיות ואת הסיכונים הנובעים מהפעילות מול תושבי חוץ. סיכון זה כולל גם סיכון בנקאות הוגנת (CONDUCT RISK), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ומושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות ושקיפות באופן בו מתנהל הבנק אל מול מחזיקי העניין השונים. התחזקות הרגולציה והאכיפה של רשויות המס במדינות שונות, מתוך כוונה לאתר כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות עלולים להשליך על דפוסי התנהגות של לקוחות ומכאן לחשוף את הבנק לסיכונים ציות, סיכוני מוניטין I-Cross border risk. סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור הינם הסיכונים להיווצרותה של אחריות פלילית של הבנק, מנהליו ועובדיו, ולפגיעה ברווח ובהון הקבוצה העלולה להיווצר על רקע הטלת עיצומים כספיים משמעותיים וסיכוני מוניטין העשויים לקבל ביטוי בניתוק קשרים מול גופים פיננסיים בעולם ונטישת לקוחות, וזאת כתוצאה מאי עמידה בהוראות הדין בנושא מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור. התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור כמו גם מעורבות הבנק בעבירות על דיני המס בישראל ובעולם המבוצעות ע"י לקוחותיו, עשויה לגרום התממשות של סיכוני מוניטין, סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים, סיכונים אסטרטגיים וסיכונים נוספים. ההשפעה של סיכון ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור משליכה על כל תחומי הפעילות של הבנק, לרבות, האכיפה המנהלית, ורגולציה מקומית ובינלאומית בתחומי מיסוי לרבות ה-FATCA וה-CRS.	בינונית
9. סיכון אסטרטגיה	הסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום. סיכון אסטרטגיה כולל בתוכו גם סיכון תחרות הנובע מחשיפת הקבוצה לתחרות בישראל בכל תחומי עסקיה. במהלך פעילותה השוטפת מתמודדת הקבוצה עם גורמים מתחרים בהם התאגידים הבנקאיים האחרים וגופים פיננסיים אחרים המספקים מוצרים פיננסיים חלופיים לאלו המוצעים על ידה. סיכון התחרות מבטא את סיכון השחיקה ברווחיות ובהון על רקע הלחץ התחרותי להקטנת גובה העמלות והמרווחים. הבנק מחלק את הסיכון האסטרטגי לשלוש קבוצות סיכון, אשר התממשותן, כולן או חלק מהן, עלולות להשפיע על הגשמת החזון והיעדים האסטרטגיים: סיכוני הפוזיציה האסטרטגית (Strategic positioning risks), סיכוני יישום האסטרטגיה (Strategic execution risks) וסיכוני ההשלכה האסטרטגית (Strategic consequence risks).	בינונית
10. סיכון מודל	מוגדר כפוטנציאל להשלכות שליליות מהחלטות שהתקבלו בהתבסס על תוצרי מודל שגויים או שימוש שגוי בתוצרי מודל. סיכון מודל עלול להוביל להפסד כספי, קבלת החלטות עסקיות שגויות, או פגיעה במוניטין הבנק. ברבעון השלישי של השנה, הועלתה רמת סיכון המודלים מ"נמוכה" ל"נמוכה-בינונית", לאור המשך פיתוח מודלים בליבת הפעילות של הבנק והישענות על תוצאות המודלים בקבלת החלטות, ועל רקע מצב המלחמה.	נמוכה-בינונית

הבנק נוקט בפעולות ספציפיות למזעור הסיכונים המתוארים לעיל. כמו כן, נקבעה מדיניות מפורטת לניהול החשיפות והסיכונים, הכוללת, בין היתר, הגדרת תיאבון סיכון פרטני, מגבלות על החשיפה, מנגנוני בקרה שונים, מערך דיווחים ועוד. בנוסף, קיימת מעטפת נהלים המיושמים ע"י הבנק ומערכות מיכון תומכות.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1) (במיליוני ש"ח)

א	ב	ג	
נכסי סיכון משוקללים	דרישות הון מזעריות (א)		
31.12.23	30.9.23	31.12.23	
1	91,832	11,432	סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי CCR) (גישה סטנדרטית) (ב)
6	1,611	173	סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)
10	688	67	התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
15	323	9	סיכון סילוק (Settlement risk)
16	-	-	חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)
25	3,486	451	סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
	97,940	12,132	סך הכל סיכון אשראי
20	1,153	111	סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
24	9,908	1,295	סיכון תפעולי
27	109,001	13,538	סך הכל
	108,299		

(א) דרישות הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין, הבנק נדרש לעמוד ביחס הון כולל מזערי של 12.5%.

(ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לסף הניכוי.

לפרוט הקשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות - ר' [תוספת א'](#).

מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים

דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון (במיליוני ש"ח)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2023													סוג החשיפה
שינויים בחשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתת בטחונות (לפני המרה לאשראי)													
ניכוי מביסי ההון	שינוי בנכסי סיכון	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2%	0%	סה"כ	
	103,636											226,499	יתרה ליום 31.12.2022
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20,609	20,609	ריבונות
-	(33)	-	-	-	-	-	-	-	(351)	-	-	(351)	יישויות סקטור ציבורי
-	369	-	-	2	-	-	68	-	1,538	-	-	1,608	תאגידים בנקאיים
-	(197)	-	-	-	-	-	-	-	(1,614)	-	-	(1,614)	חברות נ"ע
-	1,404	-	(118)	1,104	-	-	19	-	32	(21)	-	1,016	תאגידים
-	(87)	-	-	(89)	-	-	-	-	-	-	-	(89)	בביטחון נדל"ן מסחרי
-	(56)	-	19	47	2,044	-	-	-	-	-	-	2,110	קמעונאות ליחידים
-	(269)	-	(1)	8	(314)	-	-	-	-	-	-	(307)	עסקים קטנים
-	496	-	25	1,587	(499)	(21)	(592)	(284)	-	-	-	216	בגין משכנתאות לדיוור
-	612	238	(9)	(4)	-	-	-	-	-	-	(19)	206	נכסים אחרים
	2,239	238	(84)	2,655	1,231	(21)	(505)	(284)	(395)	(21)	20,590	23,404	סה"כ השינוי באשראי
-	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון סליקה
-	97	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
-	2,299	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון תפעולי
-	(17)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	CVA
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	שינוי רגולטורי ומתודולוגי
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	השפעות אחרות
	108,299											249,903	יתרה ליום 31.12.2023
לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2022													סוג החשיפה
שינויים בחשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתת בטחונות (לפני המרה לאשראי)													
ניכוי מביסי ההון	שינוי בנכסי סיכון	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2%	0%	סה"כ	
	88,988											209,519	יתרה ליום 31.12.2021
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	119	119	ריבונות
-	(72)	-	-	-	-	-	-	-	(346)	-	-	(346)	יישויות סקטור ציבורי
-	272	-	-	-	-	-	(3)	-	951	-	-	948	תאגידים בנקאיים
-	222	-	-	-	-	-	-	-	1,652	-	-	1,652	חברות נ"ע
-	9,911	-	1,174	9,841	-	-	15	-	(146)	(61)	-	10,823	תאגידים
-	784	-	(1)	789	-	-	-	-	-	-	-	788	בביטחון נדל"ן מסחרי
-	513	-	2	31	1,345	-	-	-	-	-	-	1,378	קמעונאות ליחידים
-	(72)	-	(2)	(9)	(46)	-	-	-	-	-	-	(57)	עסקים קטנים
-	1,389	-	(19)	(253)	(352)	1,519	634	381	-	-	-	1,910	בגין משכנתאות לדיוור
-	(233)	-	113	(352)	-	-	-	-	-	-	4	(235)	נכסים אחרים
	12,714	-	1,267	10,049	947	1,519	646	381	2,111	(61)	123	16,982	סה"כ השינוי באשראי
-	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון סליקה
-	106	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
-	1,416	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון תפעולי
-	386	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	CVA
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	שינוי רגולטורי ומתודולוגי
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	השפעות אחרות
	103,636											226,499	יתרה ליום 31.12.2022

נכסים משוקללים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2023								
מגזרי פעילות פיקוחיים								
סה"כ	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
97,053	4,851	771	30,926	7,968	15,901	199	36,437	סיכון אשראי
886	886	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
10,360	2,943	551	946	519	1,715	216	3,470	סיכון תפעולי
108,299	8,680	1,322	31,872	8,487	17,616	415	39,907	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022								
מגזרי פעילות פיקוחיים								
סה"כ	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
94,786	6,550	702	25,694	8,585	17,987	135	35,133	סיכון אשראי
789	789	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
8,061	1,392	508	857	468	1,587	185	3,064	סיכון תפעולי
103,636	8,731	1,210	26,551	9,053	19,574	320	38,197	סך הכל

הון ומינוף

חלק 3 הרכב ההון

הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
	ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2023			
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל ווו	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל ווו			
הפנייה	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח			
					הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים
1	927	927			הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1.
2	-	11,299			עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן.
3	(303)	(155)			רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי.
4	-	-			מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
5	-	272			מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט).
6	-	12,343			הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים.
					הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים
9	96	94			נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם.
14	-	-			רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההגון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (dva) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק.
15	5	4			עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או יגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
26	(79)	(47)			התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
26א					מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
26ב					מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות.
26ג	(79)	(47)			מזה: בגין השפעת תכנית ההתייעלות.
26ד					מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיפים 26א 26ב 26ג
28	-	51			התאמות פיקוחיות בהון עצמי רובד 1 הכפופות לטיפול הנדרש לפי אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל ווו
29	-	12,292			סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1.
	-	10,802			הון עצמי רובד 1.
					הון רובד 1 נוסף: מכשירים
36					הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים.
					הון רובד 1 נוסף: ניכויים
44	-	-			הון רובד 1 נוסף.
45	-	12,292			הון רובד 1.
					הון רובד 2: מכשירים והפרשות
46	2,296	2,377			מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו.
47	-	-			מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.
48	-	-			מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'.
9	-	-			

ה	ד	ג	ב	א	
הרכב ההון הפיקוחי					
ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2023				
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III				הפנייה
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח				
-	-	-	-	-	49 מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2.
1,152	1,192	1,152	1,192	1,192	50 הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.
3,448	3,569	3,448	3,569	3,569	51 הון רובד 2 לפני ניכויים.
-	-	-	-	-	הון רובד 2: ניכויים
-	-	-	-	-	57 סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.
3,448	3,569	3,448	3,569	3,569	58 הון רובד 2.
14,250	15,861	14,250	15,861	15,861	59 סך ההון.
103,636	108,299	103,636	108,299	108,299	60 סך נכסי סיכון משוקללים.
יחסי הון וכריות לשימור הון					
10.42%	11.35%	10.42%	11.35%	11.35%	61 הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
10.42%	11.35%	10.42%	11.35%	11.35%	62 הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
13.75%	14.65%	13.75%	14.65%	14.65%	63 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים					
9.24%	9.24%	9.24%	9.24%	9.24%	69 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
12.50%	12.50%	12.50%	12.50%	12.50%	71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)					
310	273	310	273	273	72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.
602	696	602	696	696	73 השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.
631	762	631	762	762	75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2					
1,152	1,588	1,152	1,588	1,588	76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.
1,185	1,190	1,185	1,190	1,190	77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר					
-	-	-	-	-	84 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
-	-	-	-	-	85 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.

לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי - ר' [תוספת א'](#).

מידע נוסף על הון והלימות הון

דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי, לרבות שינויים בהון העצמי רובד 1, הון רובד 1, והון רובד 2

לשנה שנסתיימה 31.12.2022-ב	לשנה שנסתיימה 31.12.2023-ב במיליוני ש"ח	
		1. שינוי בהון עצמי רובד 1
10,223	10,824	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לתחילת תקופה
567	1,433	שינוי בהון המיוחס לבעלי מניות הבנק
		שינוי בהבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1
45	99	שינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	יישום הוראות מעבר בגין אימוץ כללי חשבונאות מקובלים בנושא זכויות עובדים
(11)	(13)	התאמות בגין הפסדי אשראי
10,824	12,343	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לסוף תקופה
		שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים:
-	-	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים לפני התאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1, לתחילת תקופה
96	94	שינוי בנכסים בלתי מוחשיים
-	-	שינוי בהתחייבות להשקעה עצמית במניות
5	4	שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
101	98	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים לפני התאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1, לסוף תקופה
(79)	(47)	סך שינוי בהתאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1
10,802	12,292	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
		2. שינוי בהון רובד 2
2,296	2,377	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לתחילת תקופה
1,152	1,192	שינוי בהון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים
-	-	שינוי בהון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
3,448	3,569	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לסוף תקופה
		שינוי בניכויים:
-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2
-	-	שינוי בסך הכל ניכויים - הון רובד 2
3,448	3,569	סך הכל הון רובד 2

באזל

הוראות באזל מתייחסות ל-3 נדבכים:

נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות, המחשבות לכל אחד מסוגי הסיכונים בנפרד, כאשר לגבי סיכוני אשראי הגישות העיקריות הן:

1. הגישה הסטנדרטית המסתמכת בעיקר על נתוני דירוגי אשראי של חברות דירוג חיצוניות.
 2. הגישות המתקדמות המבוססות על דירוגים פנימיים אשר חושבו בהתאם למודלים שפותחו על ידי הבנק (IRB-Internal Ratings-Based).
- הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לכלל החשיפות של הבנק, ובגין סיכון שוק מבוצע גם חישוב של הקצאת ההון הנדרשת בגין הסיכון הספציפי בתיק למסחר.

נדבך שני - עוסק בתהליך הפנימי להערכת נאותות ההון ביחס לפרופיל הסיכונים של הבנק - תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) ובמערכי הפיקוח והבקרה שהבנק מיישם. תהליך ה-ICAAP נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק, לרבות בהתחשב בתוכניות אסטרטגיות עתידיות, זאת מעבר לדרישות ההון המינימאליות שעל הבנק להחזיק בהתאם לנדבך הראשון, ובכלל זה: סיכון ריכוזיות אשראי, סיכון רבית בתיק הבנקאי, סיכון אינפלציה, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון מודלים ועוד. התהליך כולל, בין היתר, בחינת המנגנונים המובנים לזיהוי הסיכונים ומוקדי הסיכון וביצוע הערכת נאותות הונית על בסיס תרחישים שונים, בחינת קיום תהליכים פנימיים ליישום ממשל תאגידי נאות, שיפור ושדרוג מערכי הבקרה והביקורת וקיום תשתית תרחישי קיצון נאותה הכוללת תרחישי קיצון הוליסטיים. כמו כן, עוסק נדבך זה בתהליך הסקירה הפיקוחי (SREP) מול בנק ישראל.

נדבך שלישי - משמעת שוק - דרישות הגילוי והדיווח לציבור. הנדבך כולל את דרישות הגילוי בדיווח הכספי של תאגיד בנקאי.

במהלך חודש מרס 2020, פירסמה ועדת באזל לפיקוח בנקאי (BCBS) הודעה על דחייה בכניסתם לתוקף של העדכונים להוראות ל"מדידה והלימות הון" (המכונה "באזל 4") שפורסמו בחודש דצמבר 2017. היישום אמור להיכנס לתוקף באירופה החל מה-1 בינואר 2025. חשוב לציין כי בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו ההוראות אלה בישראל.

אימוץ ההוראות באזל ע"י בנק ישראל

הבנק מיישם את ההוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בנושא מדידה והלימות הון כפי שעודכנו, על מנת להתאימן להנחיות באזל.

בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי של 9% ויחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. כמו כן, על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדירוג" נדרש הבנק להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 באחוז אחד מיתרת הלוואות לדירוג שהן למסרת מימון זכויות במקרקעין למועד הדוח, למעט הלוואות לדירוג שניתנו החל מיום 19 במרס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021, בהתאם להוראת נב"ת 250 (הוראת השעה שפורסמה על ידי הפיקוח על הבנקים לאור התמודדות עם משבר הקורונה).

לאור כל האמור לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יוחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על ידי הפיקוח על הבנקים, על בסיס מאוחד ליום 31 בדצמבר 2023 הינם 9.24%-12.50%, בהתאמה.

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

במסגרת הטמעת הנדבך השני של באזל בבנק מהווה תהליך הערכת הנאותות ההונית (תהליך ה-ICAAP) את הבסיס לקביעת יעד ההון המינימאלי של הקבוצה.

תהליך ה-ICAAP מתבצע בהתאם לפרקטיקה בינלאומית מקובלת ובהתאם למסגרת העבודה של באזל והנחיות בנק ישראל, במסגרתו מאותגרת הקצאת ההון הרגולטורית בנדבך הראשון ומוקצות כריות הון ייעודיות נוספות במידת הצורך. מסמך ה-ICAAP מטמיע את מתודולוגיית אמידת הסיכונים השונים, הערכת הנאותות ההונית והניהול השוטף של ההון. הוא מכיל עדכונים ושינויים רבים שהתבצעו במהלך השנים עקב תהליכי שיפור פנימיים, דו שיח מתמשך עם בנק ישראל (לרבות תהליך ה-SREP), עדכוני בנק ישראל ועדכונים בינלאומיים שונים. תהליך הערכת הנאותות ההונית נועד לבחון את יכולת הקבוצה לשאת בסיכונים אליהם היא חשופה ותוצאותיו מהוות היזון חוזר הן ליעדי ההון שקבע הדירקטוריון והן לאיכות מדיניות ניהול הסיכונים והצלחת יישומה, והן משמשות בסיס לקביעת יעדי ההון ותכנון ההון וגיוש תיאבון לסיכון ומגבלות על ידי זיהוי צרכי ההון וקיבולת הסיכון של הקבוצה.

בקביעת יעד ההון נבחנים ממצאי התהליך המהווים את היקף ההון הנדרש בראיית הקבוצה אל מול פרופיל הסיכון שלה למועד הדוח ובראייה צופה פני עתיד בהתבסס על היעדים העסקיים של הקבוצה והצמיחה המתוכננת ותחת תרחישי קיצון הוליסטיים.

מסמך ה-ICAAP האחרון בוצע לנתוני 30 בספטבר 2023, כחלק מהתהליך שולבו השפעותיה האפשריות של המלחמה. תשתית תהליך הנאותות ההוגית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בחברת הבת הבנקאית בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי של חברת הבת. בנק מסד ביצע תהליך ICAAP, גם הוא לנתוני ה-30 בספטמבר 2023.

דיון כמותי ואיכותי בתכנון ההון במסגרת הדיון הכללי בתכנון האסטרטגי של ההנהלה

לבנק תכנית אסטרטגית לשנים 2023-2025, בתכנית האסטרטגית נקבעו מיקודים עסקיים אשר נועדו להצמיד את הבנק קדימה בסביבת התחרות המתחדשת ותחת תנאי אי ודאות. התכנית כוללת יעדים כמותיים, כנגזרת של התכנית האסטרטגית, הכוללים הנחות לגבי הכנסות והוצאות ותכנון הון תלת שנתי. התוכנית האסטרטגית על יעדיה הכמותיים מתוקפת פעמיים בשנה, ובמסגרת זאת נעשית בדיקה כי תכנון ההון הקיים הינו בהלימה עם היעדים האסטרטגיים המעודכנים. טרם אישור תכנון ההון, מתבצע תהליך של בחינת העמידה ביעדי ההון במצב עסקים רגיל ותחת תרחישי קיצון.

יישום הנדבך השני של באזל כולל ביצוע תהליך ה-ICAAP כאשר אחד מתוצריו המרכזיים הינו קביעת יעדי ההון במצב עסקים רגיל ובמצב קיצון. יעדי ההון נקבעים להון עצמי רובד 1 ולהון הכולל.

יעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון הינם:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.35% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.50%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

השפעת דירוג האשראי של מדינת ישראל

לדירוג האשראי של מדינת ישראל ישנה השפעה על דרישות ההון, מכיוון שדרישות ההון בגין חשיפות מקומיות לממשלות, לישויות סקטור ציבורי ולגופים פיננסיים, נגזרות מדרישות ההון של בנק ישראל. להערכת הבנק, אם וככל שירד דירוג האשראי של מדינת ישראל ב-NOTCH אחד על ידי חברת הדירוג S&P, יגרם הדבר לירידה של 0.22%-0.29% ביחס הון רובד 1 ויחס הון כולל בהתאמה, נכון לנתוני 31 בדצמבר 2023.

חוזר בדבר הקצאת הון נוספת בגין מימון קרקעות במינוף גבוה

ביום 22 במאי 2022, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 203 (מדידה והלימות ההון) שמטרתה טיפול בחשיפות לענף הבינוי והנדל"ן. בהתאם לחוזר, נקבע כי לרשימת החובות המשוקללים לסיכון ב-150% נוספו הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV), למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית שאין לגביה אופק תכנוני או כוונה להגיש בקשה לשינוי יעוד (planning consent) והלוואות לרכישת קרקע לשימוש עצמי של לווה שאינו מסווג בענף המשק בינוי ונדל"ן. בהמשך לכך, אימץ הבנק את ההקלה שנקבעה במסגרת החוזר, לפיה השפעת השינוי במשקל הסיכון על יחס הלימות ההון, בגין מלאי ההלוואות הקיימות ליום 30 ביוני 2022, נפרסה בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 30 ביוני 2023.

להלן ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2023:

השפעת השינוי ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1	השפעת השינוי ב-1 מיליארד ש"ח בסך נכסי הסיכון
באחוזים	
0.09	0.10
1.55	2.42

בנק (בנתוני המאוחד)

מסד

חלק 4 - יחס המינוף

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
	במיליוני ש"ח	
195,955	221,593	1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	2 ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	3 ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
(760)	(1,476)	4 התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	5 התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמא: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
11,761	12,187	6 התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
987	1,365	7 התאמות אחרות (*)
207,943	233,669	8 חשיפה לצורך יחס המינוף

(*) עיקר סכום ההתאמות נובע מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי.

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
	במיליוני ש"ח	
192,813	218,060	חשיפות מאזניות
(97)	(95)	1 נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)
192,716	217,965	2 (סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1)
		3 סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
1,329	1,118	חשיפות בגין נגזרים
2,125	2,342	4 עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתת בטחון משתנה במזומן כשיר)
-	-	5 סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	6 גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
-	-	7 (ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	8 (רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
-	-	9 סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	10 בניכוי: קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
3,454	3,460	11 סך חשיפות בגין נגזרים
		חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
12	57	12 נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	13 (סכומים שקוזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
-	-	14 חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	15 חשיפות בגין עסקאות כסוכן
12	57	16 סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
		חשיפות חוץ מאזניות אחרות
43,774	44,751	17 חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(32,013)	(32,564)	18 (התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
11,761	12,187	19 פריטים חוץ מאזניים
		הון וסך החשיפות
10,802	12,292	20 הון רובד 1
207,943	233,669	21 סך החשיפות
		יחס מינוף
5.19%	5.26%	22 יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

בהתאם לגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי (SA-CCR) המחושבת החל מיום ה-1 ביולי 2022, סכומי עלות השחלוף והתוספת בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית מוכפלים במקדם Alpha המשמש לחישוב EAD רגולטורי, למעט חשיפות בגין הפקדות ובטחונות לקרן הסיכונים של מסלוקת המעו"ף שנכללות בסכום עלות השחלוף ואינן מוכפלות במקדם.

ביום 20 בדצמבר 2023, פרסם בנק ישראל חוזר מעדכן להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 218 בנושא יחס מינוף, ובמסגרתו הוּאָרָך תוקף ההקלה ביחס המינוף שניתנה במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 250 - התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה). העדכון מקל את דרישת יחס המינוף בחצי נקודת האחוז, כך שעל הבנק לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (במקום 5%), וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מהיקף הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. במסגרת החוזר נקבע כי ההקלה תמשיך לחול עד ליום 30 ביוני 2026 ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2025 או מיחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוה או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. פרק זה דן בסיכון אשראי בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 203, סיכון אשראי בגין צד נגדי מטופל בנפרד בחלק 5 א' של הדוח להלן.

המודל העסקי במרכיבי פרופיל סיכונים האשראי

תיק האשראי של הבנק מתמקד באשראי ללקוחות פרטיים (הכולל בין היתר, אשראי לבנקאות פרטית ושוק ההון, אשראי למגזר החרדי והדת, אשראי לעובדי וגמלאי מערכת הבטחון ואשראי לאוכלוסיית המורים בישראל, וכן כולל אשראי למשכנתאות), המאופיין ברמת פיזור גבוהה ורמת סיכון נמוכה, באשראי מסחרי ועסקי, המאופיין בביקוש יציב, ואשר מושפע במידה נמוכה מתנודות בשווקים, ובכלל זה, באשראי לפעילי שוק ההון, באשראי לענף הנדל"ן ובאשראי לעסקים קטנים. עיקר הסיכון הטמון בפעילות זו הינו הרעה במצבם של הלווים שעלול להשפיע לרעה על שווי תיק האשראי ורווחיות הקבוצה.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הבנק משקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי, תואם פעילות בנקאית זהירה, תואם לדרישות הפיקוחיות ותואם להיקף פעילות הבנק וצביונו. במסגרת המדיניות התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום סיכון האשראי הכוללת מערך מגבלות רחב לסיכון האשראי לענפים ותחומי פעילות שונים.

ניהול על בסיס קבוצתי של חשיפות האשראי

היבט מרכזי במדיניות ניהול סיכונים האשראי הינו מיסוד תיאבון קבוצתי וקביעת מיקוד עסקי מובהק וברור, לרבות קביעת עקרונות מנחים לפעילות האשראי בחברת הבת הבנקאית בקבוצה והגברת השליטה והבקרה על האשראי הניתן בחברה זו. הבנק הטמיע מדיניות אשראי על בסיס קבוצתי, תוך שימור מאפייניה הייחודיים של חברת הבת. במסגרת זו גם מאותגר מסמך מדיניות האשראי של חברת הבת הבנקאית על ידי החטיבה לניהול סיכונים של הבנק.

ניהול סיכונים האשראי

סיכון האשראי מנוהל באמצעות יישום מדיניות אשראי בעיקר בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311. מדיניות האשראי נועדה להבטיח קיומם של תהליכים אפקטיביים לשמירה על איכות תיק האשראי, מיחזור, שינוי תנאיו והגדלתו באופן מבוקר ומודד, בהתבסס על הסביבה העסקית-כלכלית, התיאבון המידתי לסיכון, רמת השליטה והבקרה של הבנק בתחומי פעילות הענף או הלקוח וכן למתן מעטפת נאותה של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, ניטור, דיווח, בקרה וביקורת על תהליך ניהול סיכון האשראי.

הבנק מפעיל מנגנונים הולמים לביצוע בקרה ופיקוח על האשראי, חלקם בזמן אמת וחלקם בדיעבד. הבקרה והפיקוח מבוצעים באמצעות יחידות אקסוגניות ליחידות המנהלות את האשראי.

החטיבה לניהול סיכונים מובילה את תהליך גיבוש מדיניות האשראי, תוך שיתוף הגורמים העסקיים האחראיים על מתן האשראי בבנק. מסמך מדיניות האשראי, שהינו תוצר של גיבוש מדיניות זו, נדון ומאושר לפחות אחת לשנה על ידי ההנהלה, וועדות הלוואות וניהול סיכונים ובדירקטוריון הבנק, ומתעדכן על פי השינויים והתמורות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם, שינויים ברגולציה ובצרכים עסקיים, כמפורט בהמשך. נהלי הבנק בתחום האשראי וניהול סיכון האשראי תומכים ומבטאים מדיניות זו הלכה למעשה.

מדיניות הבנק כוללת דיון רחב ומפורט ביעדים ובאופן פיתוח עסקי האשראי בענפים ובתחומי הפעילות השונים, תוך הגדרת עקרונות מפורטים בכל ענף ותחום לרבות מגבלות פרטניות ברמת תתי ענפים ומוצרים המאופיינים ברמת סיכון גבוהה.

הקריטריונים המשמשים בהגדרת המדיניות לניהול סיכון אשראי ובקביעת ההגבלות על סיכון אשראי

במסגרת מדיניות האשראי התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום סיכון האשראי באמצעות הגדרת התיאבון לסיכון והגדיר תחומי פעילות שאינם נמצאים במיקוד השיווקי של הבנק, וכן, תחומים בהם לא יינתן אשראי, וזאת במידה שרמת הסיכון הטמונה בהם גבוהה או רמת השליטה והבקרה עליהם אינה גבוהה, אף אם התשואה הפוטנציאלית העשויה להתקבל מהם גבוהה.

כחלק מאסטרטגיה זו מיישם הבנק מספר עקרונות:

- **פיזור נאות של הסיכונים** וניהול זהיר ומבוקר של החשיפות, הן ברמת הלקוח הבודד והן ברמת ענפי המשק ומגזרי הפעילות העסקיים השונים.
- **בחינת קריטריונים לאישור אשראי הכוללים בין היתר: בחינת כושר ההחזר** של הלקוח, בחינה שוטפת של מאפייני הפעילות העסקית של הלקוח, בדיקת תזרים המזומנים ומבנה הנכסים וההתחייבויות שלו, כולל תרחיש קיצון (בסכומים שנקבעו במדיניות), טיב הביטחונות, ניתוח המגזר הענפי בו הוא פועל וניתוח פרמטרים נוספים להם השלכה על איתנותו הפיננסית כגון: תלות גבוהה של הלקוח בלקוחותיו, בספקים שלו וכיוצ"ב.
- **שמירה על מתן אשראי בתנאי שוק תוך שמירה על הלימה בין המרווחים והרווחיות הכוללת מהלקוחות** לבין רמת הסיכון הגלומה בפעילותם, תוך שימוש בתהליכים ובקורות ממוקדים, המביאים לידי ביטוי את שיעור ההכנסה הכוללת מהלקוח (מרווחים ועמלות), ביחס לתיק האשראי הכולל, לרבות קביעת רף מינימום לשיעור זה. רמת המרווחים משקפת גם את הקצאת ההון הנדרשת בשל מתן האשראי.
- **אי תלות, ניגוד עניינים ואנשים קשורים (אישור מיוחד):** בהתאם למדיניות האשראי עסקאות אשראי עם אנשים קשורים תובאנה לוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר אישורן בוועדות האשראי המתאימות. הבקשות מוגשות לוועדה בצורה שיטתית ומסודרת הכוללת נתוני השוואה על מנת לאפשר לוועדה לבחון את הוגנות תנאי העסקה והיעדר העדפה ביחס ללקוחות אחרים (תנאי שוק).
- **קביעת מגבלות פנימיות** לשמירה על חשיפת האשראי במסגרת הרמה שקבע התאגיד לעצמו, כך שיוכל לפקח על עמידה בתיאבון סיכון האשראי שנקבע.
- **שמירה על הנאותות ההונית** של הבנק בהתבסס על יעדי הלימות ההון של הבנק כפי שקבע הדירקטוריון.
- **שמירה על רמת ריכוזיות אשראי סבירה** באמצעות קביעת מגבלות אשראי פנימיות ללווה בודד ולקבוצות לווים, למגזרי פעילות, ולהיקף האשראי הכולל של קבוצות הלווים הגדולות ביחס לתיק האשראי וכו'.
- **הגדרת אינדיקטורים כמותיים** ברורים לבחינת הצורך בעדכון מסמך המדיניות בעקבות שינויים מאקרו כלכליים ורגולטוריים או שינויים בנתוני הבנק, ביניהם: שינויים בתחזיות צמיחה במשק, שינוי בשערי חליפין, הוראות רגולטוריות חדשות בעלות השפעה על תחום האשראי, שינוי בחלקו של הבנק באשראי במערכת הבנקאית, הלימות הונו של הבנק ועוד.
- היבטי אשראי בפעילות הנוסטרו בניירות ערך קונצרנים - הבנק משקיע בניירות-ערך שהונפקו על ידי חברות בדירוג השקעה (Investment Grade) וזאת לאחר ניתוח איכות האשראי של המנפיק, המרווחים, סיכוני השוק הגלומים בהשקעה, הסחירות ונזילות ניירות-הערך.

המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון האשראי ופונקציית הבקרה באשראי - קווי הגנה

מערך הבקרה הפנימית מורכב משלושה נדבכים עיקריים (קווי הגנה):

מערך יוצרי הסיכונים, המהווה גם את קו ההגנה הראשון כולל את החטיבה העסקית, על מחלקותיה העסקיות והמסחריות (ראשי סקטורים, קציני אשראי, רפרנטים וכו') וכולל את החטיבה הבנקאית לרבות מטה האשראי ואנשי האשראי במערך הסניפים ואת מערך פאג"י, את המחלקה הפיננסית (כחלק מחטיבת המשאבים) ואת חטיבת ניהול נכסי לקוחות. בנוסף נכללים בקו ההגנה הראשון, בין היתר, יחידות הבקרה הבאות: יחידת תפעול ובקרה עסקית, מחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח, מחלקת גביה, היחידה לניתוח פיננסי, מחלקת סחר חוץ ותשלומים בינלאומיים, מחלקת ניהול מכירות ויחידת הבקרה לשוק ההון בחטיבה לניהול נכסי לקוחות.

קו ההגנה השני באשראי כולל את המחלקה לניהול סיכונים אשראי, היחידה לניהול סיכונים ויישום הוראות באזל ואת היחידה לסיכונים שוק, נזילות ומודלים. בנוסף קו ההגנה השני כולל את חטיבת החשבונאי הראשי ומערך היעוץ המשפטי.

קו ההגנה השלישי כולל את מערך הביקורת הפנימית הבלתי תלויה, הכפופה ישירות לדירקטוריון, ואת גופי הביקורת החיצוניים.

בבנק מתבצעים באופן שוטף תהליכים להפחתת סיכון האשראי באמצעות ניתוח כלכלי ועסקי של בקשות האשראי להערכת סיכון האשראי בפעילות הלווה, דירוג הלווה ומעקב ובקרה שוטפים אחר האשראי הניתן.

במסגרת היחידות העסקיות נדון באופן תקופתי האשראי הניתן ללווים גדולים וקבוצות לוויים וכן האשראי לענפי משק שונים.

כל חביונות לקוחות הבנק לרבות שווי הביטחונות העומדים כנגדן, מרוכזים במערכת האובליגו - באמצעותה מבצע הבנק מעקב יומי של מצבת הביטחונות אל מול חשיפות האשראי.

הבקרה הפנימית באשראי מבוצעת על ידי יחידות שונות שהמרכזיות שבהן הינן:

מחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח - מופקדת על ניהול תיקי האשראי שסווגו כבעייתיים והוחלט להעבירם לטיפול היחידה. תפקיד מחלקת פיקוח הוא איתור לקוחות בעייתיים מעל 100 אלף ש"ח ובחינת מצבם הפיננסי, והיא בלתי תלויה ואינה מעורבת בפעילות העסקית. המעקב והפיקוח מתבצעים באופן שוטף ביחס לכלל לקוחות הבנק על בסיס מגוון של דיווחים ממוחשבים המופקים בתדירות ובחתיכים שונים.

יחידת בקרת חדרי מסחר ניירות ערך בחטיבת נכסי לקוחות - אחראית על בדיקת חוסרי בטחונות ועמידה במסגרות מאושרות של הלקוחות פעילי שוק ההון, כולל ביצוע בקרה תוך יומית.

היחידה לניתוח פיננסי - היחידה משמשת כגוף תומך החלטה לגורמי הבנק ותפקידה העיקרי הוא לחוות דעה מקצועית ואובייקטיבית בנושא סיכונים אשראי של לוויים בבנק, הן קיימים והן פוטנציאליים. ייחודה ויתרונה של היחידה מתבטא בכך שאינה מעורבת במתן אשראי בפועל ובכך נשמרת אי התלות שלה.

יחידת תפעול ובקרה עסקית - היחידה בוחנת את התפתחות הרווחיות הכוללת של לקוחות האשראי העסקי והמסחרי במגוון חתכים לרבות מול דירוג הסיכון של הלקוחות.

מחלקת המשכנתאות מבצעת בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף נעשה מעקב אחר השתנות היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו והשוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית.

מחלקת פיקוח אשראי וגביה - המחלקה מבצעת "בקרת על" בגין אשראי בסכום של עד 100 אלף ש"ח בתיאום עם מטה האשראי בחטיבה הבנקאית.

יחידת רגולציה ובקרה במטה האשראי של החטיבה בנקאית - היחידה מבצעת מעקב אחר התפתחות שיעור האשראי הבעייתי ומבצעת בקרות שוטפות הקשורות לניהול האשראי שבאחריות החטיבה בהתאם לנהלי הבנק.

המחלקה לניהול סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים - המחלקה כפופה למנהל הסיכונים הראשי העומד בראש החטיבה לניהול סיכונים. המחלקה אחראית באמצעות היחידה לבקרה והערכת סיכונים אשראי, על שני תחומים.

התחום הראשון הינו בקרת סיכונים אשראי של לוויים ספציפיים, על פי מדגם מבוסס סיכון מתיק האשראי של הבנק, על פי נב"ת 311 ("ניהול סיכונים אשראי"). בנוסף, מבצעת היחידה בקרה על אגרות החוב הקונצרניות בתיק הנוסטרו, שדירוגן ירד מתחת לדירוג המותר לפי נהלי הבנק ("חריגה פאסיבית") במידה ונמצאו כאלה.

התחום השני הינו, ניתוח ומתן חוות דעת כתובה בלתי תלויה לגבי חשיפות אשראי בסכומים מהותיים, על פי נב"ת 311. חוות הדעת של היחידה מתייחסת לבקשת האשראי או השקעה ולדירוג האשראי, תוך ביצוע ניתוח עצמאי של העסקה, ומאגרת לפי העניין את שיקול הדעת שמפעיל הגורם העסקי. נציג היחידה משתתף בוועדות האשראי (מסמכות ראש החטיבה העסקית ומעלה), בודק ומעריך את סיכונים האשראי בכל בקשות האשראי הנדונות, ובמידת הצורך מחווה את דעתו בדיוני הוועדות. פעילות היחידה אינטגרלית לתהליך קבלת ההחלטות העסקיות בגין האשראי הניתן ועמדתה נבחנת כחלק מהתהליך ולא בדיעבד.

המחלקה אחראית בנוסף על ביצוע הליכים עצמאיים משלימים לאיתור חובות שמצבם מורע, לרבות קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות להפסדי אשראי.

כמו כן, אחראית המחלקה על עריכת ועדכון מדיניות האשראי של הבנק. כמו כן, אחראית המחלקה על בקרת תהליכי אשראי הכולל, בדיקת תקינות תהליך אישור האשראי בחשבונות העונים על הפרמטרים המפורטים בנוהל היחידה, קיומם ותקינותם של מסמכי האשראי והביטחונות וקיום אישור הסמכות המתאימה לתנאי אשראי מוטבים.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכוני האשראי

לבנק **מודלים פנימיים** מתוקפים שפיתח לדירוג סיכון האשראי הגלום בפעילות הלקוחות העסקיים. המודלים מתבססים ברובם על פרמטרים אובייקטיביים הנגזרים ממצבו של הלקוח (מאפייני הלקוח, תמהיל הביטחונות, החוסן הפיננסי המשתקף מן הדוחות הכספיים של הלקוח, נתונים ענפיים, נתונים נוספים וכיו"ב). על מנת להדק את הקשר שבין דירוג הסיכונים של הלקוח והתשואה הנובעת מפעילותו, קבע הבנק רף תשואה מינימלית שיש לשאוף אליה לכל דרגת סיכון.

לבנק מודלים סטטיסטיים לדירוג סיכוני האשראי ללקוחות פרטיים ועסקים קטנים, בהתאם לדרישות העסקיות, הסביבה התחרותית, תיאבון הסיכון של הבנק ועקרונות רגולטוריים. המודלים מתבססים, בין היתר, על נתוני החשבון, נתוני הלקוח, והסיכוי לכשל. כמו כן, לבנק מודלים סטטיסטיים לדירוג סיכון האשראי בהלוואות לדיר, בעת מתן משכנתאות, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינויי ריבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון.

מערכות ממוכנות - מערכות הבנק מאפשרות מעקב שוטף אחרי פעילות הלקוחות, במכלול רחב, ובמגוון חתכים: רמות ותמהיל פעילות, ניצול מסגרות אשראי, רמת ביטחונות ומידע עדכני על מצבו הכספי של הלקוח. מנגנון זה משמש בין היתר את הסניפים ואת המטה, ומאפשר להעניק ללקוחות את מיטב השירות ברמה גבוהה של מקצוענות ומיומנות.

אחת מהמערכות הממוכנות המיושמות בבנק הינה **מערכת ממוכנת של בקשות אשראי** אשר משפרת ומיעלת את הליך קבלת ההחלטות והבקרה עליו.

בנוסף בוחן הבנק באופן תדיר את עמידתו בהוראות הרגולטוריות בכל הקשור **במגבלות הריכוזיות**: לווה וקבוצת לווים או חשיפה לענפי משק, באמצעות מערכת חשיפות אשראי.

לבנק **מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים** היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שוויים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכוני אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. הנהלת הבנק ממשיכה לשכלל ולשפר את כלי המדידה, הדיווח והבקרה הדרושים לה, לשם קבלת תמונת מצב עדכנית בכל הקשור למאפייני הסיכון השונים, הקיימים בסביבתם העסקית של מקבלי האשראי. לשם כך היא נעזרת, בין היתר, בראשי סקטורים מומחים בחטיבה העסקית וביחידות תחום ניהול סיכוני אשראי בחטיבה לניהול סיכונים.

פיקוח ובקרה

הבנק מפקח על חבויית הלקוחות ועל שווי הביטחונות שניתנו להבטחתן באמצעות מערכת האובליגו המאפשרת מעקב יומי שוטף. מבוצע מעקב בתדירות יומית אחר חוסרי בטחונות ברמת הלקוח הבודד:

- איתור אובליגנטים עם חוסרי בטחונות על ידי סניפי הבנק.
- עבודת פיקוח ובקרה על אובליגנטים עם סכום חבות של מעל 100 אלף ש"ח במחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח על ידי רפרנטים ייעודיים למקבץ סניפים אזורי, ללקוחות שוק ההון והנדל"ן.
- יחידת בקרת חדרי מסחר ניירות ערך, אחראית על בדיקת הלקוחות פעילי שוק ההון, באמצעות מערכות מיכוניות ייעודיות לתחום פעילות זה.
- בקרה על פי סט בקרות על ניהול האשראי בסניפים בחשבונות מתחת ל- 100 אלף ש"ח במטה האשראי של החטיבה הבנקאית.

דיווח על החשיפה לסיכוני אשראי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק וועדותיו מקבלים מגוון דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי בחתכים שונים, על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה, ביניהם דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. ניהול החשיפה לסיכוני האשראי נבחן ומבוקר באופן שוטף, במסגרת בחינת כלל הסיכונים על ידי ועדות ופורומים ייעודיים ברמת הדירקטוריון וההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים. במסמך הסיכונים נסקרת התפתחות תיק האשראי ומדווחים, בין היתר, הערכת סיכון האשראי לפי ענפי משק וחתכים שונים, עמידה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון וההנהלה, בחינת יתרת החובות הבעייתיים ויתרות ההפרשה להפסדי אשראי.

במסגרת המסמך בוחן הבנק מתווה של תרחישי קיצון בתחום התממשות סיכוני אשראי על כלל התיק המשלבים סיכונים נוספים בו זמנית. תרחיש קיצון זה משמש לבחינת הנאותות ההונית.

מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

א				ב	ג	ד
31 בדצמבר 2023						
יתרות ברוטו						
בעייתיים לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר				אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו
במיליוני ש"ח						
1	חובות, למעט איגרות חוב	720	122,579	(1,620)	121,679	
2	איגרות חוב	-	26,443	(1)	26,442	
3	חשיפות חוץ מאזניות	59	44,905	(165)	44,799	
4	סך הכל	779	193,927	(1,786)	192,920	

א				ב	ג	ד
31 בדצמבר 2022						
יתרות ברוטו						
בעייתיים לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר				אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו
במיליוני ש"ח						
1	חובות, למעט איגרות חוב	565	120,269	(1,197)	119,637	
2	איגרות חוב	-	15,566	(1)	15,565	
3	חשיפות חוץ מאזניות	59	43,768	(117)	43,710	
4	סך הכל	624	179,603	(1,315)	178,912	

שינויים ביתרת החובות הלא צוברים וביתרת החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש

ראו פרק סקירת הסיכונים, סיכון אשראי, איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי, תנועה בחובות שאינם צוברים הכנסות רבית, בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2023.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות האשראי

זיהוי וסיווג חובות לא צוברים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות לצורך אבחנה בין חובות בסיווג בעייתי, לרבות חובות לא צוברים, לבין חובות תקינים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או לא צובר. חוב מסווג כחוב לא צובר כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי (expected) שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב.

חובות (לרבות אגרות חוב) נמצאים בפיגור כאשר הקרן או הרבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפירעונם. בנוסף, חשבונות חח"ד או עו"ש מדווחים כחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר ברציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה של 180 ימים. ברבעון הרביעי כחלק מהקלות שניתנו ע"י הבנק בעקבות מלחמת חרבות ברזל, לא סווגו חשבונות בפיגור עקב העדר מחזור זכות מספק לכיסוי החוב תוך תקופה של 180 ימים.

לצורך סיווג וטיפול באשראי בעייתי, הבנק מבחין בין:

- אשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית מעל 1 מיליון ש"ח

קבלת החלטה בדבר סיווג החוב וההפרשה הנדרשת מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'.

בכל מקרה, חוב מסחרי כאמור, מסווג כחוב לא צובר כאשר הקרן או הרבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב גם מובטח היטב וגם נמצא בהליכי גבייה. בנוסף, חובות שתנאיהם שונו בארגון מחדש של חוב בעייתי יסווגו כאשראי לא צובר במועד השינוי. החל ממועד הסיווג כחוב לא צובר, החוב יטופל כחוב שאינו צובר הכנסות רבית (חוב כאמור ייקרא "חוב לא צובר").

- אשראי לאנשים פרטיים ואשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית נמוכה מ- 1 מיליון ש"ח

קבלת החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת על מצב הפיגור של החוב. לצורך כך, הבנק עוקב אחר מצב ימי הפיגור אשר נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. חובות אלה, אשר מצויים בפיגור של 90 ימים עד 150 ימים, מסווגים כחובות בסיווג נחות כאשר הבנק אינו מפסיק את צבירת הכנסות הרבית. חובות נחותים בפיגור של 150 ימים ומעלה, נחשבים כחוב שאינו צובר ובנוסף חלים עליהם כללי המחיקה החשבונאית. הלוואות לדיר בפיגור של 90 ימים או יותר, מסווגות כחובות שאינם צוברים והבנק מפסיק לצבור הכנסות רבית בגינן.

ההבדלים בהגדרת אופן הטיפול של פיגור וכשל למטרות חשבונאיות ומטרות פיקוחיות

חוב מוגדר "בפיגור" למטרות חשבונאיות לאחר 30 ימי פיגור, זאת בעוד שלמטרות פיקוחיות חובות בפיגור יוכלו לקבל ביטוי על ידי החלת משקל סיכון מוגבר רק לאחר 90 ימי פיגור ו/או כאשר החוב מסווג כחוב שאינו צובר הכנסות רבית.

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2022, מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הפסדי אשראי הנובעים ממכשירים פיננסיים כמפורט בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC-326) - מכשירים פיננסיים הפסדי אשראי.

על פי הכללים החדשים, ההפרשה להפסדי אשראי מחושבת לפי ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי, במקום לאמוד את ההפסד שנגרם וטרם זוהה. תהליך קביעת ההפרשה מתבסס על שיטות שפותחו במטרה לאמוד הפסדים צפויים, תוך הבאה בחשבון של מידע היסטורי ותחזיות צופות פני עתיד סבירות וניתנות לתמיכה. אמידה זו כוללת גם התאמות איכותיות, לרבות תחזיות והערכות סובייקטיביות של ההנהלה, הכרוכות באי ודאות, ולשינויים באומדנים או בהערכות עשויה להיות השפעה מהותית על ההפרשה להפסדי אשראי.

בנוסף, מידי רבעון מבוצע בבנק הליך בחינה של נאותות הסיווגים וסבירות ההפרשה הכוללת, אשר גם הוא כולל היבטים של שיקול דעת, אומדנים והערכות לגבי רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי של הבנק.

ההפרשה בגין חובות לא צוברים באשראי המסחרי, מחושבת בשיטת היוון תזרימי מזומנים או על בסיס שווי הביטחון, עבור הלוואות שגבייתן מותנית בביטחון. הפרשה זו מבוססת על אמידת התקבולים הצפויים לפירעון החוב ממגוון מקורות ההחזר הרלוונטיים, לרבות פעילות העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה וערך מימוש ערבויות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים. שיטה זו מחייבת שימוש בשיקול דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה כי הם סבירים במועד ההערכה, אולם מטבע הדברים אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו.

עבור אשראי לדיר, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי מסחרי שיתרתו החוזית מתחת למיליון ש"ח, או אשראי מסחרי שיתרתו החוזית מעל מיליון ש"ח ושאינו אשראי לא צובר, ההפרשה להפסדי האשראי הצפויים מורכבת מנדבך כמותי והתאמות איכותיות והיא מחושבת לכל קבוצה של נכסים פיננסיים בעלי מאפייני סיכון דומים. באשראי המסחרי, השיטה העיקרית עליה מתבסס הבנק הינה שיטה מבוססת שיעורי מחיקות חשבונאיות נטו היסטוריים (WARM), ובאשראי לאנשים פרטיים ובאשראי לדיר מיישם הבנק את שיטת ההסתברות לכשל/הפסד בהינתן כשל (PD/LGD).

לצורך קביעת ההתאמות האיקוטיות הכלולות בהפרשה להפסדי האשראי הצפויים, מביא הבנק בחשבון את מאפייני הנכסים הפיננסיים ואינדיקטורים המתייחסים לתיק האשראי הספציפי של הבנק כדוגמת שינויים בהיקף האשראי, שינויים בנפח החובות הבעייתיים, איכות הבקורות, ריכוזיות אשראי ועוד, וכן מתייחס בקביעת ההתאמות האיקוטיות למצב המשק והסביבה הכלכלית בהתבסס על נתוני מאקרו קיימים ותחזיות מאקרו לתקופה שהוגדרה כסבירה וניתנת לביסוס. במסגרת ההתאמות האיקוטיות בוחן הבנק האם קיימות אי ודאויות נוספות אשר אינן מקבלות ביטוי מספק בתוצאות שהתקבלו, ובמידת הצורך מגדיל את ההפרשה להפסדי האשראי הצפויים. הערכות אלה משקפות אי ודאות ומטבען הן יכולות להשתנות מעת לעת.

בקביעת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2023, הגדיל הבנק את ההפרשות להפסדי אשראי, לאור אי הוודאות הכלכלית הקיימת, נוכח השינויים בסביבת המאקרו, הנובעים ממצב הלחימה בו מדינת ישראל מצויה, עליית הרבית והעלייה בשיעור האינפלציה.

יודגש, כי ההוצאה להפסדי אשראי תלויה במגוון רחב של גורמים אשר קיימת לגביהם אי ודאות, כאשר מחד, קצב התאוששות איטי יותר של המשק עלול להביא להפרשה גבוהה יותר, ומנגד, קיומם של גורמים ממתנים, כגון קצב התאוששות מהיר יותר של המשק וגורמים פנימיים בבנק, כדוגמת איכות תהליך חיתום האשראי, איכות הביטחונות ומנגנוני הבקרה, עשויים להביא לקיטון ברמת ההוצאה.

אמידת ההפרשה להפסדי אשראי דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות, המתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי ההתפתחויות בשווקים ואמידת השפעותיהן על סיכון האשראי ועל התממשות הפסדי אשראי בעתיד. השימוש באומדנים ובהערכות מצריך הפעלת שיקול דעת אשר הנהלת הבנק מאמינה, כי הינם סבירים בעת פרסום הדוחות הכספיים. עם זאת, ומטבע הדברים, אין ודאות, כי הפסדי האשראי כפי שיתוהו בעתיד מתיק האשראי הקיים, יהיו זהים לאומדנים ולהערכות שנקבעו.

הערכות הבנק בנושא ההפרשות להפסדי אשראי הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים בידי הבנק למועד פרסום הדוחות הכספיים. הערכות אלה אינן ודאויות והפסדי האשראי בפועל עשויים להיות שונים מהותית מההערכות שנקטו. באשר לעדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הפרשה להפסדי אשראי צפויים (CECL), המיושמים בבנק החל מיום 1 בינואר 2022, ראה גם באור 1.1 לדוחות הכספיים.

ידידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי בניירות ערך המסווגים לתיק המוחזק לפדיון ולתיק הזמין למכירה. הבחינה כוללת מספר שלבים וקריטריונים בהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הבנק. עבור ניירות ערך המוחזקים בתיק לפדיון, הבנק מודד את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס שיטת PD/LGD.

בגין איגרות חוב זמינות למכירה, כאשר השווי ההוגן נמוך מהעלות המופחתת, הבנק בוחן האם הירידה בשווי הוגן נובעת מהפסדי אשראי או גורמים אחרים. במקרה שירידת הערך נובעת מהפסדי אשראי, הבנק מחשב את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים באופן פרטני, לפי שיטת תזרים מזומנים מהוון, שבאמצעותה הבנק משווה את ערכם הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לבסיס העלות המופחתת של נייר הערך. בנוסף, הבנק מוחק חשבונאית כל חוב או חלק ממנו שבו היתרה או חלק ממנה מוערכת כלא ניתנת לגבייה. לפירוט נוסף ראו באור 1 בדוח הכספיים.

חשיפת אשראי שאורגן מחדש

חוב אשר פורמאליט עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי הינו חוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב.

מידע נוסף על סיכון אשראי

בהחלטת הרבית שפרסם בחודש ינואר 2024, הפחית בנק ישראל את הרבית ב- 0.25% לרמה של 4.5%. סביבת הרבית הגבוהה ששררה בשוק בשנת 2023, מגדילה את הוצאות המימון של משקי הבית והגופים העסקיים, אשר לצד העלייה באינפלציה, המייקרת את ההוצאות השוטפות, עלולה להכביד על מצבם הפיננסי של לווים, בהם לקוחות הבנק. הבנק ממשיך לעקוב אחר השפעות שיעורי הרבית והמדד והתנודתיות בשערי החליפין על מגזרי הפעילות השונים, ובפרט ההשפעה על כושר ההחזר של לקוחות הבנק.

השפעת מלחמת "חרבות ברזל"

עם פרוץ המלחמה בחודש אוקטובר, נבחנו ההשפעות האפשריות על לקוחות הבנק במגזרי הפעילות השונים, עקב המצב הביטחוני והתנודתיות בשערי המטבעות ובמחירי ניירות הערך. כמו כן, מבוצע מעקב מוגבר אחר לווים שעלולים להיות מושפעים יותר מהמצב, ואחר לווים מענפי משק החשופים יותר לפגיעה בטווח המידי, כגון ענפי הנדל"ן, בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל, ותחומי התעופה, טקסטיל וקמעונאות. בנוסף, הבנק ממשיך לתמוך בצרכי הלקוחות בתקופה זו ומאפשר, בין היתר, דחיית תשלומי הלוואות ללקוחות, כולל הלוואות שניתנו במסגרת הקרנות השונות המובטחות בחלקן בערבות מדינה.

עם זאת, נוכח אי הוודאות המתמשכת בנוגע למלוא השלכות המלחמה על כושרם הפיננסי של הלקוחות ובעיקר על יכולתם לצלוח את המשבר, הגדיל הבנק את ההפרשה הקבוצתית.

לפרטים בדבר ההפרשה הקבוצתית, ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים בנושאים קריטיים בדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2023.

מידע נוסף על פעילויות לטובת הלוויים במסגרת ההתמודדות עם המלחמה

31 בדצמבר 2023					
דיוור	אנשים פרטיים - אחר	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	סך הכל
3,065	387	1,147	220	105	4,924
59	23	97	18	3	200
4	3	3	3	1	3
35	8	27	4	-	74
2	-	9	-	-	11
-	32	1	-	-	33
					0%
					6%
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	107	-	-	107
					6%

נכון ליום 29 בפברואר 2024, יתרת ההלוואות בגין נדחו תשלומים הינה בסך של כ- 5,274 מיליון ש"ח ויתרת התשלומים שנדחו בפועל מסתכמים לסך של 258 מיליון ש"ח.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2023									
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים)(3)							סיכון אשראי כולל(1)		
הפסדי אשראי(4)									
יחידת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי בעייתי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך הכל	מזה: סיכון אשראי בעייתי (6)	מזה: דירוג ביצוע אשראי (5)	סך הכל
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
16	2	6	5	26	557	689	26	626	692
1	-	-	-	-	49	77	-	76	77
221	1	48	186	454	7,065	10,241	454	9,750	10,507
190	(6)	18	30	302	10,449	17,149	302	16,799	17,189
144	(4)	78	31	74	7,112	7,815	78	7,598	7,915
32	1	7	3	41	1,704	1,932	41	1,935	1,994
291	3	111	137	493	8,380	9,700	493	9,138	9,831
22	(1)	5	8	18	812	989	18	899	990
28	-	3	3	25	1,608	1,886	25	1,882	1,935
20	1	4	7	24	1,618	2,432	24	2,416	2,503
33	(4)	(6)	8	9	16,397	20,019	9	24,300	24,476
60	4	21	12	46	2,041	3,032	46	2,895	3,092
62	3	12	22	41	3,392	4,054	41	3,960	4,084
1,120	-	307	452	1,553	61,184	80,015	1,557	82,274	85,285
189	2	40	205	273	35,450	37,880	273	37,391	37,880
463	29	148	92	275	22,139	38,898	275	37,971	38,917
1,772	31	495	749	2,101	118,773	156,793	2,105	157,636	162,082
2	-	-	-	-	1,172	1,176	-	1,745	1,745
-	-	-	-	-	1,055	1,078	-	16,044	16,044
1,774	31	495	749	2,101	121,000	159,047	2,105	175,425	179,871
פעילות לווים בחו"ל									
סך הכל ציבור									
11	-	7	-	24	315	360	24	419	482
-	-	-	-	-	699	731	-	1,493	1,493
-	-	-	-	-	-	-	-	10,407	10,407
11	-	7	-	24	1,014	1,091	24	12,319	12,382
1,783	31	502	749	2,125	119,088	157,153	2,129	158,055	162,564
2	-	-	-	-	1,871	1,907	-	3,238	3,238
-	-	-	-	-	1,055	1,078	-	26,451	26,451
1,785	31	502	749	2,125	122,014	160,138	2,129	187,744	192,253
סך הכל									

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, סיכון אשראי מאזני בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 122,014 מיליון ש"ח, 26,442 מיליון ש"ח, 57 מיליון ש"ח, 417 מיליון ש"ח ו-43,323 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו.
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 140 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 5 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2022									
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)					סיכון אשראי כולל (1)				
הפסדי אשראי (4)									
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי בעייתי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך הכל	מזה: סיכון אשראי בעייתי (6)	מזה: דירוג ביצוע אשראי (5)	סך הכל
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
12	-	4	5	24	640	773	24	715	776
-	-	-	-	1	39	63	1	63	63
171	32	28	82	339	7,705	10,915	339	10,762	11,267
174	(2)	49	77	137	9,706	16,999	137	16,462	17,020
63	-	7	42	56	7,129	7,742	62	7,597	7,841
26	-	(7)	2	6	1,684	2,036	6	2,080	2,099
183	(5)	22	87	241	8,092	9,768	241	9,413	9,842
16	(2)	-	8	35	833	977	35	828	978
25	2	(22)	2	39	1,423	1,854	39	1,758	1,949
17	1	7	7	32	1,776	2,522	32	2,463	2,587
34	(9)	13	2	8	13,006	16,987	8	22,303	22,442
41	6	(21)	23	63	2,261	3,209	63	2,917	3,273
51	-	2	23	35	3,410	4,036	35	3,892	4,051
813	23	82	360	1,016	57,704	77,881	1,022	81,253	84,188
151	(1)	25	145	220	35,474	37,709	220	37,200	37,709
344	3	17	98	255	23,533	36,988	255	36,048	37,012
1,308	25	124	603	1,491	116,711	152,578	1,497	154,501	158,909
2	-	-	-	-	516	518	-	848	848
-	-	-	-	-	866	891	-	11,934	11,934
1,310	25	124	603	1,491	118,093	153,987	1,497	167,283	171,691
פעילות לווים בחו"ל									
סך הכל ציבור									
4	4	(1)	-	-	445	484	-	549	562
-	-	-	-	-	2,296	2,328	-	2,957	2,957
-	-	-	-	-	-	-	-	3,683	3,683
4	4	(1)	-	-	2,741	2,812	-	7,189	7,202
1,312	29	123	603	1,491	117,156	153,062	1,497	155,050	159,471
2	-	-	-	-	2,812	2,846	-	3,805	3,805
-	-	-	-	-	866	891	-	15,617	15,617
1,314	29	123	603	1,491	120,834	156,799	1,497	174,472	178,893

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 120,834 מיליון ש"ח, 15,565 מיליון ש"ח, 12 מיליון ש"ח, 747 מיליון ש"ח ו-41,735 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 135 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 10 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדירוג שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה חודית לפרעון

ליום 31 בדצמבר 2023					
תקופה ממוצעת לפירעון	סה"כ חשיפת אשראי	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	מעל שנה ועד חמש שנים	עד שנה במיליוני ש"ח
					חשיפת אשראי מאזנית:
1.60	62,984	340	6,285	15,648	40,711
16.88	52,499	13,459	23,149	12,518	3,373
3.26	27,336	243	5,174	11,368	10,551
0.35	2,645	-	24	126	2,495
6.29	145,464	14,042	34,632	39,660	57,130
1.96	32,909	-	3,703	9,104	20,102
5.19	178,373	14,042	38,335	48,764	77,232
1.73	28,081	-	3,715	8,987	15,379
1.02	38,044	-	-	6,314	31,730
					סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית
ליום 31 בדצמבר 2022					
תקופה ממוצעת לפירעון	סה"כ חשיפת אשראי	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	מעל שנה ועד חמש שנים	עד שנה במיליוני ש"ח
					חשיפת אשראי מאזנית:
1.81	61,183	356	6,017	18,573	36,237
15.55	49,828	12,571	22,106	11,934	3,217
3.26	28,232	310	5,243	11,964	10,715
0.45	2,230	-	34	174	2,022
6.22	141,473	13,237	33,400	42,645	52,191
2.99	20,963	-	2,569	10,954	7,413
5.61	162,409	13,237	35,969	53,599	59,604
					סה"כ חשיפת אשראי מאזנית
					מזה: אגרות חוב
2.97	16,893	-	2,598	10,212	4,083
1.11	35,935	-	-	6,296	29,639
					סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית

חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פיקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים.
החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות⁽¹⁾ ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2023												
חשיפה מאזנית ⁽²⁾			חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾									
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים									
לממשלות ⁽⁴⁾			לפני ניכוי התחייבויות מקומיות			ניכוי בגין התחייבויות מקומיות			נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות			סך כל החשיפה המאזנית
לאחרים	לבנקים	לממשלות	לאחרים	לבנקים	לממשלות	לאחרים	לבנקים	לממשלות	לאחרים	לבנקים	לממשלות	סך כל החשיפה המאזנית
205	1,137	10,479	205	1,137	10,479	205	1,137	10,479	205	1,137	10,479	סך כל החשיפה המאזנית
432	1,229	-	432	1,229	-	432	1,229	-	432	1,229	-	סך כל החשיפה המאזנית
637	2,366	10,479	637	2,366	10,479	637	2,366	10,479	637	2,366	10,479	סך כל החשיפה המאזנית
27	3	-	27	3	-	27	3	-	27	3	-	סך כל החשיפה המאזנית
170	1	-	170	1	-	170	1	-	170	1	-	סך כל החשיפה המאזנית

31 בדצמבר 2022												
חשיפה מאזנית ⁽²⁾			חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾									
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים									
לממשלות ⁽⁴⁾			לפני ניכוי התחייבויות מקומיות			ניכוי בגין התחייבויות מקומיות			נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות			סך כל החשיפה המאזנית
לאחרים	לבנקים	לממשלות	לאחרים	לבנקים	לממשלות	לאחרים	לבנקים	לממשלות	לאחרים	לבנקים	לממשלות	סך כל החשיפה המאזנית
192	779	3,683	192	779	3,683	192	779	3,683	192	779	3,683	סך כל החשיפה המאזנית
448	2,001	1	448	2,001	1	448	2,001	1	448	2,001	1	סך כל החשיפה המאזנית
640	2,780	3,684	640	2,780	3,684	640	2,780	3,684	640	2,780	3,684	סך כל החשיפה המאזנית
31	-	-	31	-	-	31	-	-	31	-	-	סך כל החשיפה המאזנית
145	1	-	145	1	-	145	1	-	145	1	-	סך כל החשיפה המאזנית

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות שאינם צוברים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (5) כולל מידע גם בדבר כל החשיפות למדינות פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד
או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני ש"ח)

סכום החשיפות המאזניות	סכום החשיפות המאזניות
ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2023
ברטניה - 1,475	-

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות⁽¹⁾ (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023					
מרוקו	דר' אפריקה				
15	1				סכום החשיפה בתחילת השנה
(5)	-				שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
-	-				חשיפות שהתווספו
-	-				שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
10	1				סכום החשיפה בסוף השנה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022					
חוסיה	ונצואלה	מרוקו	דר' אפריקה	קוסטה ריקה	
52	1	11	1	4	סכום החשיפה בתחילת השנה
(52)	(1)	4	-	(4)	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
-	-	-	-	-	חשיפות שהתווספו
-	-	-	-	-	שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
-	-	15	1	-	סכום החשיפה בסוף השנה

⁽¹⁾ מרבית החשיפה מבוססת באופן מלא.

מידע נוסף בנוגע לאיכות האשראי

למידע בדבר תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה באור 13, סעיף 2 ובאור 29, סעיף א.1 בדוחות הכספיים לשנת 2023
למידע בדבר ניתוח גיול (פיגור) של חשיפת אשראי בפיגור ראה באור 29, סעיף ב.1 בדוחות הכספיים לשנת 2023.
לפירוט חשיפות אשראי שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה באור 29, סעיף ב.2 בדוחות הכספיים לשנת 2023.

סיכון ריכוזיות

סיכון ריכוזיות האשראי נובע מהעדר פיזור בתיק האשראי. הסיכון יכול לבוא לידי ביטוי בהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווה בודד או לקבוצת לווים או באשראי גבוה שניתן לענף מסוים או לאזור גיאוגרפי מסוים. הבנק בוחן את ריכוזיות האשראי שלו על פי התפלגות סיכון האשראי בבנק ובקבוצה כפי שבאה לידי ביטוי בטבלת ענפי משק וכן באשראי ללווים גדולים ולקבוצות לווים ועל פי מאפייני אשראי שונים נוספים, כגון סוגי פעילות: שוק ההון, חברות אחזקה ועוד. על מנת להפחית את הסיכון משתמש הבנק במגבלות פנימיות המושתות על הענפים, הלווים הבודדים וקבוצות הלווים ועל יתר מאפייני האשראי כאמור לעיל וכן במגבלת "מדד הרפינדל" בהשוואה למערכת.

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה

מדיניות ותהליכים לקיזוז מאזני חוץ מאזני

לצרכי הלימות הון הבנק מבצע קיזוזים של נגזרים וכן קיזוז של ביטחונות CSA, שהתקבלו או הופקדו במסגרת פעילות בנגזרים כאמור. לפירוט בנושא זה ראו פרק "סיכון אשראי צד נגדי". פרט לאמור, הבנק אינו עושה קיזוז מאזני או חוץ מאזני נוסף של יתרות מאזניות או חוץ מאזניות.

מדיניות ניהול מערך הביטחונות הכללי

לבנק מדיניות מפורטת בנושא קבלת נכסים כביטחונות לאשראי, אופן השעבוד שלהם ושיעורי ההישענות על כל סוג וסוג של ביטחון. עיקרי המדיניות נדונים ומאושרים אחת לשנה בהנהלת ובדירקטוריון הבנק ומפורטים בהרחבה בנהלים. במסגרת המדיניות נקבעו עקרונות וכללים להערכת שוויין של הבטוחות לפי סוג הבטוחה ואופי האשראי אותו היא מבטיחה, עקרונות המתחשבים גם במשתנים ואינדיקטורים כלכליים שונים. נקבעו נהלים לאופן הטיפול בבטוחות ולמעקב אחר השינויים בהן ובשוויין, וכן מערכי בקרה בתחום ניהול ותפעול מערך הביטחונות. סוגי הביטחונות העיקריים עליהם נשען הבנק הינם: פיקדונות, ניירות ערך, כלי רכב וצידוד, המחאות עתידיות, שעבדים שוטפים, שעבודי נדל"ן, ערבויות בנקאיות ומסמכי יצוא.

הבנק שואף לקבל מלקוחותיו מגוון ביטחונות, כדי לא להתבסס על סוג ביטחון ספציפי. מדיניות ההישענות על ביטחונות היא שמרנית ומתבססת על השווי ההוגן העדכני של הביטחון, על נזילותם ועל מהירות מימוש הביטחונות בעת הצורך. בקביעת מדיניות ההישענות על ביטחונות מתבסס הבנק על ניסיון העבר. לבנק מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים היוצרים את השעבדים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שווים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכונים אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. למקרים בהם מעניק הבנק אשראי ללא בטוחות, נקבעו במדיניות האשראי תבחינים המתייחסים לחוסנו הפיננסי וכושר החזר של הלווה או הערב.

הפחתת ביטחונות כשירים ע"פ הוראות ניהול בנקאי תקין 203

השימוש בביטחונות כמפחיתי סיכון מתבצע על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 203 "מדידה והלימות הון" באמצעות הגישה המקיפה (Comprehensive approach) לשימוש בביטחונות. גישה זו מתירה קיזוז מלא של ביטחונות כנגד החשיפה, ע"י הפחתה אפקטיבית של סכום החשיפה בערך המיוחס לביטחון (מקדמי ביטחון, haircuts). מתוך סוגי הבטחונות עליהם נשען הבנק כאמור, הבטחונות הכשירים המשמשים להפחתת סיכון הינם: מזומנים ופיקדונות, ניירות ערך וערבויות, העומדים בתנאי ההוראה.

בבנק קיימת מערכת המחשבת את נכסי הסיכון עבור סיכונים האשראי על פי הוראות באזל וכן מערכת בלתי תלויה המבצעת בקורות על הביטחונות. המערכת מחשבת את נכסי הסיכון לפי מקדמי ההמרה לאשראי ומשקל הסיכון המיוחס לצד נגדי וכן את ערך הביטחון שנתקבל לפי המקדמים להמרה הקבועים בהוראה. כאשר החשיפה והביטחון מוחזקים במטבעות שונים, מבוצעת התאמה של סכום הביטחון, כדי להביא בחשבון אפשרות של תנודות עתידיות בשערי החליפין. ההתאמה מבוצעת באמצעות מקדמי הביטחון הפיקוחיים המופיעים בהוראת ניהול בנקאי תקין 203, סעיף 151. בוצעה סקירה משפטית בקשר עם מסמכי הבטחונות, ובנוסף ערבויות (לרבות ערבויות זרות), אשר נבדקו פרטנית על ידי מערך הייעוץ המשפטי ונמצא כי הן עומדות בדרישות ההוראה והוכרו ככשירות. סוגי הערבויות בבנק כוללים ערבויות של בנקים וערבויות מדינה. להפחתת ריכוזיות, הבנק פועל לפי מדיניות המגבילה את החשיפה הן ברמת הלווה והן ברמת קבוצת הבנק.

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2023									
א		1א	2א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
לא מובטחים		מובטחים							
סך הכל יתרה מאזנית		סך הכל יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	מובטחים על ידי ביטחון		מובטחים על ידי ערבויות פיננסיות		מובטחים על ידי נגזרי אשראי	
סך הכל יתרה מאזנית		סך הכל יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	סכום מובטח	יתרה מאזנית	סכום מובטח	יתרה מאזנית	סכום מובטח
1	חובות, למעט איגרות חוב	99,785	21,894	17,645	17,484	13,347	4,410	4,298	-
2	איגרות חוב	26,442	-	-	-	-	-	-	-
3	סך הכל	126,227	21,894	17,645	17,484	13,347	4,410	4,298	-
4	מזה: בעייתיים לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	683	37	7	35	5	2	2	-

31 בדצמבר 2022									
א		1א	2א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
לא מובטחים		מובטחים							
				מובטחים על ידי ביטחון		מובטחים על ידי ערבויות פיננסיות		מובטחים על ידי נגזרי אשראי	
סך הכל יתרה מאזנית		סך הכל יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח
1	חובות, למעט איגרות חוב	100,570	19,067	14,524	14,566	10,157	4,501	4,367	-
2	איגרות חוב	15,565	-	-	-	-	-	-	-
3	סה"כ	116,135	19,067	14,524	14,566	10,157	4,501	4,367	-
4	מזה: בעייתיים לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	532	33	7	31	5	2	2	-

השימוש בחברות דירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי

הבנק עושה שימוש בדירוגי בחברת דירוג אשראי חיצונית (ECAI): Standard & Poors (S&P).

סוגי החשיפות לגביהן נעשה שימוש בדירוגי החברה, הינם: אגרות חוב בנוסטרו, השאלות ניירות ערך, ריבונות ובנקים.

המידע מתקבל באופן ממוכן מחברת הדירוג S&P ומומר לנכסי סיכון בהתאם למיפוי הסטנדרטי (standard mapping) אשר מפורסם על ידי הפיקוח על הבנקים. בנוסף נעשה שימוש בדירוגי אשראי עבור בדיקת כשירות הבטחונות בהתאם להוראות נב"ת 203 סעיף 145.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2023											
א		ב		ג		ד		ה		ו	
חשיפות לפני CRM-ICCF		חשיפות אחרי CRM-ICCF		RWA וצפיפות RWA		RWA וצפיפות RWA		RWA וצפיפות RWA		RWA וצפיפות RWA	
סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני
סוגי הנכסים											
1	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	90,178	16	94,297	8	-	-	-	-	-	-
2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	706	24	685	6	138	20%	138	20%	138	20%
3	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	5,256	792	5,437	190	1,150	20%	1,150	20%	1,150	20%
4	חברות ניירות ערך	577	2,578	189	143	66	20%	66	20%	66	20%
5	תאגידים	48,597	19,350	38,196	6,795	44,868	100%	44,868	100%	44,868	100%
6	חשיפות קמעונאיות ליחידים	24,457	17,532	20,077	3,490	17,680	75%	17,680	75%	17,680	75%
7	הלוואות לעסקים קטנים	4,488	1,982	4,066	362	3,321	75%	3,321	75%	3,321	75%
8	בביטחון נכס למגורים	34,446	2,353	34,450	159	17,978	52%	17,978	52%	17,978	52%
9	בביטחון נדל"ן מסחרי	3,071	22	3,027	9	3,036	100%	3,036	100%	3,036	100%
10	הלוואות בפיגור	472	60	474	33	636	125%	636	125%	636	125%
11	נכסים אחרים	3,048	103	3,049	51	2,582	83%	2,582	83%	2,582	83%
12	סך הכל	215,296	44,812	203,947	11,246	91,455		91,455		91,455	

ליום 31 בדצמבר 2022											
א		ב		ג		ד		ה		ו	
חשיפות לפני CRM-ICCF		חשיפות אחרי CRM-ICCF		RWA וצפיפות RWA		RWA וצפיפות RWA		RWA וצפיפות RWA		RWA וצפיפות RWA	
סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני
סוגי הנכסים											
1	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	69,116	26	73,304	196	-	-	-	-	-	-
2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	698	335	698	129	165	20%	165	20%	165	20%
3	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	3,574	941	3,754	214	795	20%	795	20%	795	20%
4	חברות ניירות ערך	1,854	3,920	401	300	140	20%	140	20%	140	20%
5	תאגידים	42,877	20,106	36,677	7,084	41,909	98%	41,909	98%	41,909	98%
6	חשיפות קמעונאיות ליחידים	26,185	14,282	21,636	2,078	17,787	75%	17,787	75%	17,787	75%
7	הלוואות לעסקים קטנים	4,938	1,909	4,428	363	3,593	75%	3,593	75%	3,593	75%
8	בביטחון נכס למגורים	34,591	2,076	34,592	198	17,573	51%	17,573	51%	17,573	51%
9	בביטחון נדל"ן מסחרי	3,152	30	3,108	16	3,123	100%	3,123	100%	3,123	100%
10	הלוואות בפיגור	1,658	59	475	34	2,415	143%	2,415	143%	2,415	143%
11	נכסים אחרים	3,033	151	3,033	75	2,562	82%	2,562	82%	2,562	82%
12	סך הכל	191,676	43,835	182,106	10,687	90,062		90,062		90,062	

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לאחר הפחתת בטחונות (CRM) לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2023												
א	א1	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יב	יג	
0%	2%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	אחר	אחרי CCF (אחר CRM)	סה"כ חשיפות אשראי
סוגי הנכסים												
1	94,305	-	-	-	-	-	-	-	-	-	94,305	ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
2	-	-	-	691	-	-	-	-	-	-	691	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
3	-	-	-	5,553	69	-	-	5	-	-	5,627	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
4	-	-	-	332	-	-	-	-	-	-	332	חברות ניירות ערך
5	-	78	-	685	120	-	-	42,985	1,123	-	44,991	תאגידים
6	-	-	-	-	-	-	-	23,548	19	-	23,567	חשיפות קמעונאיות ליחידים
7	-	-	-	-	-	-	-	4,427	1	-	4,428	הלוואות לעסקים קטנים
8	-	-	-	-	11,775	9,429	8,320	3,735	1,350	-	34,609	בביטחון נכס למגורים
9	-	-	-	-	-	-	-	-	3,036	-	3,036	בביטחון נדל"ן מסחרי
10	-	-	-	-	-	-	-	-	247	260	507	הלוואות בפיגור
11	653	-	-	-	-	-	-	-	2,180	267	3,100	נכסים אחרים*
11א	-	-	-	-	-	-	-	-	580	-	580	*מזה: בגין מניות
12	94,958	78	-	7,261	11,775	9,618	8,320	31,710	49,823	1,650	215,193	סך הכל

היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז מאזניות, למעט השקעות בתאגידים פיננסיים ומיסים נדחים מתחת לסף הניכוי הכפופים למשקל סיכון של 250%.

ליום 31 בדצמבר 2022												
א	א1	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יב	יג	
0%	2%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	אחר	אחרי CCF (אחר CRM)	סה"כ חשיפות אשראי
סוגי הנכסים												
1	73,500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	73,500	ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
2	-	-	-	827	-	-	-	-	-	-	827	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
3	-	-	-	3,965	1	-	-	2	-	-	3,968	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
4	-	-	-	701	-	-	-	-	-	-	701	חברות ניירות ערך
5	-	86	-	661	122	-	-	41,713	1,179	-	43,761	תאגידים
6	-	-	-	-	-	-	-	23,682	32	-	23,714	חשיפות קמעונאיות ליחידים
7	-	-	-	-	-	-	-	4,791	-	-	4,791	הלוואות לעסקים קטנים
8	-	-	-	-	11,978	10,020	8,315	4,172	305	-	34,790	בביטחון נכס למגורים
9	-	-	-	-	-	-	-	-	3,124	-	3,124	בביטחון נדל"ן מסחרי
10	-	-	-	-	-	-	-	-	233	276	509	הלוואות בפיגור
11	672	-	-	-	-	-	-	-	2,184	252	3,108	נכסים אחרים*
11א	-	-	-	-	-	-	-	-	371	182	553	*מזה: בגין מניות
12	74,172	86	-	6,154	11,978	10,143	8,315	32,645	47,593	1,707	192,793	סך הכל

היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז מאזניות, למעט השקעות בתאגידים פיננסיים ומיסים נדחים מתחת לסף הניכוי הכפופים למשקל סיכון של 250%.

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור וללא נגזרים)

הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי בית המורכבים בעיקרם מאוכלוסיות יעד המאופיינות ברמת סיכון נמוכה מהממוצע, חלקן לעובדים ולגמלאים במערכת החינוך ובמערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון אשר ברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

השפעת מלחמת "חברות ברזל" על אשראי לאנשים פרטיים

על רקע המלחמה, ובמטרה לסייע ללקוחות הבנק, גיבש הבנק מתווה הכולל הקלות בתחומי האשראי והעמלות ללקוחות מסוימים, לרבות דחיית תשלומי הלוואות, וכן, מתן הלוואות עד סכום של 20 אלף ש"ח ללא רבית והצמדה לתקופה של שנתיים. בנוסף, הוקמו קרנות ייעודיות למתן הלוואות ללא רבית. לפרטים נוספים ראו פסקת חרבות ברזל בפרק הרקע הכללי לעיל.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

ליום 31 בדצמבר			
שינוי	2022	2023	
ב-%	במיליוני ש"ח		
(5.1)	5,747	5,455	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
(6.2)	17,786	16,684	הלוואות אחרות
(5.9)	23,533	22,139	סך כל סיכון האשראי המאזני
5.9	4,791	5,073	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
9.9	7,954	8,739	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
315.1	710	2,947	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
24.6	13,455	16,759	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
5.2	36,988	38,898	סך כל סיכון האשראי הכולל
(1.6)	22,297	21,943	ממוצע היקף האשראי המאזני, כולל משיכת יתר בעו"ש, כרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

31 בדצמבר			
שינוי	2022	2023	
ב-%	במיליוני ש"ח		
(6.1)	98	92	סיכון אשראי בעייתי לא צובר
16.6	157	183	סיכון אשראי בעייתי צובר
5.1	36,733	38,623	סיכון אשראי לא בעייתי
5.2	36,988	38,898	סך כל סיכון האשראי
30.8	13	17	מזה: חובות צוברים בפיגור של 90 ימים או יותר
5.6	89	94	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
0.07%	0.67%		שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור

לפרוט נוסף ראה פרק סיכון אשראי בפרק סקירת הסיכונים בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכונים בתיק ההלוואות לדיור

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית המאפשרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. כחלק ממדיניות זו, הבנק עוקב באופן שוטף אחר ההתפתחויות בתיק המשכנתאות ונוקט במגוון אמצעים לשם ניהול הסיכונים בו. הסיכונים נבחנים בהתאם למדיניות שנקבעה לגבי תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות, הן ברמת העסקה הבודדת והן ברמה של כלל תיק המשכנתאות של הקבוצה. הבנק מנהל את הסיכונים, בין השאר, על-ידי השתת מגבלות בפרמטרים שונים, כגון שיעור המימון (**LTV**), שיעור ההחזר מההכנסה, שיעור ההלוואות ברבית משתנה, שיעור ההלוואות הניתנות לתקופות ארוכות (מעל 25 שנה) ועוד.

בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינויי רבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף נעשה מעקב אחר השתנות היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו והשוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית. כמו כן, הבנק ממשיך לעקוב אחר ההשפעות האפשריות על תיק המשכנתאות בשל ההתפתחויות האחרונות בסביבה המאקרו כלכלית ומלחמת "חרבות ברזל".

בשנת 2023 העמיד הבנק משכנתאות לציבור, בניטרול מיחזורים, בסכום כולל של 3,473 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 7,154 מיליון ש"ח בשנת 2022, קיטון בשיעור של 51.5%.

השפעת מלחמת "חרבות ברזל" על אשראי לדיור

על רקע המלחמה וכדי לסייע ללקוחות הבנק, פרסם הבנק מתווה הכולל הקלות בתחומי האשראי והעמלות ללקוחות מסוימים ובהן, דחיית תשלומי משכנתאות, בנוסף לפטור מתשלום. לפרטים ראו פסקת הרקע לעיל.

להלן נתונים לגבי מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק - שיעור מסך הביצועים החדשים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	
			מאפיינים
34.5%	37.9%	35.8%	שיעור מימון מעל 60%
0.0%	0.1%	0.3%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)
58.0%	61.0%	56.9%	שיעור בריבית משתנה
2.1%	2.5%	5.4%	שיעור ההלוואות לכל מטרה
13.1%	10.8%	9.3%	שיעור ההלוואות למטרת השקעה מסך רכישת הדירות
23.0	24.4	25.7	תקופת פירעון מקורית ממוצעת בשנים (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)

לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח דירקטוריון והנהלה של הדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק, נבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ בתחום הנדל"ן, שינויים ברגולציה (כגון: הוראות המפקח על הבנקים ותקנות ממשלתיות) וכיו"ב. מדיניות זו באה לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, קביעת מגבלות שונות, ביצוע ניתוחי רגישות בליווי פרויקטים לבניה ובחינת שיעור ההון העצמי ודרישה למכירות והשכרות מוקדמות, וזאת על מנת לצמצם ככל הניתן את הסיכונים.

בנוסף, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הבינוי והנדל"ן, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה לנכסים מניבים וכן אשראי למימון נדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה.

בחינת בקשות חדשות למימון נדל"ן בבנק מאופיינת בפרמטרים שונים, בין היתר, מיקום הנכס, פיזור גאוגרפי, ייעודו (מגורים / משרדים / מסחר / תעשייה), סוג העסקה (תמ"א / מחיר למשתכן / מחיר מטרר וכד'). כמו כן נבחנת רמת הסיכון הנגזרת בכל מימון בהתייחס לשיעור המימון, תקופת המימון, איכות הלווה ואיתנותו. בהתייחס לכל האמור לעיל וכן פרמטרים נוספים, נקבעת רמת התמחור ורווחיות התיק.

מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, מקיים הבנק דיון תקופתי בכל תיקי האשראי בענף הבינוי והנדל"ן, ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט ופועל לצמצום חשיפות בהתאם. ככלל, בחינת הפרויקטים מתבצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע המתקבלים מאת המפקח על הפרויקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם, הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש.

ההפרשה להפסדי אשראי מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים ונקבעת גם עבור ענף הבינוי והנדל"ן, על פי מאפייניו. יצוין, כי בנוסף למדידה כמותית זו, בוחן הבנק מדי רבעון, באופן סובייקטיבי את הצורך בהגדלה נוספת של מקדמי ההפרשה לענף הבינוי והנדל"ן, בהתחשב בהתפתחויות בסביבה העסקית ואינדיקציות נוספות, הרלוונטיות לרמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי, ובמידת הצורך, מגדיל את מקדמי ההפרשה הקבוצתית. בחינה נוספת מבוצעת גם עבור לווים ספציפיים, ובמידת הצורך, נרשמת גם הפרשה פרטנית.

בחודשים האחרונים, נרשמה ירידה בביקוש לרכישת דירות וזאת, בין היתר, על רקע עליית האינפלציה והרביית ועקב מלחמת "חרבות ברזל". הבנק עוקב באופן שוטף אחר המגמות וההשלכות הנובעות מהן. מדיניות הבנק המידתית, הביאה לכך שלא נרשמה השפעה מהותית, נכון להיום, על איכות התיק.

השפעת מלחמת "חרבות ברזל"

על רקע פרוץ המלחמה בחודש אוקטובר, ענף הנדל"ן הושפע באופן ישיר, כאשר בשבועיים הראשונים של המלחמה נסגרו אתרי הבניה בכל רחבי הארץ. לאחר מכן, החלה פתיחה חלקית של אתרים בהתאם להחלטת כל רשות מקומית. בנוסף, נרשם מחסור בכוח העבודה באתרי הבניה, כתוצאה מאי כניסת פועלים פלסטינים מאיזור יהודה ושומרון ומרצועת עזה, וכן מהעובדה כי חלק מהפועלים הזרים בענף הבינוי, חזרו למדינותיהם. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר כלל הפרויקטים הממומנים על ידו, ומקיים קשר שוטף עם כלל היזמים, בדגש על אזור הדרום.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
		סיכון אשראי כולל⁽¹⁾
		נדל"ן שבנייתו לא הושלמה
7,591	7,271	מזה: קרקע גולמית
5,366	5,508	נדל"ן בתהליכי בניה
5,958	6,008	נדל"ן שבנייתו הושלמה
5,946	6,317	אחר ⁽²⁾
24,861	25,104	סך הכל

מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 11,063 מיליון ש"ח (8,113 מיליון ש"ח מאזני ו-2,950 מיליון ש"ח חוץ מאזני), אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 1,212 מיליון ש"ח (1,055 מיליון ש"ח מאזני ו-157 מיליון ש"ח חוץ מאזני) ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר בסך של 6,486 מיליון ש"ח (5,699 מיליון ש"ח מאזני ו-787 מיליון ש"ח חוץ מאזני) (31.12.22) - 11,428 מיליון ש"ח, 1,075 מיליון ש"ח ו-6,412 מיליון ש"ח, בהתאמה).
(2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, בעיקר פרויקטי תשתיות, ואשראי לחברות נדל"ן מניב.

שיעור האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מסך סיכון האשראי בענף הבינוי והנדל"ן ליום 31 בדצמבר 2023, עמד על 2.8%, בהשוואה ל-3.2% ליום 31 בדצמבר 2022.

שיעור האשראי הבעייתי מסיכון האשראי הכולל בענף הבינוי והנדל"ן ליום 31 בדצמבר 2023, עמד על 1.0%, בהשוואה ל-0.8% ליום 31 בדצמבר 2022.

חלק 5 א - סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל טרם מועד הסילוק הסופי של התשלומים בגין העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עסקאות עמו בעלות ערך כלכלי חיובי לבנק. סיכון אשראי צד נגדי בבנק מתבטא בפעילות בנגזרים מול מוסדות פיננסיים.

בניגוד לחשיפת האשראי, בה החשיפה היא חד צדדית והבנק נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון צד נגדי יוצר סיכון דו צדדי להפסד וזאת בהתאם להיות ערך העסקה חיובי או שלילי עבור כל אחד מצדדי העסקה. שווי השוק של העסקאות אינו וודאי והוא יכול להשתנות לאורך חיי העסקה, בשל שינויים בפרמטרים הרלוונטיים בשוק.

החל מיום 1 ביולי 2022 הנתונים המתייחסים לסיכון אשראי צד נגדי מחושבים בהתאם להוראת ניהול בנקאי 203A על פי גישת SA-CCR. החשיפה למוסדות פיננסיים מושפעת, הן ממצבו הספציפי של כל מוסד והן מסיכון המדינה בה הוא פועל. פעילות הבנק מול מוסדות פיננסיים, ובכלל זה קביעת סמכויות וקריטריונים להעמדת מסגרות לפעילות מעוגנת במדיניות ובנהלים של הבנק שאושרו על ידי הדירקטוריון. מוסדות פיננסיים כוללים בנקים, בנקים להשקעות, חברות ביטוח, ברוקרים או דילרים וגופים מוסדיים הכוללים בעיקר קרנות פנסיה. במסגרת מסמך מדיניות האשראי של הבנק קבע דירקטוריון הבנק מדיניות ותיאבון לסיכון ברמת הקבוצה לפעילות מול בנקים ובתי השקעות, הן ברמת תיאבון הסיכון הכולל והן ברמת החשיפה לצד הנגדי הבודד בחתך סוג החשיפה וטווח העסקה, ותוך התחשבות בהון העצמי של הבנק.

מדיניות האשראי של הבנק בהתייחס לאופי והיקף החשיפות מול צדדים נגדיים מתבססת על מספר פרמטרים הנגזרים מחוסנו הפיננסי של הצד הנגדי ובכלל זה: דירוג האשראי שניתן למוסד על ידי חברות הדירוג המובילות בעולם (S&P-I, Moody's, Fitch), היקף ההון העצמי שלו, רווחיות, גובה ה-CDS (Credit Default Swap), מבנה הבעלות, המדינה בה הוא פועל וכדומה. לצורך כימות ואמידת החשיפה של הצדדים הנגדיים עושה הבנק שימוש במתודולוגיה פנימית המשקללת את הסיכון הגלום בעסקאות על פי מאפייני הסיכון - סוג העסקה ומאפייניה, תקופת העסקה וכדומה.

כחלק מניהול סיכונים הצד הנגדי השוטפים, מבצע הבנק בקרה יומית שוטפת על עמידה במגבלות קווי האשראי שהוקצו לפעילות מול בנקים ובתי השקעות הכוללת בחינה ודיווח שוטפים על שינויים בדירוגי הצדדים הנגדיים להם מוקצים קווי אשראי, וכן שינויים במרווח האשראי בהם הם נסחרים. קווי האשראי למוסדות בהם, בין היתר, נצפו שינויים משמעותיים בפרמטרים האמורים, נבחנים מחדש במסגרת וועדות האשראי השונות. כמו כן, לבנק מדיניות אשראי מפורטת בכל הקשור בהסתמכות על בטחונות בפעילות בנגזרים של לקוחות פעילי שוק ההון. בצד זה מבצע הבנק מעקב שוטף וצמוד על סיכון התיק ביחס לבטחונות ולמסגרות הפעילות המאושרות על בסיס מדיניות האשראי שדירקטוריון הבנק קבע.

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר מרביתה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

בנוסף, הקבוצה מנהלת את החשיפות לחלק מהצדדים הנגדיים באמצעות הסכמי קיזוז (Netting) המצמצמים באופן משמעותי את הסיכון להכנסות ולהון הקבוצה במצבי חדלות פרעון של מוסדות אלו, כמפורט בהמשך.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (98%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד A- כאשר 8% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-509 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade), מזה כ-92% מדורגות בדירוג A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-1.7 שנים.

כמו כן, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-2 מיליארד ש"ח, בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע.

ליום 31 בדצמבר 2023, אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-2,379 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 בדבר רכיבי ההון).

הסכמים מפחיתי סיכון

ככלל, הקבוצה מנהלת את החשיפות לצדדים נגדיים, מולם הבנק פעיל בנגזרים לא סחירים (OTC), באמצעות הסכמי קיזוז (Netting) מול צדדים נגדיים, רובם המכריע בנקים ומוסדות פיננסיים, המצמצמים את הסיכון להון הקבוצה במצבי חדלות פירעון של צדדים נגדיים אלו באופן משמעותי, כדלהלן:

- הסכם ISDA MASTER הוא ההסכם הבסיסי הנהוג בין צדדים נגדיים ויתרונו העיקרי הוא היכולת לבצע קיזוז (Netting) של התחייבויות במקרה של פשיטת רגל של אחד הצדדים כך שהחשיפה מצטמצמת לחשיפה נטו.
 - CSA הוא נספח להסכם ISDA ליצירת והפעלת מנגנון הדדי של העברת נכסים נזילים להבטחת חשיפות בעסקאות פתוחות בין צדדים נגדיים, וזאת לאחר חישוב החשיפה.
- בנוסף, לאחר תאריך הדוחות הכספיים הבנק התקשר עם צד נגדי בהסכם REPO, אשר גם בעסקאות שיבוצעו על פיו, יש לבצע העברות לתיחום חשיפה כאמור.

סיכון סליקה (Settlement Risk) - מהות הסיכון היא שבתהליך סליקת העסקאות, הבנק יעביר תשלום או נכס, אך לא יקבל את התמורה או יקבלה כעבור פרק זמן מסוים. מדיניות הבנק הינה למזער את החשיפה לסיכונים הסליקה, תוך פגיעה מינימאלית בפעילות העסקית היוצרת את החשיפה לסיכונים סליקה. במסגרת זו, הבנק קובע מגבלות ביחס לחשיפה לסיכונים סליקה, הן ביחס לקווי הסליקה והן ביחס למאפייניהם של הצדדים הנגדיים לפעילות הסליקה.

הבנק פועל למזעור סיכונים הסליקה בעסקאות החלפת מטבע וסולק את הרוב המכריע של עסקאות אלו דרך מסלוקת ה-CLS (באמצעות חבר המסלוקה) לגבי אותם מטבעות ועסקאות המשתתפים ב-CLS.

ככלל, במסגרת הסכמי ה-ISDA של הבנק, אין דרישה לספק בטחונות נוספים במקרה של הורדת דרוג אשראי של התאגיד הבנקאי.

מדידה והלימות הון - התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)

בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל חוזר עבור הוראת ה-CVA שתיכלל תחת נב"ת A208 - "התאמת שווי בגין סיכון אשראי" (הוראה זו תחליף את חישוב ה-CVA המחושב היום בהתאם לנספח ג' להוראה 203). הוראה זו קובעת כיצד יש לחשב את הקצאת ההון לכיסוי הסיכון להתאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA Credit Valuation Adjustment). ה-CVA משקף את ההתאמות במחירים חסרי סיכון ועסקאות מימון נ"ע שיתרחשו בעקבות כשל פוטנציאלי של הצד הנגדי בנגזרים.

ביום 21 בפברואר 2022 בנק ישראל פירסם חוזר ובו הוא דוחה את יישום הוראת ה-CVA ליום 1 בינואר 2025, וזאת בהמשך להודעת האיחוד האירופי מיום 27 באוקטובר 2021 על דחיית יישום הוראת ה-CVA באירופה לתאריך זה.

דיווח על החשיפה לסיכונים אשראי צד נגדי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק וועדותיו מקבלים מגוון דיווחים על החשיפה לסיכונים אשראי צד נגדי, ובחתיכים שונים על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה. מערך הביניים מט"ח ונגזרים בחטיבה לנכסי לקוחות מדווח מגוון דיווחים מיידיים ואחרים על גובה, היקף ואופי החשיפה.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2023					
	א	ב	ד	ה	ו
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
1	470	1,673	1.4	3,000	1,380
3	-	-	-	-	-
6	470	1,673		3,000	1,380

1 הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי- SA-CCR (עבור נגזרים)
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6 סך הכל

31 בדצמבר 2022					
	א	ב	ד	ה	ו
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
1	778	1,518	1.4	3,214	1,128
3	-	-	-	-	-
6	778	1,518		3,214	1,128

1 הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי- SA-CCR (עבור נגזרים)
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6 סך הכל

הקצאת הון בגין התאמת שערוך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2) (במיליוני ש"ח)

	א	ב	א	ב
	ליום 31 בדצמבר 2023	ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2023	ליום 31 בדצמבר 2022
	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA
3	2,998	536	3,214	553

3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR)
לאחר הפחתת בטחונות (CRM) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2023									
א	1א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
0%	2%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי הנכסים									
12	-	-	-	-	-	-	-	-	12
-	-	-	25	-	-	-	-	-	25
-	-	-	375	-	-	-	-	-	375
-	-	-	1,570	-	-	-	-	-	1,570
-	12	-	3	34	-	900	-	-	949
-	-	-	-	-	-	67	-	-	67
-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	12	-	1,973	34	-	969	-	-	3,000
סך הכל									

ליום 31 בדצמבר 2022									
א	1א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
0%	2%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי הנכסים									
23	-	-	-	-	-	-	-	-	23
-	-	-	52	-	-	-	-	-	52
-	-	-	304	-	-	-	-	-	304
-	-	-	2,184	-	-	-	-	-	2,184
-	24	-	1	13	-	572	-	-	610
-	-	-	-	-	-	39	-	-	39
-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	24	-	2,541	13	-	613	-	-	3,214
סך הכל									

נגזרים מעבר לדלפק (OTC)

השיטה שבה נעשה שימוש בבנק כדי להקצות הון כלכלי בגין נגזרים מעבר לדלפק (OTC) הינה "הגישה הסטנדרטית למדידת החשיפה לסיכון אשראי צד נגדי (SA-CCR)", בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין A203.

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR5) (CCR) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2023					
א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל			שווי הוגן של ביטחון שהופקד		
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
-	16	-	-	-	57
-	867	-	343	-	-
-	-	-	-	57	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	883	-	343	57	57

מזומן - מטבע מקומי
מזומן - מטבעות אחרים
חוב ריבוי מקומי
חוב ריבוי אחר
חוב של סוכנות ממשלתית
אגרות חוב קונצרניות
מניות
ביטחון אחר
סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022					
א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל			שווי הוגן של ביטחון שהופקד		
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
-	76	-	-	-	12
-	1,614	-	259	-	-
-	-	-	-	12	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	1,690	-	259	12	12

מזומן - מטבע מקומי
מזומן - מטבעות אחרים
חוב ריבוי מקומי
חוב ריבוי אחר
חוב של סוכנות ממשלתית
אגרות חוב קונצרניות
מניות
ביטחון אחר
סך הכל

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6) (במיליוני ש"ח)

א		ב		א		ב	
ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2023					
הגנה שנרכשה	הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה	הגנה שנמכרה				
-	-	-	-	סכומים נקובים			
-	-	-	-	עסקאות החלף כשל אשראי מול ישות יחידה (Single-name credit defaults swaps)			
-	-	-	-	עסקאות החלף כשל אשראי בהתאם למדד מסוים (Index credit default swap)			
-	-	-	-	עסקאות החלפת תשואה כוללת			
-	-	-	-	אופציות אשראי			
-	-	-	-	נגזרי אשראי אחרים			
-	-	-	-	סך הכל סכומים נקובים			
				ערכי שווי הוגן			
-	-	-	-	שווי הוגן חיובי (נכס)			
-	-	-	-	שווי הוגן שלילי (התחייבות)			

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 וליום 31 בדצמבר 2022, לא קיימות עסקאות מסוג זה בבנק.

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים [CCR8] (במיליוני ש"ח)

א		ב		א		ב	
ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2023		ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2023	
EAD לאחר		EAD לאחר		RWA		RWA	
CRM		CRM		RWA		RWA	
99	791	101	763	99	791	101	763
0	1	-	2	0	1	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-
0	1	-	2	0	1	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
99	574	100	570	99	574	100	570
-	216	-	191	-	216	-	191
-	-	-	-	-	-	-	-
91	91	91	91	91	91	91	91
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
91	91	91	91	91	91	91	91
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-

חלק 6 - סיכון שוק

מידע כללי על סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובעים משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערי מטבע, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכללם: סיכון רבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

שנת 2023 אופיינה במדיניות מוניטרית מרסנת שהתבטאה בהעלאות ריבית על ידי בנקים מרכזיים בארץ ובעולם וזאת על רקע נתוני אינפלציה עולמיים ומקומיים גבוהים. במחצית השנייה של שנת 2023 חלה התמתנות בשיעור האינפלציה בארץ ובעולם, מרבית הבנקים המרכזיים עצרו את העלאות הריבית, והצפי הוא שבשנת 2024 יחלו בהפחתת ריבית. בנק ישראל החל בהפחתת הריבית בתחילת שנת 2024.

הבנק נוקט במגוון פעולות על מנת להתמודד עם ההשפעות של השינויים בריבית ובאינפלציה על לקוחותיו, ובכללם ביצוע מבחני רגישות ובדיקות שוטפות הבוחנות את כושר ההחזר של הלקוחות, לפי מגזרי הפעילות השונים, תוך טיפול פרטני בהתאם לממצאים. כמו כן, הבנק נוקט בפעולות נוספות על מנת להתמודד עם ההשפעות של שינויים אלו על הבנק, לרבות עדכוני הנחות למודלים שונים בתחומי האשראי וסיכונים שוק, ביצוע עסקאות לניהול החשיפה במגזר הצמוד מדד והתאמת שיעורי הביטחונות הנדרשים לפעילות בשוק ההון. כמו כן, נוכח הצפי לירידת ריבית, פועל הבנק לאחרונה להגדלת החשיפה למגזר הריבית הקבועה. הבנק ממשיך לעקוב אחר ההתפתחויות השונות במצב המאקרו כלכלי ולנקוט בפעולות ככל שיידרש.

השפעת מלחמת "חברות ברזל"

עם פרוץ המלחמה בחודש אוקטובר 2023, גבר חוסר הוודאות באשר לתחזיות המאקרו בישראל, ובפרט באשר לקצב האינפלציה הצפוי ושיעור הריבית.

על רקע זה, הגיבו שוקי ההון בירידות שערים ועלייה בתשואות אגרות החוב. בתגובה, הודיע בנק ישראל על תוכנית לייצוב שוק המט"ח. פעולות בנק ישראל מיתנו את השינויים בשוק ההון, שערי החליפין והאג"ח. בחודש דצמבר 2023 ובדומה למתרחש בעולם, שוקי המניות והאג"ח חזרו למגמה חיובית. לתנודתיות הגבוהה בשווקים, לא היתה השפעה מהותית על הבנק.

אסטרטגיה וניהול

אסטרטגיית סיכון השוק של הבנק נגזרת מהאסטרטגיה הכוללת של הבנק, מהחטיבות והמערכים העסקיים וממסמך מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים. המשימה העיקרית בניהול סיכון השוק היא זיהוי גורמי סיכון השוק, מדידתם הערכתם וניהולם באופן שוטף.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בראייה כוללת של פעילות הבנק והקבוצה. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על ידי ההנהלה והדירקטוריון. ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר:

התיק הבנקאי כולל את כל המכשירים הפיננסיים אשר מטרתם ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לטווח בינוני/ארוך. הפעילות בתיק הבנקאי כוללת את ניהול המקורות והשימושים והחשיפות לסיכונים שוק ונזילות. ניהול סיכון השוק בתיק הבנקאי מנוהל ומתבצע על ידי המערך הפיננסי שמרכז ומתאם את הנושא ברמת הבנק והקבוצה.

תחומי האחריות העיקריים של המערך הפיננסי בניהול הנכסים וההתחייבויות הם: ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול ההון הפנוי של הבנק, ניהול החשיפות לסיכונים שוק בתיק הבנקאי, ניהול הנזילות העסקית והסטטוטורית, ניהול סיכון הנזילות וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מחירי מעבר וניהול וגידור החשיפות המאזניות באמצעות מכשירים נגזרים.

הגדרת **התיק למסחר** נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך ועסקאות נגזרים עם כוונת מסחר בטווח הקצר וכן פעולות בנגזרים שאינן למטרות הגנה או גידור. הפעילות בתיק למסחר מתבצעת על ידי חדר עסקאות מטבע חוץ שבחטיבה לנכסי לקוחות ועל ידי יחידת הנוסטר במערך הפיננסי. בקרת הפוזיציות בתיק למסחר ובקרת עמידה במגבלות Stop Loss שנקבעו, מבוצעות ברמה תוך יומית על ידי מערכי הביניים בקו ההגנה הראשון.

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים

לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים המאושרת מדי שנה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. מסמך המדיניות מתווה ומפרט, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, עקרונות לפעילות ומגבלות לסיכונים השוק אליהם חשוף הבנק וברמת המכשירים והיחידות השונות במערך הפיננסי ובחטיבה לניהול נכסי לקוחות.

עריכת מסמך המדיניות, גיבושו והצגתו, נעשית ע"י החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף עם המערך הפיננסי. ניהול הסיכונים בבנק מיועד הן לצורך גידור כלכלי והן לצורך גידור חשבונאי ותיאבון הסיכון בא לידי ביטוי באמצעות קביעת סט מגבלות סיכון/הפסד כמותיות ואיכותיות. מדידת סיכוני השוק כוללת מגבלות בהתאם לתיאבון הסיכון על החשיפות הפיננסיות (השווי הכלכלי והרווח החשבונאי). מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם לבנק כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים הפיננסיים. מערכת המגבלות תוחמת את השפעת החשיפה של שינויים בלתי צפויים בגורמי הסיכון השונים לרבות שיעורי הריבית, אינפלציה, ושערי חליפין. חשיפות במגבלות עיקריות על סיכוני שוק מדווחות בדוחות הכספיים של הבנק.

ניהול סיכון שוק קבוצתי

היבט מרכזי במדיניות ניהול סיכונים השוק ותיאבון הקבוצה לסיכונים שוק הינו מיסוד תיאבון סיכון קבוצתי לרבות עקרונות מנחים לפעילות חברת הבנקאית בקבוצה, אשר קובעת לעצמה מדיניות לניהול סיכון השוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית. אמידה ובקרה של סיכונים השוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה וברמת הבנק סולו, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים ובשים לב לגודל ההון ולאופי הפעילות של חברת הבנק. חלק מהראייה הכוללת של חשיפת הקבוצה לסיכונים שוק הינו המידע על מצב החשיפות בחברה הבנקאית, והן מדווחות להנהלה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון, בהתאם לרמת הסיכון. בנוסף, הבנק בוחן באופן שוטף, את תיאבון הסיכון ואת סיכונים השוק בפועל של הקבוצה.

סיכונים שוק

סיכונים השוק הנוצרים כתוצאה מהפעילות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר מוגדרים במסמך המדיניות ונקבעה לגביהם מסגרת תיאבון סיכון. להלן גורמי הסיכון העיקריים:

חשיפת ריבית - סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. מקורותיו העיקריים של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללים: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח), סיכון אופציונליות.

סיכון הריבית בתיק, הינו הסיכון הדומיננטי אליו חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הריבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הריבית (הוראה 333) ובהתאם למדיניות לניהול הסיכונים הפיננסיים.

בחישוב השווי ההוגן החשבונאי לצורך הדיווח, נעשה שימוש בעקומי היוון אשר מייצגים את מחירי הכסף של הבנק ומביאים בחשבון את מרווחי האשראי. בחישוב החשיפה הכלכלית, לצורכי ניהול סיכון השוק, נעשה שימוש בעקומי היוון המייצגים את מחירי הכסף של הבנק וללא מרווחי אשראי.

חשיפת בסיס - סיכון הבסיס הוא סיכון קיים או עתידי להכנסות ולהון הקבוצה שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בלתי צפויים במדד המחירים לצרכן, או בשערי החליפין עקב ההפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות בכל מגזר הצמדה). חשיפת הבסיס נמדדת ומנוהלת באופן שוטף בכל אחד ממגזרי הצמדה השונים: המגזר הצמוד למדד המחירים לצרכן, המגזר במטבע חוץ ובשקלים הצמודים למטבע חוץ.

חשיפת בסיס נוצרת כתוצאה מאי הקבלה בעיתוי, בבסיס המדידה ובסכומי ההשקעה עם או ללא פעולות גידור. על פי כללי החשבונאות ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שההשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד מוגדרת כחשיפת בסיס.

סיכונים אופציות - סיכונים אופציות הם הסיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויין של האופציות, לרבות סטיות התקן.

סיכון מניות - הינו סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות.

דיווח

הדירקטוריון, הוועדה לניהול סיכונים והנהלה מקבלים לפחות אחת לרבעון דיווחים בין היתר במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני ובדיווח הייעודי של המערך הפיננסי. הדיווחים כוללים את עיקרי החשיפות ורמות הסיכון המנוצלות מתוך המסגרות המאושרות, סיכום אירועי דיווח (הפסדים, חריגות לפי סמכויות, אירועים חריגים), בקשות ואישורים להרחבת פעילויות והרשאות לפעילויות השונות בהתאם למדרג סמכויות ותמונת סיכון כוללת לפעילות הבנק וחברות הבנות. כמו כן, נבחנים גם שינויים נדרשים בהתאם לשינויים בפעילויות הבנק והקבוצה ו/או שינויים בסביבת הבנק והקבוצה או בשווקים הפיננסיים. הדירקטוריון והוועדה לניהול סיכונים מקבלים דיווח שוטף בהינתן חריגה ממגבלה שבסמכות הדירקטוריון.

כמו כן ישנם בבנק מספר מנגנונים המאפשרים דווח ותגובה מיידיים להתפתחויות חריגות בשווקים:

1. הוועדה לעניינים שוטפים בראשות המנכ"ל, או ראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי מתכנסת שלוש פעמים בשבוע בהשתתפות חברי הנהלה ומנהלים בכירים, וביניהם גם מנהלת הסיכונים הראשית ודנה על סמך דיווחים ניהוליים במצב הנזילות בשקלים ובמטבע חוץ, בסיכון השוק (לרבות סיכון הריבית של הבנק), בהתפתחויות הפיננסיות בשווקים הפיננסיים, ובמוצרים חדשים. בנוסף, אחת לשבוע נערכת סקירה של המחלקה הפיננסית על פעילות הנוסטר.
2. דיון ייעודי בהנהלה מתקיים לפחות 10 פעמים בשנה בנושאי ניהול נכסים והתחייבויות והשקעות נוסטרו. בדיון נדונים התפתחויות בחשיפות הפיננסיות של הבנק לרבות, סיכון הריבית, סיכון הנזילות, פעילות בתיק הנוסטרו ונושאים נוספים הקשורים לניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.
3. ישיבות ההנהלה השבועיות, במסגרתן דנה ההנהלה בין היתר ובהתאם לצורך, במגוון נושאים בתחום ניהול ובקרת הסיכונים הפיננסיים.
4. במסגרת תכנית ההנהלה להתמודדות עם תרחישי קיצון בתחום סיכונים שוק, מתקיימת בחינה שוטפת של התממשות ארבעה פרמטרים כלכליים לפחות, מעבר לסף תגובה שנקבע מראש.
5. במסגרת תכנית ההנהלה לטיפול במשבר נזילות, מבוצע מעקב וניטור שוטף אחר אינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות.
6. ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים המתכנסת לפחות 6 פעמים בשנה לצורך דיון פרטני על החשיפות הפיננסיות העיקריות בבנק והתאמתן לתיאבון הסיכון, וזאת בנוסף לדיון במסמך הסיכונים הרבעוני המוגש לדיון גם בהנהלה ובדירקטוריון, אחת לרבעון.

מערכות לזיהוי, מדידה, אמידה וניהול של סיכונים השוק

לצורך זיהוי ומדידת חשיפות לסיכונים שוק עושה הבנק שימוש במערכות ניהול סיכונים מתקדמות המשמשות כבסיס מידע עבור מדידת הסיכון. לצורך מדידת הסיכון נעשה שימוש במודלים מקובלים ומתוקפים. אמידת תוצאות מדדי הסיכון בתחום סיכונים השוק והריבית מתבצעת באמצעות מערכת מרכזית אחת וכן במספר מערכות ייעודיות נוספות המודדות את הסיכונים בפעילויות ספציפיות. מערכות מידע אלו משמשות את הבנק בביצוע תהליכים שונים, בחישוב מדדי סיכון ומבחני קיצון, וכן בתהליכי פיקוח ובקרה המתקיימים באופן שוטף בקווי ההגנה השונים.

כלים לניהול סיכון שוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים לניהול סיכון השוק כגון שימוש במודלים מקובלים לניהול, מדידת והערכת סיכון שוק לרבות מדדי חשיפה לשחיקה בשווי ההון כתוצאה משינוי בלתי צפוי בגורמי הסיכון, מדד הערך בסיכון (Value at Risk), מדד לחישוב השפעת שינויים בשיעור הריבית על הרווחים שימדדו בהתאם להוראות הדיווח לציבור וכן מבחני קיצון. כמו כן קיים בבנק תהליך סדור לתיקוף מודלים בכדי להבטיח את נאותות השימוש בהם, והתאמתם לצרכי הבנק ולדרישות הרגולציה.

מודל הגישה הכלכלית לבחינת רגישות לריבית - המודל אומד את רגישות השווי ההון הכלכלי לשינוי מידי של עקום הריבית באופן מקבילי ולא מקבילי ובעוצמות שינוי שונות המשקפות מצב עסקים רגיל או מצבי קיצון. השפעת שינוי זה נבחנת על שווי התיק הבנקאי, התיק למסחר וסך הבנק והקבוצה תחת הנחות שונות.

מודל הערך בסיכון (ה-VAR) שיטה היסטורית - המודל אומד את השחיקה הצפויה בשווי ההון (נכסים והתחייבויות, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים), במהלך אופק השקעה של 21 ימים, בהינתן רמת מובהקות של 99%. נתוני ה-VAR מחושבים בבנק בתדירות יומית, על תיקים שונים (כגון: התיק הבנקאי והתיק למסחר). מבוצע תהליך בחינה בדיעבד (Back Testing) בלתי תלוי, על פי קריטריונים שהוגדרו בוועדת באזל במטרה לבחון את תקפות מודל ה-VAR.

מודל גישת הרווחים לבחינת רגישות ריבית - המודל מציג את השפעתם של שינויים בריבית על הכנסות הריבית נטו החזויות והכנסות הריבית מגלגול עסקאות על פי הנחות מסוימות.

כלים לאמידת סיכונים אופציות - חדר העסקאות במט"ח של הבנק סוחר במגוון של מוצרים פיננסיים - ובכלל זה באופציות מט"ח. הנהלת הבנק קבעה מגבלות על פעילות דסק אופציות בחדר העסקאות ביחס לפעילות המותרת באופציות במונחי הפסד מקסימאלי בתרחישים מסויימים. התרחישים מתייחסים לשינויים סימולטניים בשער החליפין ובתנודתיות של נכסי הבסיס. כמו כן נקבעו מגבלות נוספות במונחי מדדי רגישות (Greeks) וכן קיימת מגבלת VaR לאופק של יום אחד.

כלי הניהול ובקרת סיכונים אופציות בחדר עסקאות מט"ח כוללים: שימוש במטריצת Vol-Spot המראה את החשיפה כתוצאה משינוי של שער חליפין ותנודתיות בתרחישים שונים. בנוסף, נעשה שימוש במדד הרגישות Rho הבוחן את השינוי בשווי הפוזיציה במקרה של תזוזות בעקום הריבית. כמו כן נעשה שימוש במודל Weighted Vega לניהול החשיפה לסיכון התנודתיות.

תרחישי קיצון פרמטריים - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההון בגין שינוי בגורמי סיכון השוק, הנבדקת באמצעות הפעלתם של תרחישי קיצון. מגבלה זו נקבעה לעד 10% מסך ההון העצמי.

מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכונים

הבנק עושה שימוש במספר כלים לניהול והפחתת סיכונים ריבית באמצעות קנייה ומכירה של אגרות חוב ממשלתיות, ובאמצעות הנפקת מכשירי חוב. בנוסף, הבנק פועל בנגזרים למטרות גידור או הגנה של חשיפות מאזניות ובכדי לגדר חשבונאית את סיכון הריבית בפעילות במכשירי אג"ח במט"ח בעלי מח"מ ארוך ובינוני בהתאם לכללי החשבונאות.

הבנק פועל במכשירים נגזרים לניהול פוזיציות הריבית והבסיס באמצעות עסקאות פורוורד, עסקאות סוואפ ופעילות באופציות. העסקאות הינן בעלות רמה גבוהה של נזילות, וניתן באמצעותן להעביר חשיפות ממגזר הצמדה אחד לאחר בקלות יחסית.

אחת לחודש נבחן שינוי הערך הכלכלי הנובע משינוי בשווקים על התיק הבנקאי כולל גידורים. כמו כן מתבצעות ישיבות תיאום רבות עם כל היחידות הרלוונטיות בנושא ניהול סיכון השוק והריבית.

ממשל תאגידי לניהול סיכון שוק

מערך הפיקוח והבקרה על סיכונים פיננסיים ובכללם סיכוני שוק, מושתת על שלושה קווי הגנה כמפורט להלן.

קו הגנה ראשון:

יחידת מערך הביניים מט"ח ונגזרים כפופה לראש החטיבה לנכסי לקוחות, ומתמחה בביצוע בקורות על הפעילות בחדר עסקאות מטבע חוץ. היחידה מנטרת את הסיכונים הפיננסיים השונים סמוך להיווצרותם ככל הניתן, מבצעת בקרה שוטפת של המגבלות בהתאם למדיניות הפיננסית, מפתחת בקורות ונהלי עבודה לצמצום חשיפת הבנק ומבצעת בקורות לאיתור מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית. במסגרת פעילותה בודקת היחידה את העמידה במגבלות שנקבעו על ידי ההנהלה והדירקטוריון לגבי הפוזיציות השונות, הן ברמה תוך יומית והן בדיעבד, ומבצעת תרחישי קיצון בתיקים ספציפיים.

יחידת מערך הביניים נ"ה ומוסטרו כפופה לראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי, ומתמחה בביצוע בקורות על פעילות הנוסטרו, פעילות היחידה לניהול פיננסי בתחום ניהול הנכסים וההתחייבויות וניהול הנזילות. היחידה מנטרת את הסיכונים הפיננסיים השונים סמוך להיווצרותם, ככל הניתן, מבצעת בקרה שוטפת של המגבלות בהתאם למדיניות הפיננסית, מפתחת בקורות ונהלי עבודה לצמצום חשיפת הבנק ומבצעת בקורות לאיתור מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית.

יחידת מערך עורפי מט"ח כפופה לראש החטיבה העסקית ואחראית על סליקת העסקאות והעברת הכספים, ובמסגרת זאת מבצעת בקורות תפעוליות תוך יומיות על ביצוע העסקאות במטבע חוץ, הן בחדר עסקאות מטבע חוץ והן ביחידות נוסטרו מטבע חוץ.

קו הגנה שני:

היחידה לניהול סיכוני שוק ומזילות ולתיקוף מודלים בחטיבה לניהול סיכונים, אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה, ובתוך כך אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים, אתגור נאותות הבקורות, התשומות והתפוקות בקו הראשון ובחינת אפקטיביות המגבלות. כמו כן, היחידה מבצעת תיקוף למודלים שבשימוש הבנק.

קו הגנה שלישי:

מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות השונות במערך הפיננסי והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים המוצגים לדירקטוריון ולהנהלת הבנק. כמו כן, קו ההגנה השלישי כולל את כל גופי הביקורת החיצוניים.

סיכוני שוק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים

במסגרת יישום הוראות באזל הקבוצה מיישמת את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכוני שוק. להלן פרוט נכסי סיכון בגין רכיבי סיכון השוק:

סיכון שוק בשיטה הסטנדרטית (MR1)

א		ב
ליום 31 בדצמבר		
2023	2022	
סכומים במיליוני ש"ח		
מוצרים ישירים (outright products)		
1	סיכון שיעור ריבית (כלל וספציפי)	499
2	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)	1
3	סיכון שער חליפין	282
4	סיכון סחורות	-
אופציות		
5	הגישה הפשוטה	-
6	גישת דלתה-פלוס	-
7	גישת התרחישים	50
8	איגוח	-
9	סך הכל	789
		886

הערך בסיכון VAR

התיאבון לסיכון

ערך ה-VAR ההיסטורי של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2023 עמד על כ-214 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ-83 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022. משקלו של ה-VAR ביחס לסך כל ההון ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על כ-1.72%. במהלך השנה חלה עליה בערך בסיכון בעיקר בעקבות שינויי שוק. הערך בסיכון (VAR) הינו נמוך ביחס להון הבנק ומשקף את החשיפות המידתיות של הקבוצה לסיכון שוק.

Back Testing

הקבוצה והבנק פועלים בהתמדה לשיפור איכות החיזוי של מודל ה-VAR ההיסטורי באמצעות בחינה שוטפת של ה-Back Testing. בחינת ה-Back Testing של מודל ה-VAR ההיסטורי מראה כי בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 נרשמו שני מקרים בהם ההפסד התיאורטי היומי הקבוצתי עלה על ערך ה-VAR שנחזה. על פי תוצאות הבדיקה, המודל עומד בקריטריונים שהוגדרו על ידי ועדת באזל לקבלת המודל.

החשיפה בבסיס

ניהול החשיפה

- ניהול הסיכונים בחשיפות הבסיס והשקעת ההון במגזרי ההצמדה השונים נעשה בהתבסס על הערכות ותחזיות שוטפות של הגורמים הניהוליים השונים במערך הפיננסי לגבי התפתחויות צפויות בשוקי הכספים וההון.
- תמהיל השקעה של ההון במגזרי ההצמדה השונים מנוהל באופן שוטף בכפוף למגבלות, ועל בסיס התחזיות לגבי משתני השוק הרלוונטיים תוך ניצול פערי המחירים בין עלות המקורות ותשואות השימושים במגזרי ההצמדה השונים וכדאיותן של פוזיציות "יתר" או "חסר" בכל מגזר פעילות.
- במסגרת ניהול מאזני ההצמדה נעזר הבנק, בין השאר, במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמצעי לניטרול החשיפה לסיכונים בבסיס וברכית.

התיאבון לסיכון

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי הפוזיציות המותרות (עודף או חוסר) של נכסים על התחייבויות לפי מגזרי הצמדה. בנוסף, קבעה הנהלת הבנק גם מגבלות פרטניות ברמת חדרי העסקאות והיחידות העסקיות השונות היוצרות סיכונים בסיס, על היקף החשיפה בבסיס.

החשיפה בבסיס בפועל

להלן מאפייני החשיפה במגזר הצמוד למדד. נתוני החשיפות להלן מחושבים על בסיס יומי, ואינם כוללים את החשיפות למגזר המדד בתיק למסחר, בשונה מהנתונים המוצגים בביאור נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה.

שנת 2023	מט"י צמוד מדד במיליוני ש"ח
סוף תקופה	7,071
מינימום	4,877
מקסימום	7,278
ממוצע	6,319

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

הבנק פועל במגוון מכשירים פיננסיים נגזרים כחלק מניהול סיכונים השוק (חשיפות בסיס ורכיב) וכן כשירות ללקוחותיו. האופציות לרבות מסלולי הברירה, מהוות תחום בעל מרכיב גבוה יותר של סיכון שוק. במסגרת זו פעיל הבנק בעיקר באופציות על שערי החליפין של מספר מטבעות זרים עיקריים.

מדיניות ניהול סיכונים המכשירים הנגזרים, לרבות: היקפי הפעילות ומגוון המכשירים המותרים לשימוש, מאושרת במסגרת דירקטוריון הבנק, ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים והנהלה. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי היקף מסלולי הברירה המגלמים אופציות "גלומות" וכן לגבי גובה ההפסד המרבי בהתקיים תרחישים מסוימים בגין האופציות שהבנק פועל בהן כעושה שוק.

תיאבון הסיכון

השקעה במכשירים נגזרים לסוגיהם נעשית לאחר בחינת כל מכשיר לגופו והתאמתו לצרכים הפיננסיים של הבנק וליכולתו לתפעל אותו באופן מיטבי, וכן ליכולתו לנטר את הסיכון בגינו הן בצד סיכון השוק והן בצד סיכון האשראי עבור עסקאות בהן הבנק פועל כמתווך עבור לקוחותיו.

פיקוח ובקרת ניהול סיכוני המכשירים הנגזרים

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים מבוקרת ומפוקחת על ידי מערכי הביניים ועל ידי יחידת תחום ניהול סיכוני שוק ונדילות. החשיפות לסיכונים שבפעילות במכשירים נגזרים אל מול מגבלות החשיפה שנקבעו מרוכזות ומדווחות במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, המובא לדיון ולאישור בהנהלה, בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון. הכנסות המימון ממכשירים נגזרים אחרים מפורטות בביאור "הכנסות מימון שאינן מריבית" בדוחות הכספיים.

חדר עסקאות מטיח

החדר סוחר במגוון של מכשירים פיננסיים במטבע חוץ. כמו כן, מונה הבנק ע"י האוצר לעושה שוק ראשי באג"ח ממשלתי שקל. החדר פועל בשווקי המטבע והבורסה בתל אביב, באמצעות עסקאות ספוט, עסקאות ריבית, אופציות OTC, אג"ח מדינת ישראל ואופציות מט"ח/שקל. החדר פועל במטבעות העיקריים בעולם כאשר עיקר פעילות החדר הינה במטבע דולר/שקל. החשיפה הנוצרת הן בבסיס המטבע והן בריבית, כתוצאה מפעילות זו, נכללת במסגרת המגבלות המאושרות על ידי הדירקטוריון לחשיפות בסיס וריבית.

חלק 6 א - סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ובנוסף משפיעים על שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים או אף התזרימים עצמם משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורותיו העיקריות של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות:

- סיכון תמחור מחדש הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי תמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של הבנק.
 - סיכון עקום התשואה הנובע מתזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה המשפיעות באופן שלילי על רווחי התאגיד הבנקאי או על השווי הכלכלי.
 - סיכון בסיס הריבית הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש.
 - סיכון אופציונליות הנובע משינוי עיתוי או בהיקף תזרימי המזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק.
- בניהול החשיפות לסיכונים שוק מבחין הבנק בין החשיפות הנוצרות כחלק מהניהול השוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק (התיק הבנקאי) לבין החשיפות בתיק למסחר, זאת בהתבסס על מדיניות מפורטת שאישר דירקטוריון הבנק להגדרת התיק הבנקאי והתיק למסחר.

ניהול סיכון וחשיפת הריבית בתיק הבנקאי

מטרת ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי היא להשיא את רווחיות הבנק ולשמור על יציבות ההון, תוך ניהול השפעות השינוי בשיעורי הריבית. הבנק עושה שימוש בשתי גישות עיקריות למדידה והערכה של סיכון הריבית בתיק הבנקאי:

הגישה הכלכלית - מעריכה את ההשפעות של שינוי מקבילי ולא מקבילי בעוצמות שונות בשערי הריבית על השווי ההוגן, המחושב כהפרש בין היוון הנכסים וההתחייבויות במחירי הכסף הנוכחיים של הבנק לבין היווןם במחירי הכסף לאחר יישום התרחיש. בגישה זו הבנק מתבסס על מודלים התנהגותיים לגבי פריסת העו"ש ולגבי פירעונות מוקדמים במשכנתאות ופדיונות מוקדמים בפקדונות עם תחנת יציאה. תדירות המדידה היא יומית. גישת הרווחים - גישה חשבונאית המעריכה את השפעת שינוי בשערי הריבית על הכנסות הריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית. בגישה זו הבנק מניח שיעורי מחזור מלאים במועדי הפירעון החוזיים או במועדי התמחור מחדש עבור כל פעילות, כאשר אופק החישוב הוא למשך שנה אחת קדימה. בגישה זו נלקח בחשבון גם שינוי בשווי הוגן בתיק למסחר ומתקיימות הנחות לגבי רצפת ריבית בתרחישים של ירידת ריבית. כמו כן, בתרחיש הריבית משולבת התייחסות למרווח הפקדונות בהתאם לסוג המפקיד. לצורך ניהול השוטף, נלקחת בחשבון השפעה על קרן ההון בתיק הזמין. כמו כן, תדירות המדידה היא חודשית.

בנוסף לשתי גישות אלו, הבנק מבצע ניתוחי רגישות שונים, מבחני קיצון בשערי הריבית, וכן בוחן את הערך בסיכון (VaR).

ניהול ובקרת סיכון הריבית בתיק הבנקאי מתבצע על בסיס שוטף ובדיעבד, ברובו במערכת מרכזית לניהול נכסים והתחייבויות. החשיפה העיקרית לסיכונים ריבית בבנק מיוחסת לפעילות המימון במגזר השקלי הלא צמוד ובמגזר צמוד המדד, ונובעת ממאפייני ההשקעה, הנגזרים מטווח השימושים והמקורות במגזרים אלה, ומאפייני הרבית שלהם.

על מנת למזער את סיכון הריבית בתיק הבנקאי וכחלק מניהול הנכסים וההתחייבויות, הבנק עושה שימוש בכלים שונים, לרבות באמצעות השקעה והנפקת אגרות חוב ופעילות בנגזרים.

הנחות מפתח

סיכון הריבית והשווי ההוגן נמדד ומנוהל על בסיס הנחות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות: לשם כך נעשה שימוש במודלים הבאים:

מודל פריסת עו"ש - ביתרות חשבונות העובר ושב שאינן נושאות ריבית קיימות יתרות זכות בסכום יציב לאורך זמן. הבנק חישב באמצעות מודל ייעודי מהי יתרת העו"ש היציבה לאורך זמן מתוך כלל העו"ש וקבע כי תקופת הפרעון של יתרה זו בחישוב החשיפה לריבית תהיה למספר שנים. התקופה הממוצעת לתמחור מחדש המוקצה לפקדונות לפי דרישה הינה 15.86 חודשים, והתקופה הארוכה ביותר לתמחור מחדש המוקצה לפקדונות לפי דרישה הינה 5 שנים.

מודל פירעונות מוקדמים במשכנתאות - ניהול חשיפות הריבית מביא בחשבון את השפעת הפרעונות המוקדמים של הלוואות לדיור בהתבסס על מודל סטטיסטי התנהגותי הלוקח בחשבון את מאפייני ההלוואה, הלוקוח ותנאי השוק.

מודל תמחור אופציה גלומה - לצורך חישוב השווי ההוגן ולאמידת סיכון הריבית בגישה הכלכלית של פיקדונות הברירה, נעשה שימוש במודל המחשב את שווי האופציה הגלומה בפיקדונות אלו.

מודל פדיונות מוקדמים בפיקדונות עם תחנות יציאה - ניהול חשיפות הריבית מביא בחשבון את השפעת הפדיונות המוקדמים של פיקדונות עם תחנות יציאה בהתבסס על מודל סטטיסטי התנהגותי, הלוקח בחשבון את מאפייני הפיקדון, הלוקוח ותנאי השוק.

התיאבון לסיכון

תיאבון הסיכון לריבית כפי שמשתקף במגבלות שהוגדרו במדיניות הבנק הינו מידתי, וניצול מסגרות החשיפה מבוצע בהתאם להערכות הבנק בנוגע לשיעורי הריבית הצפויים ולמבנה עקום הריבית הצפוי באופקי זמן שונים ובכפוף למגבלות שהוגדרו במדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים. דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על החשיפה לסיכונים הריבית בתיק הבנקאי באמצעות תחיתת החשיפה המקסימאלית לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי בעקבות שינוי מקביל של 1% בסך כל מגזרי ההצמדה. מגבלה זו לרבות מגבלות נוספות שנקבעו, מנוטרות בתדירות יומית. בנוסף קבעה הנהלת הבנק מגבלות פרטניות ברמת חדרי העסקאות והיחידות העסקיות השונות היוצרות סיכונים ריבית, לגבי היקף חשיפת הריבית המותרת ביחס להון העצמי. תרחישי קיצון - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההוגן הנבדקת בתדירות יומית באמצעות הפעלתם של מספר תרחישי קיצון לרבות מגבלה על השפעת זעזוע סטנדרטי בריבית (2%) על התיק הבנקאי. בנוסף, נקבעו מגבלות לתרחישי זעזוע בשיעורי ריבית הגבוהים מ-2%. תוצאות התרחישים ומשמעותן מדווחות לפחות אחת לרבעון להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

נימות החשיפה בתיק הבנקאי משולבת בחישוב מודל VaR, וכן במבחני הקיצון, ונועד להגביר את אפקטיביות ניהול סיכון הריבית בבנק הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. הבנק מודד ומעריך את רגישות התיק הבנקאי לשינויים בריבית בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 333 בנושא סיכון הריבית. המדידה נעשית הן ברמת מגזר הצמדה והן ברמת פעילות בודדת, ומודדת באופן שוטף את השפעת זעזוע סטנדרטי (קרי שינוי בלתי צפוי בעקום הריבית בשיעור של 100 נקודות בסיס), על השווי הכלכלי.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים בריבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הריבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

1. שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾ של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2023					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למודד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
171,396	17,524	18,676	4,065	211,661	נכסים פיננסיים*
40,950	213	47,097	8,332	96,592	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
156,853	10,158	30,320	5,176	202,507	התחייבויות פיננסיות*
53,496	480	35,435	7,315	96,726	סכום לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
1,997	7,099	18	(94)	9,020	שווי הוגן נטו
(865)	-	-	-	(865)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
3,059	-	313	-	3,372	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
4,191	7,099	331	(94)	11,527 ⁽⁴⁾	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
2,958	7,097	289	(100)	10,244	מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2022					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למודד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
154,609	15,349	12,395	3,621	185,974	נכסים פיננסיים*
29,627	316	36,949	8,741	75,633	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
137,038	10,490	26,290	5,334	179,152	התחייבויות פיננסיות*
44,328	518	23,134	7,151	75,131	סכום לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
2,870	4,657	(80)	(123)	7,324	שווי הוגן נטו
(833)	-	-	-	(833)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
2,368	-	355	-	2,723	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
4,405	4,657	275	(123)	9,214	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
4,303	4,653	164	(138)	8,982	מזה: תיק בנקאי

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 32 א' בדו"ח הכספי.
* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם ⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2023					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
250	(233)	9	(36)	(10) ⁽⁴⁾	שינויים מקבילים
252	(233)	9	(35)	(7)	עלייה במקביל של 1%
(227)	240	(15)	37	35 ⁽⁴⁾	מזה: תיק בנקאי
(230)	240	(14)	38	34	ירידה במקביל של 1%
					מזה: תיק בנקאי
(193)	(61)	26	(6)	(234)	שינויים לא מקבילים
(196)	(60)	25	(5)	(236)	התללה ⁽²⁾
268	9	(29)	(3)	245	מזה: תיק בנקאי
266	10	(27)	(3)	246	השטחה ⁽³⁾
342	(89)	(21)	(18)	214	מזה: תיק בנקאי
343	(88)	(20)	(17)	218	עליית ריבית בטווח הקצר
(336)	90	17	16	(213)	מזה: תיק בנקאי
(342)	91	17	18	(216)	ירידת ריבית בטווח הקצר
					מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2022					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
197	(121)	43	(30)	89	שינויים מקבילים
191	(119)	38	(29)	81	עלייה במקביל של 1%
(178)	121	(42)	34	(65)	מזה: תיק בנקאי
(177)	122	(36)	32	(59)	ירידה במקביל של 1%
					מזה: תיק בנקאי
(160)	(28)	29	(5)	(164)	שינויים לא מקבילים
(160)	(26)	25	(7)	(168)	התללה ⁽²⁾
225	(3)	(18)	-	204	מזה: תיק בנקאי
219	(2)	(14)	-	203	השטחה ⁽³⁾
279	(53)	1	(13)	214	מזה: תיק בנקאי
273	(52)	3	(12)	212	עליית ריבית בטווח הקצר
(269)	52	3	15	(199)	מזה: תיק בנקאי
(269)	53	2	13	(201)	ירידת ריבית בטווח הקצר
					מזה: תיק בנקאי

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש). פירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 32 א' בדוח הכספי.

(2) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.

(3) השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

(4) במהלך שנת 2023, בוצע עדכון למודל הפקדונות לפי דרישה (עו"ש), שהביא לגידול בשווי הוגן נטו בסך של 738 מיליון ש"ח, לעלייה בסך של 157 מיליון ש"ח בתרחיש עלייה במקביל של 1% ולירידה בסך של 165 מיליון ש"ח בתרחיש ירידה במקביל של 1%. מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

31 בדצמבר 2022			31 בדצמבר 2023			שינויים מקבילים עלייה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי ירידה במקביל של 1% מזה: תיק בנקאי
הכנסות מימון שאינן מריבית		הכנסות רבית	הכנסות מימון שאינן מריבית		הכנסות רבית	
סך הכל*			סך הכל*			
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
202	2	200	149	(3)	152	
199	-	199	141	-	141	
(577)	(2)	(575)	(480)	3	(483)	
(575)	-	(575)	(472)	-	(472)	

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה בהתבסס על מספר פרמטרים והנחות שונות ובין היתר, שימוש בהנחות לגבי שינוי במרווחי הפקדונות, מעבר כספים מעו"ש לפקדונות במקרה של עליית רבית לעומת יציבות ביתרות במקרה של ירידת רבית. במהלך שנת 2023, על רקע השינויים בסביבת הריבית, בוצעו התאמות להנחות שבבסיס החישוב, שהביאו לקיטון בהכנסות הריבית נטו בתרחיש עליה במקביל של 1% בסך של 77 מיליון ש"ח ולגידול בסך של 56 מיליון ש"ח בתרחיש ירידה במקביל של 1%. מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.

*לאחר השפעות מקדזות

מידע נוסף על חשיפה לשינויים בשערי הריבית

חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2023

עם דרישה מעל								
ללא תלמיד	מעל 10 עד 20 שנה	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל 3 שנה עד 3 שנים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל 3 חודשים עד שנה	עם דרישה מעל 3 חודשים עד שנה
1,173	182	2,103	6,616	7,416	16,622	13,876	9,312	155,498
2,188	-	-	1,004	1,176	2,800	20,324	25,308	45,980
595	-	252	1,205	15,642	16,007	32,760	13,417	119,852
2,187	53	267	1,585	2,183	3,251	20,335	24,999	44,918
579	129	1,584	4,830	(9,233)	164	(18,895)	(3,796)	36,708

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

א. לפי מהות הפעילות:

579	129	1,584	4,763	(9,115)	209	(19,549)	(4,013)	36,202
-	-	-	67	(118)	(45)	654	217	506

החשיפה בתיק הבנקאי
החשיפה בתיק למסחר

ב. לפי בסיסי הצמדה

579	56	1,017	4,051	(11,083)	(2,038)	(20,743)	(6,116)	39,011
-	73	498	638	1,198	2,497	1,705	383	107
-	-	69	141	652	(295)	143	1,937	(2,410)

מטבע ישראלי לא צמוד
מטבע ישראלי צמוד מדד
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)

ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

-	(53)	(267)	(261)	(98)	(96)	(65)	(8)	(17)
-	-	-	-	(15,824)	(2,853)	-	-	22,049
-	(198)	(837)	(132)	37	668	701	197	103
-	-	17	19	-	3,194	327	(363)	(3,419)

השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיר
השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

עם דרישה	מעל חודש	מעל 3 חודשים	מעל 3 חודשים	מעל שנה עד 3 שנים	מעל שנה עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנה	מעל 20 שנה	ללא תקופת פרעון
במיליוני ש"ח									
נכסים פיננסיים*	155,498	9,312	13,876	16,622	7,416	6,616	2,103	182	1,173
סכומים אחרים לקבל**	45,980	25,308	20,324	2,800	1,176	1,004	-	-	2,188
התחייבויות פיננסיות*	119,852	13,417	32,760	16,007	15,642	1,205	252	-	595
סכומים אחרים לשלם**	44,918	24,999	20,335	3,251	2,183	1,585	267	53	2,187
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית	36,708	(3,796)	(18,895)	164	(9,233)	4,830	1,584	129	579

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

א. לפי מהות הפעילות:

579	129	1,584	4,763	(9,115)	209	(19,549)	(4,013)	36,202
-	-	-	67	(118)	(45)	654	217	506

החשיפה בתיק הבנקאי
החשיפה בתיק למסחר

ב. לפי בסיסי הצמדה

579	56	1,017	4,051	(11,083)	(2,038)	(20,743)	(6,116)	39,011
-	73	498	638	1,198	2,497	1,705	383	107
-	-	69	141	652	(295)	143	1,937	(2,410)

מטבע ישראלי לא צמוד
מטבע ישראלי צמוד מדד
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)

ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

-	(53)	(267)	(261)	(98)	(96)	(65)	(8)	(17)
-	-	-	-	(13,709)	(4,967)	-	-	22,048
-	(198)	(837)	(132)	37	668	701	197	103
-	-	17	19	-	3,194	327	(363)	(3,419)

השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור
השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

31 בדצמבר 2022			31 בדצמבר 2023		
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח
0.71	4.69	187,145	0.67	4.61	212,798
0.37		76,936	0.33		98,780
0.68	3.34	177,155	0.63	3.60	199,730
0.65		77,266	0.50		99,778
		9,660			12,070

נכסים פיננסיים*
 סכומים אחרים לקבל**
 התחייבויות פיננסיות*
 סכומים אחרים לשלם**
 החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

א. לפי מהות הפעילות:					
החשיפה בתיק הבנקאי					
החשיפה בתיק למסחר					
ב. לפי בסיסי הצמדה					
מטבע ישראלי לא צמוד					
מטבע ישראלי צמוד מדד					
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)					
ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית					
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים					
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה					
השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיוור					
השפעת הנחות התנהגותיות אחרות					
0.02	0.10	(833)	0.02	0.09	(865)
0.11	0.47	2,723	0.12	0.50	3,372
(0.03)	(0.18)	418	(0.03)	(0.14)	539
0.01	0.04	(246)	-	0.02	(225)

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי ושל סכומים אחרים לקבל ולשלם, לאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים, השפעת מודל פירעונות מוקדמים של משכנתאות, השפעת מודל פירעונות מוקדמים בפיקדונות הציבור והשפעת פריסת פיקדונות לפי דרישה, כשהם מהווים בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה בביאור 32 א' בדוח הכספי.
- הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מפיקדונות לפי דרישה חושב בהתאם להנחות לגבי תקופות לפירעון המשמשות את הבנק לניהול סיכוני ריבית.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 32 א' בדוח הכספי.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרום כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- * למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים. לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה, ולאחר השפעת מודל פרעונות מוקדמים משכנתאות.
- ** סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים.
- *** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

חלק 6 ב - מניות

ההשקעה במניות ובמכשירים המשקפים סיכון מנייתי, נועדה לשפר את פיזור הסיכונים ואת גיוון מקורות ההכנסה לטווח הבינוני-ארוך של ההון הפנוי. ההשקעה מתבצעת ככלל בקרנות השקעה פרטיות, במדדי מניות מובילים בשווקי ההון בישראל, בארה"ב ובאירופה ובמניות מחלקות דיבידנד, הנסחרות במדד ת"א 125, וזאת תוך בדיקת נאותות כדאיות ההשקעה טרם הרכישה.

בנוסף למגבלות הרגולטוריות בכל הקשור להגבלת היקף ההשקעה המותר לתאגידים בנקאיים בתאגידים ריאליים, הגדיר דירקטוריון הבנק תיאבון סיכון עבור פעילות במניות. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על גובה ההשקעה, תמהיל ההשקעה - לרבות מגבלה על החשיפה המטבעית ומגבלות על אפיקי השקעה. מערכת המדידה משמשת לצורך ניהול ובקרת התיק הן בשקלים והן במטבע חוץ. הטיפול החשבונאי במניות בתיק הזמין למכירה מבוצע באופן בו העלות נרשמת בספרים לפי שער רכישת המניה, כאשר השערוך נעשה בשוטף מול שער השוק המתקבל מהבורסה. הפער בין העלות לבין שער השוק העדכני ייזקף באופן שוטף לדוח רווח והפסד. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים האשראי ולסיכונים שוק. במסגרת זאת נדרש הבנק להלימות ההון הרגולטורית בגין סיכון מניות בתיק למסחר ולהלימות ההון הרגולטורית בגין סיכון אשראי בתיק הבנקאי.

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

31 בדצמבר 2022		31 בדצמבר 2023		
דרישות ההון	ערך במאזן שווי הוגן במיליוני ש"ח	דרישות ההון	ערך במאזן שווי הוגן במיליוני ש"ח	
67	444	81	543	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
37	204	42	227	מזה: מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין

בנוסף, במסגרת יישום הנדבך השני של באזל, הקבוצה מקצה הון נוסף במידת הצורך.

חלק 7 - סיכון נזילות

רקע

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פיקדונות הציבור, ניצול מוגבר של קווי אשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים, אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק. הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 - "יחס כיסוי הנזילות", ואת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 "יחס מימון יציב נטו NSFR", המאמצות את המלצות ועדת באזל בנושא זה. כמו, כן הבנק פועל בהתאם לעקרונות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 - "ניהול סיכון הנזילות", בין היתר באמצעות מדדים כמותיים לניטור אחר מצב הנזילות, ביצוע תרחישי קיצון ועוד.

השפעת מלחמת "חרבות ברזל"

התגובה הראשונית של שוק ההון לפרוץ המלחמה השתקפה בירידות שערים בבורסה המקומית, היחלשות השקל מול הדולר, עליית תשואות ומרווחים חדה. בתגובה, הודיע בנק ישראל על תכנית למכירת דולרים (עד 30 מיליארד דולר), וכן, אספקת נזילות בשוק ה-SWAP (עד 15 מיליארד דולר) על מנת למתן את התנודות בשער החליפין. בנוסף, מאפשר בנק ישראל גם לגופים מוסדיים לבצע מולו עסקאות ריפו בשקלים, על מנת להפחית מכירות בזק בשוק האג"ח. פעולות אלה מיתנו את השינויים בשוק ההון, שערי החליפין והאג"ח. במהלך חודש דצמבר 2023 חלה תפנית חיובית בשווקים על רקע ציפיות להפחתת ריבית במחצית הראשונה של 2024. הבנק שומר על יתרות נזילות גבוהות במט"ח ובשקלים, בהשוואה ליתרות במצב עסקים רגיל, מעבר למגבלות הרגולטוריות והפנימיות. הבנק ממשיך לבצע מעקב הדוק, ופעולות בקרה וניטור אחר יחסי הנזילות.

יחס כיסוי הנזילות לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 (LCR):

יחס כיסוי הנזילות מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 אשר מבוססת על המלצות ועדת באזל. יחס כיסוי הנזילות (LCR) הינו תקן שנועד לשפר את עמידות פרופיל הסיכון של התאגידים הבנקאיים בטווח הקצר באמצעות דרישה שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה (High Quality Liquid Assets) HQLA, לא משועבדים, הניתנים להמרה למזומן במהירות ובקלות וזאת כדי לענות על צרכי נזילות בתרחיש קיצון הנמשך 30 ימים קלנדריים.

התקן מגדיר מסגרת ספציפית לחישוב יחס כיסוי הנזילות במטרה ליצור אחידות ברמה בינלאומית.

יחס כיסוי הנזילות - LCR, מכיל שני רכיבים:

(א) שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בתנאי קיצון (HQLA),

(ב) סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים, המחושב על פי הפרמטרים של התרחיש.

היחס מחושב כשיעור של מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה מתוך סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים. החל מינואר 2017 הדרישה הפיקוחית המזערית ליחס כיסוי הנזילות, הן ברמת הבנק והן ברמת הקבוצה הבנקאית, הינה 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישה מינימאלית זו, אך עליו לדווח מיידית על החריגה למפקח על הבנקים, ובמקרים מסוימים, בליווי תכנית לסגירת פער הנזילות שנוצר.

יחס כיסוי הנזילות של קבוצת הבנק לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2023 עמד על 156%, בהשוואה ל-127% בשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022. הגידול ביחס נבע בעיקר מגידול ביתרות פיקדונות קמעונאים ופיקדונות סטונאים מעל 30 יום, וכן מיישום רגולציות פיקדונות תפעוליים ומשכנתאות כבטוחה.

קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך הרבעון, ותחלופה בין שקלים למטבע חוץ, בעיקר בגין פעילות בנגזרים, אך תרומתם נטו בסך המטבעות נמוכה.

יחס הכיסוי הגבוה נשען כאמור על החזקת תיק נכסים ("כרית נזילות") איכותי אשר במטבע ישראלי מושקע בעיקר בפיקדונות בבנק ישראל ובאגרות חוב של ממשלת ישראל ובמטבע חוץ בעיקר באג"ח של ממשלות או בערבות וכן על מגוון מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. סיווג הנכסים, הפיקדונות, המסגרות והביטחונות השונים וכן השימוש במקדמים, מבוצע כפי שנקבע בהוראה 221. על פיקדונות מגופים פיננסיים ועסקיים שמועד פירעונם עד חודש, חלים על פי ההוראה מקדמי יציאה גבוהים ולכן הם תורמים תרומה גבוהה יחסית לתזרים היוצא. במהלך תקופת הדיווח עמד הבנק במגבלות הרגולציה, על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 221.

למידע נוסף בדבר יחס כיסוי הנזילות ראו באור 24' סעיף ג' לדוחות הכספיים.

להלן פרוט רכיבי יחס כיסוי הנזילות הממוצע (LIQ1):

א		ב
לשלושת החודשים שנתיים		לשלושת החודשים שנתיים
ביום 31 בדצמבר 2023*		ביום 31 בדצמבר 2023*
סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
76,328		
5,721	93,295	
1,430	28,590	
3,281	31,044	
1,010	33,661	
58,049	73,618	
836	3,345	
57,211	70,271	
2	2	
4,638	30,932	
1,078	1,078	
3,560	29,854	
58	58	
305	9,578	
68,771		
-	102	
17,977	21,852	
1,852	7,256	
19,829	29,210	
76,328		
48,942		
156%		

1	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
2	תזרימי מזומנים יוצאים
3	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
4	מזה: פיקדונות יציבים
4א	פיקדונות פחות יציבים
5	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
6	מימון סיטונאי בלתי מובטח
7	מזה: פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
8	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
10	חובות לא מובטחים
11	דרישות נזילות נוספות
13	מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
14	קווי אשראי ונזילות
15	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
16	מחויבויות מימון מותנות אחרות
17	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
18	תזרימי מזומנים נכנסים
19	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
20	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
21	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
22	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
23	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
24	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
25	יחס כיסוי נזילות

*במונחים של ממוצעים פשוטים של 79 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

א		ב
לשלושת החודשים שנתיים		ביום 31 בדצמבר 2022*
סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך משוקלל (ממוצע)
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
1	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	53,642
תזרימי מזומנים יוצאים		
2	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים	5,967
3	מזה: פיקדונות יציבים	1,519
4	פיקדונות פחות יציבים	3,788
4א	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)	660
5	מימון סיטונאי בלתי מובטח	48,866
7	מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	48,866
8	חובות לא מובטחים	-
10	דרישות נזילות נוספות	4,957
11	מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	868
13	קווי אשראי ונזילות	4,089
14	מחויבויות מימון חוזיות אחרות	42
15	מחויבויות מימון מותנות אחרות	336
16	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	60,168
תזרימי מזומנים נכנסים		
17	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	-
18	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	16,254
19	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	1,615
20	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים	17,869
21	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	53,642
22	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו	42,299
23	יחס כיסוי נזילות	127%

*במונחים של ממוצעים פשוטים של 79 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

יחס מימון יציב נטו לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 222 (NSFR):

יחס מימון יציב נטו - NSFR, מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 222, אשר קובעת את אופן חישוב היחס כפי שנקבע ברפורמת באזל וו של ועדת באזל (BCBS). מטרת יחס המימון היציב נטו הינה לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח.

יחס המימון היציב נטו מכיל שני מרכיבים: פריטי מימון יציב זמין ופריטי מימון יציב נדרש.

מימון יציב זמין מוגדר כחלק מההון ומההתחייבויות שניתן להסתמך עליו על פני אופק הזמן המובא בחשבון ביחס המימון היציב נטו, המשתרע על פני שנה אחת. סכום המימון היציב הנדרש הוא פונקציה של מאפייני הנזילות והתקופות הנותרות לפירעון של הנכסים השונים המוחזקים על ידי הבנק, וכן של החשיפות החוץ-מאזניות.

החל מיום 31 בדצמבר 2021 (מועד יישום ההוראה), הבנק נדרש לעמוד ביחס מימון יציב נטו השווה או גדול ל-100%, על בסיס שוטף.

יחס המימון יציב נטו של קבוצת הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 עמד על 146%, בהשוואה ל-133% ביום 31 בדצמבר 2022.

העליה ביחס נבעה בעיקר מגידול בפיקדונות הציבור לטווח בינוני.

להלן פרוט רכיבי יחס מימון יציב נטו (NSFR):

על בסיס מאוחד ליום: 31.12.23				
א	ב	ג	ד	ה
ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
ללא מועד פרעון ⁽¹⁾	עד 6 חודשים	מ-6 חודשים עד שנה	שנה או יותר	ערך משוקלל
13,213			2,376	15,589
13,213			2,376	15,589
87,514	6,288	1,424		88,954
55,927	6,243	1,134		60,195
34,587	45	290		28,759
35,666	4,691	4,398		23,643
3,366				1,683
32,300	4,691	4,398		21,960
997	64,129	236	987	576
723				
274	64,129	236	987	576
				128,762
79,051	3,452	8,691	2,907	
491			245	
30,981	8,499	71,308	74,321	
57			6	
12,000	980	2,341	4,631	
17,511	6,442	34,685	41,674	
428	6	1,251	1,030	
1,015	997	33,317	27,113	
457	435	11,061	7,636	
398	80	965	897	
8,080	207	4,785	8,407	
2,503				
1,265			1,075	
412			-	
299			143	
6,815	207	4,785	7,189	
44,987			2,182	
			80,062	
			146%	

פריטי מימון יציב זמין (ASF)	
1	הון:
2	- הון פיקוחי
3	- מכשירי הון אחרים
4	פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:
5	- פקדונות יציבים
6	- פקדונות פחות יציבים
7	מימון סיטונאי:
8	- פקדונות לצרכים תפעוליים
9	- מימון סיטונאי אחר
10	התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית
11	התחייבויות אחרות:
12	- התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
13	- כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל
14	סך מימון יציב זמין (ASF)
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)	
15	סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)
16	פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות
17	הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם
18	- הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1
19	- הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות
20	- הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי
21	מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
22	-הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן
23	מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
24	- ניירות ערך שאינם כשלים ושאינם להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה
25	נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית
26	נכסים אחרים:
27	- סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב
28	- נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)
29	- נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
30	- התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו
31	- כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
32	פריטים חוץ מאזניים
33	סך מימון יציב נדרש (RSF)
34	יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)

(1) פריטים שידווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נזילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

על בסיס מאוחד ליום: 31.12.22				
ה	ד	ג	ב	א
ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
ערך משוקלל	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ⁽¹⁾
14,007	2,296			11,711
14,007	2,296			11,711
83,373	1,431	3,224	84,870	
51,651	1,169	3,180	49,959	
31,722	262	44	34,911	
24,450	7,292	2,123	33,085	
24,450	7,292	2,123	33,085	
566	1,009	375	47,505	439
566	1,009	375	47,505	181
122,396				258
4,421	6,102	1,887	57,439	
88			176	
76,386	75,862	7,555	26,156	
1			12	
4,237	2,628	418	9,336	
44,293	39,130	6,095	15,458	
908	1,298	14	115	
27,172	33,354	1,005	1,041	
7,603	11,010	439	455	
683	750	37	309	
9,235	4,530	220	10,444	3,342
1,394	162		1,451	
412				592
36				230
7,393	4,368	220	8,993	2,520
2,097			43,844	
92,227				
133%				

פריטי מימון יציב זמין (ASF)

1	הון:
2	- הון פיקוחי
3	- מכשירי הון אחרים
4	פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:
5	- פקדונות יציבים
6	- פקדונות פחות יציבים
7	מימון סיטונאי:
8	- פקדונות לצרכים תפעוליים
9	- מימון סיטונאי אחר
10	התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית
11	התחייבויות אחרות:
12	- התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
13	- כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל
14	סך מימון יציב זמין (ASF)

פריטי מימון יציב נדרש (RSF)

15	סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)
16	פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות
17	הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם
18	- הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1
19	- הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינם מובטחות
20	- הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונותיות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי
21	מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
22	-הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן
23	מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
24	- ניירות ערך שאינם כבשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה
25	נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית
26	נכסים אחרים:
27	- סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב
28	- נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)
29	- נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
30	- התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו
31	- כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
32	פריטים חוץ מאזניים
33	סך מימון יציב נדרש (RSF)
34	יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)

(1) פריטים שידווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נזילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים, ברמת הקבוצה, נכון ליום 31.12.2023 (במיליוני ש"ח):

נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי	נכסים לא משועבדים	סה"כ	נכסים משועבדים	נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי	נכסים לא משועבדים	סה"כ
-	67,508	68,866	1,358	-	67,508	68,866
947	25,831	26,985	207	947	25,831	26,985
3,233	114,950	118,677	494	3,233	114,950	118,677

מזומנים ופיקדונות בבנקים

סך נ"ע

אשראי לציבור וממשלה

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים, ברמת הקבוצה, נכון ליום 31.12.2022 (במיליוני ש"ח):

נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי	נכסים לא משועבדים	סה"כ	נכסים משועבדים	נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי	נכסים לא משועבדים	סה"כ
-	55,404	57,130	1,726	-	55,404	57,130
4,357	11,338	16,010	315	4,357	11,338	16,010
-	116,447	116,827	380	-	116,447	116,827

מזומנים ופיקדונות בבנקים

סך נ"ע

אשראי לציבור וממשלה

הערה: בנוסף לסכומים המופיעים בטבלה לעיל, לצורך פעילות בניירות ערך באמצעות מסלקת ירוקליר וכבטוחה לקו אשראי בסך של 40 מיליון דולר (או בסכום גבוה יותר שהוסכם/יוסכם מעת לעת עם הבנק במקרים חריגים שלא יעלה על 200 מיליון דולר), שהעמיד/ יעמיד מפעיל המסלקה לטובת הבנק, יצר הבנק שיעבוד ללא הגבלה בסכום של מזומנים וניירות ערך המופקדים בירוקליר להבטחת מסגרת הפעילות.

מלאי נכסים נזילים

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, בשקלים ובמטבע חוץ, אשר יאפשרו לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון ובאמצעות מדיניות של גיוס מקורות יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים הכוללים פיקדונות ציבור, גיוס אג"ח ושטרי הון.

הנכסים הנזילים העיקריים של הבנק על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 הינם פיקדונות בבנק ישראל, אג"ח מדינת ישראל בשקלים ובמטבע חוץ ואג"ח ממשלות זרות ו/או בערבותן במטבע חוץ.

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך נזילים, הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2023 ב-95.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-72.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022, מזה, יתרת המזומנים, הפקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-68.9 מיליארד ש"ח ו-26.2 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל.

יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור נטו, ליום 31 בדצמבר 2023, עומד על 162.5%, בהשוואה ל-145.1% ב-31 בדצמבר 2022.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2022*	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022	ממוצע לרבעון הדוח *	יתרה לתאריך הדוח	נכסי רמה 1
53,613	57,217	76,308	82,135	נכסי רמה 2א
11	12	13	12	נכסי רמה 2ב
18	17	7	9	סך הכל HQLA
53,642	57,246	76,328	82,156	

* במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

מדיניות סיכון הנזילות של הבנק והקבוצה

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבעי ישראלי ובמטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ, שאותה אישר דירקטוריון הבנק, ברמת הקבוצה, הבנק, וחברת הבת הבנקאית, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 342, 221 ו-222 כמתואר לעיל.

המדיניות כוללת, בין היתר, מגבלות על יחס כיסוי נזילות, על יחסי הנזילות המזעריים בתרחיש רגיל ובתרחישי קיצון וכן התייחסות לכלי המדידה השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף.

כמו כן, הבנק קבע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי וטיפול במשבר נזילות בבנק, וזאת בכדי להבטיח את יכולתו של הבנק לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף, וכאלה שעלולים להתעורר בעת מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים.

חברת הבת הבנקאית מיישמת מדיניות לניהול הנזילות לטווח הקצר ולטווח הארוך בהתאם למדיניות הקבוצתית, תוך הקפדה על קיום ההוראות של הרשויות הרגולטוריות, ובהתאמה לאופי פעילותה וצרכי הנזילות שלה ותוך שמירה על ניהול עצמאי של סיכון הנזילות. כמו כן, חברת הבת עומדת ביחס כיסוי הנזילות בפני עצמה.

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות על העברת כספים בתוך הקבוצה מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג.

תיאבון הסיכון

הבנק והקבוצה פועלים לשמירה על מלאי נכסים נזילים ברמה נאותה, במקביל לניהול השימושים, באופן שיניב הכנסה לבנק. הבנק רואה משנה חשיבות בניהול שמרני אך אקטיבי של הנזילות בבנק. תיאבון הסיכון של הבנק והקבוצה נמוך ומתבטא במבנה הנכסים וההתחייבויות, כלי המדידה וניטור הסיכון הרבים שמוקצים לעניין זה ומערכי הניהול והבקרה המופקדים על ניהול סיכון זה. לפירוט נוסף בנושא כלי מדידה וניטור ראו פרק בנושא זה להלן.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים נזילות:

התפיסה הבקרתית של הבנק היא של זיהוי, כימות ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו בנהלים באופן שוטף הן על ידי מנהלי החשיפה והן על ידי גורמי בקרה וביקורת בלתי תלויים, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים. ניהול החשיפה לסיכון נזילות נבחן, מבוקר ונדון באופן שוטף וייעודי על ידי פורומים וועדות ברמת דירקטוריון והנהלה וברמת החטיבות. במסגרת זו, מבוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי מזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות גיוס. מערך הפיקוח והבקרה על סיכון הנזילות מושתת על שלושה קווי הגנה כמפורט להלן.

קו הגנה ראשון:

יחידת מערך הביניים נ"ה ונוסטרו, הכפופה לראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי, מבצעת בקרה יומית על עמידה במגבלות, ריכוזיות מפקידים, ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות.

קו הגנה שני:

היחידה לסיכונים שוק ונזילות ותיקוף מודלים אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון והנהלה הבכירה, ובתוך כך אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים, אתגור נאותות הבקורות, התשומות והתפוקות בקו הראשון ובחינת אפקטיביות המגבלות. כמו כן, היחידה מבצעת תיקוף למודלים המרכזיים בשימוש הבנק.

קו הגנה שלישי:

מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות השונות במערך הפיננסי והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים המוצגים לדירקטוריון ולהנהלת הבנק.

כמו כן, קו ההגנה השלישי כולל את כל גופי הביקורת החיצוניים.

דיווח על החשיפה לסיכונים נזילות

- דוח סיכון נזילות יומי בשקלים, במט"ח ובסה"כ, מופק ממערכת הנזילות במחשב המרכזי, ומופץ לכל גורמי הניהול והבקרה הרלוונטיים.
- דיווח על החשיפות לסיכון הנזילות בשקלים, במט"ח ובסה"כ, בהשוואה למסגרות ולגבולות הפעילות שנקבעו על ידי הדירקטוריון והסמכויות לניהול מוצג שלוש פעמים בשבוע במסגרת הוועדה לעניינים שוטפים, בראשות המנכ"ל או מנהל הסיכונים הפיננסיים.
- דיווח על החשיפות, לרבות תוצאות תרחישי קיצון בנזילות, מוצג במסמך הסיכונים הרבעוני כנדרש בהוראה לניהול בנקאי תקין 310. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- בנוסף, הנהלת הבנק והדירקטוריון מעודכנים באופן שוטף ועל פי הצורך בהתפתחויות בחשיפות הבנק לסיכונים נזילות.

מדדים בשימוש ניהול סיכון הנזילות

- לצורך מדידה וניטור סיכון הנזילות, עושה הבנק שימוש במספר מדדים, כאשר מדדי המפתח העיקריים שבאמצעותם עוקבת ההנהלה אחר מצב הנזילות הינם:
- יחסי כיסוי הנזילות - LCR (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221) ברמת הבנק וברמת הקבוצה המאוחדת, בהתאם למפורט לעיל, בתחילת פרק זה ;

- יחס נזילות מזערי (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342) במצבי קיצון שונים;
 - יחס המימון היציב (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222);
 - כרית ביטחון מינימאלית של נכסים נזילים במט"ח, הניתנים למימוש מיידי (בהתאם לקביעת דירקטוריון הבנק);
- המדדים כוללים מגבלות הנהלה ודירקטוריון שמטרתם להתריע על חריגה ממגבלה לצורך קביעת תכנית פעולה לחזרה למסגרת תיאבון סיכון הנזילות של הבנק.

יחס נזילות מזערי במטבע ישראלי ובמטבע חוץ

יחסי נזילות המבוססים על מודל פנימי שפותח בבנק ושמטרתו מעקב אחר האמצעים הנזילים שברשות הבנק, הן תחת תרחיש של מצב עסקים רגיל והן תחת סט של תרחישים המדמים מצבי לחץ וקיצון שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית ולבנק באופן ספציפי. המודל מבוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי ביטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של גורמים מקצועיים. המודל מאפשר ניהול, שליטה, פיקוח ובקרה ברמה היומית השוטפת על מצב הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ ולפרקי זמן שונים. בכל אחד מהתרחישים נבחן מצב הנזילות על בסיס המדדים הכמותיים הבאים: יחס הנזילות, פער נזילות ואופק הישרדות. המודל משמש כלי ניהול דינמי, ברמה היומית, לבחינת מצב הנזילות בבנק ולניהול סיכון הנזילות. תוצאות המודל מבוקרות באופן שוטף על ידי הגורמים העסקיים וגורמי הבקרה בבנק.

תכנית חירום

בהתאם להוראות בנק ישראל, הוגדרה בבנק תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות (Contingency Funding Plan - CFP). מטרת התכנית היא להגדיר את הפעולות הדרושות בניהול סיכוני הנזילות להגנה על המפקידים, החייבים ובעלי המניות, ולקבוע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי משבר נזילות בבנק. התוכנית מציינת מהם הקריטריונים להפעלתה, מהם תרחישי הלחץ האפשריים, ניטור הסיכון ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות, תחומי אחריות וסמכות של בעלי תפקידים, אופן המענה והדיווח וההתנהלות מול גורמי פנים וחוץ. בנוסף, הבנק עורך אחת לתקופה תרגיל חירום המדמה תרחיש קיצון שמשפיע גם על מצב הנזילות, ובוחן את תפקוד הבנק ואת יישום תכנית החירום.

סיכון ואסטרטגיית המימון

סיכון מימון הינו סיכון למחסור במקורות מימון ועשוי לנבוע בין היתר ממבנה מקורות שאינו מספיק יציב בטווח הארוך לשרת את השימושים המתוכננים. סיכון זה מנוהל כחלק מניהול סיכון הנזילות בבנק. הבנק מנטר באופן שוטף את היקף וריכוזיות המקורות על פי קריטריונים שונים, כגון: גודל ואורך חיי הפיקדון, תלות במפקידים גדולים, ומציב יעדים ומגבלות להיקף הפיקדונות הגדולים ולתמהיל המקורות בכלל. הבנק פועל בנגזרים ונדרש לביטחונות במסלקות השונות בגין פעילות זו. לדרישת הביטחונות הנ"ל קיימת השפעה נמוכה על רמת הנזילות ויחס כיסוי הנזילות של הקבוצה. הבנק והקבוצה מתמקדים בגיוס פיקדונות לפי סוג הלקוח ואורך חיי הפיקדון, ולשם כך מפתחים מוצרי פיקדונות שונים הנותנים מענה לצרכי הלקוחות ומאפשרים להם להשיג תשואות גבוהות באופן יחסי מחד ולפיזור והפחתת סיכון הנזילות מאידך. הבנק חותר לשיפור מתמיד בתמהיל המקורות בהתאם לצרכי ויעדי הבנק בגיוס מקורות יציבים ולטווחי זמן ארוכים. לשם כך מושם דגש על גידול בפעילות הלקוחות הקמעונאיים מתוך סך הפיקדונות, ועל הפחתת סיכון הריכוזיות הנובע ממפקידים גדולים. הבנק והקבוצה מנפיקים מפעם לפעם חוב לטווח ארוך בהתאם לצרכי הנזילות ולצרכים אחרים.

מקורות המימון העיקריים - מידע נוסף

מקורות המימון העיקריים של הבנק כוללים את פיקדונות הציבור לטווח הקצר, הבינוני והארוך, זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך מתן דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן ארוכים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים. פקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו ב- 191,125 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-168,269 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022, גידול בשיעור של 13.6%. בסוף דצמבר 2023 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, בכ-196 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-173 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022. הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת, כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים.

חוב לטווח ארוך

חוב לטווח ארוך מוגדר כחוב לתקופה של יותר משנה אחת. אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים הם חלק ממקורות המימון של הבנק לטווח ארוך. אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו ב-4,767 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,749 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, גידול בשיעור של 0.38%.

לפירוט סך הנכסים וההתחייבויות לפי רבעונים בשנים 2022 ו-2023 ראה נספח 5 לפרק ממשל תאגידי, נספחים, בדוחות הכספיים.

חלק 8 - סיכון תפעולי

בהתאם להגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350, סיכון תפעולי הוא סיכון להפסד כתוצאה מאי-נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיים המידע סיכונים אבטחת מידע וסייבר והמשכיות עסקית, ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין. הסיכונים התפעוליים מהווים חלק בלתי נפרד ממערך הסיכונים הכולל בתהליכי הבנק. הבנק רואה בסיכונים אלו מציאות הכרחית הנלווית לפעילות העסקית, מאחר שהסיכונים התפעוליים מובנים בכל סוגי הפעילויות העסקיות ותהליכי העבודה בבנק, בתהליכי הרוחב ובמערכות התומכות. ניהול הסיכונים מבוצע במטרה להעריך ולנטר את הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לרבות סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, למזער את הסיכונים הללו ולהפחית נזקים כספיים בגינם תוך הבאה בחשבון של שיקולים של עלות מול הפחתת הסיכון.

מדיניות לניהול סיכונים תפעוליים

דירקטוריון הבנק קבע מתודולוגיה קבוצתית אחידה לניהול הסיכון התפעולי לרבות באמצעות מדיניות כוללת ומקיפה לניהול הסיכונים התפעוליים, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 310 ו-350. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון, וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים בבנק. המדיניות כוללת התייחסות לשרשרת של תהליכי ניהול הסיכונים, מרמת זיהוי הסיכונים, הערכה ומדידה, ועד להפחתת וניטור של הסיכונים. הנהלת הבנק רואה חשיבות מיוחדת ביישום בקורות כנגד מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, כאשר סדרי העדיפות ליישומן מביאים בחשבון גם שיקולים של מוניטין, אתיקה ואי סובלנות כלפי הפרת החוק. עקרונות המדיניות נקבעו במטרה לקיים את הוראות ההסדרה, להנהיג ולהטמיע תרבות ארגונית של ניהול סיכונים ולהגדיר מסגרת עבודה וסביבת בקרה נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים. בנוסף, המדיניות באה להבטיח קיום מנגנוני דיווח אפקטיביים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות הקבוצתי מאושר על ידי דירקטוריון הבנק, וכן בדירקטוריון של חברות הבנות בהתאם להתאמות הנדרשות.

איסוף ודיווח אירועי כשל

הבנק מקיים תהליך של איסוף ותיעוד אירועי כשל, (אירועי הפסד/רווח, כמעט הפסד/כמעט רווח, הפרשה לתביעה ואובדן הכנסה), כבסיס נתונים לניתוחים רבעוניים ושנתיים של מגמות ומוקדי סיכון, לצורך הצגה בפני ההנהלה והדירקטוריון, לאומדן הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לאימות הערכות הסיכון של מומחי התוכן, להפקת לקחים, לבחינה מחדש ולשיפור בקורות קיימות, לעדכון מפת הסיכונים ולשמירת היסטוריה. היחידה לניהול סיכונים תפעוליים אחראית לריכוז הדיווחים על אירועי כשל בקבוצה, לבחינת קישור האירועים למפת הסיכונים ועדכונה במידת הצורך, לקיום תהליכי הפקת לקחים ברמת הבנק, לדיווח אירועים בעלי משמעות רוחבית, ולדיווח מידע על אירועים מהותיים, בהתאם לנהלי העבודה בנושא. בנוסף, מקיימת הקבוצה תהליך הפקת לקחים גם לגבי אירועים חיצוניים מהותיים שמידע לגביהם מופיע בתקשורת.

המבנה הארגוני ומסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

מסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים נשענת על כללי ממשל תאגידי נאות ומבוססת על מודל שלושת קווי ההגנה: **קו הגנה ראשון** - החטיבות/היחידות העסקיות, יחידות הרוחב וחברת הבת מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ (להלן - "מתף"), אחראים לניהול הסיכונים התפעוליים המובנים בתהליכים שבתחומי אחריותם. קו ההגנה הראשון כולל גם את מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע. **קו הגנה שני** - החטיבה לניהול סיכונים, כוללת את היחידה לניהול סיכונים תפעוליים, המהווה פונקציה בלתי תלויה האחראית לגיבוש והטמעת מתודולוגיה קבוצתית לזיהוי ולאומדן הסיכונים התפעוליים, סיכונים טכנולוגיים המידע וסיכונים סייבר באופן בלתי תלוי ביוצרי הסיכון, להנחיה ולפיקוח על יישום כללי המתודולוגיה בבנק, לריכוז דיווחים ולהכנת מסמכי סיכונים רבעוניים להנהלת הבנק ולדירקטוריון כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין כולל: 310, 350 ו-361 ועוד. כמו כן, קו ההגנה השני כולל את יחידת ה-SOX בחטיבת חשבונאי ראשי וכן את מערך היעוץ המשפטי. **קו הגנה שלישי** - כולל את הביקורת הפנימית, אשר אחראית לביצוע ביקורת על מסגרת העבודה והבקורות כנגד הסיכונים התפעוליים, ואת גופי הביקורת החיצוניים. הבנק הגדיר תפקידים וקבע סמכויות, תחומי אחריות וסדרי דיווח במטרה לקיים מסגרת עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים תפעוליים

הבנק מקיים מערך גאות של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, בקרה ודיווח על תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. ניהול החשיפה לסיכונים אלו נבחן ומבוקר על ידי הדירקטוריון, ההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים במסגרת פורומים ודיווחים לרבות:

- הפורום הקבוצתי לניהול סיכונים תפעוליים בראשות מנכ"ל הבנק ובהשתתפות חברי ההנהלה ומנכ"ל חברת הבת הבנקאית. הפורום מתכנס לפחות אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים, לרבות בהתבסס על אירועי כשל, על ממצאי סקר סיכונים תפעוליים, התממשות KRI, ומקבל דיווח על הפעולות הננקטות על ידי היחידות השונות בבנק וע"י חברות הבנות למזעור סיכונים אלו ודיווח על התפתחויות נוספות בתחום ניהול הסיכונים. הפורום דן, בין היתר, גם בנושא מניעת סיכוני מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, הגנת הסייבר וסיכוני טכנולוגיות המידע.
- ועדת היגוי אבטחת מידע בראשות מנכ"ל מתף, המתכנסת לפחות אחת לחודש. בוועדה משתתפים גם נציגי חטיבת ניהול סיכונים.
- ועדת היגוי הגנת הסייבר בראשות מנהל הסיכונים הראשי, מתכנסת 8 פעמים בשנה, ומטרתה לתת מענה לאיומי הסייבר.
- פורום מודיעין סייבר בראשות מנהל הגנת הסייבר, המתכנסת אחת לרבעון. הפורום דן במגמות ואיומים בתחום הסייבר. בפורום משתתפים נציגי חטיבת ניהול סיכונים.
- פורום המשכיות עסקית בשעת חירום בראשות מנהל הסיכונים הראשי, המתכנס לפחות אחת לרבעון.
- פורום הונאות בראשות מנהל הסיכונים הראשי שמתכנס אחת לרבעון או לפי הצורך. בפורום דנים, בין היתר בהפקות לקחים בעקבות אירועי הונאות, כולל בחינה של הוספת בקורות בעקבות הונאות בעלי מאפיינים חדשים.
- החשיפות לסיכונים תפעוליים מרוכזות ומדווחות לדירקטוריון הבנק במסגרת "מסמך הסיכונים" הרבעוני, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310, 350. במסגרתו מוצגות, בין היתר, התפתחויות בנושא ניהול הסיכונים הקבוצתי.

מערכת למדידה, אמידה וניהול של סיכונים תפעוליים

הבנק מנהל את מפת הסיכונים באמצעות מערכת, המשותפת לניהול סיכונים תפעוליים וניהול סיכוני ציט, התומכת במתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים. מאגר המידע של המערכת, כולל את מיפוי ותיעוד סקרי הסיכונים שבוצעו לגבי התהליכים בבנק, את הבקורות המומלצות ואת אירועי הכשל.

שיטות ותהליכי עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

מרכיב בסיסי בתכנית ניהול הסיכונים של הבנק היא ניהול אקטיבי ופרו אקטיבי של הסיכונים התפעוליים, המהווים חלק בלתי נפרד מתהליכי ניהול פעילותו העסקית של הבנק והמערכות התומכות, לרבות סיכוני מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית. אחד הכלים המשמשים את הבנק לזיהוי והערכת הסיכונים התפעוליים המרכזיים למיפוי וזיהוי הסיכונים התפעוליים ולשליטה ובקרה עליהם הוא סקר הסיכונים התפעוליים לתהליכי הקבוצה, הסקר כולל את מיפוי הסיכונים התפעוליים והבקורות בתהליכים אלו, לרבות סיכוני מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, הסקר מתבסס גם על מאגר אירועי הכשל וכמעט כשל וממצאי ביקורת, הערכת אומדן הסיכונים והפחתתו על ידי יישום בקורות חדשות, חיזוק בקורות קיימות ועוד. הבנק עורך סקר סיכונים תפעוליים תקופתי, שמאפשר בהנהלת הבנק ובדירקטוריון. כלים נוספים הם סקרי סיכונים תפעוליים למערכות וכן סקר הערכת סיכוני סייבר. כמו כן, הבנק מבצע באופן שוטף ניהול סיכונים לאיתור מוקדי סיכון במוצרים, תהליכים ושירותים חדשים בבנק בהתאם למדיניות לניהול סיכונים במוצרים, שירותים ותהליכים חדשים.

יצוין כי בעקבות ממצאי סקרי הסיכונים שמתבצעים, ממצאי הביקורת הפנימית ותהליכי הפקת לקחים בגין אירועי כשל, משולבות בקורות מיכוניות ואחרות בפעילויות הבנק השונות, וכן משופרים ומשודרגים נהלי ותהליכי העבודה והבקרה. בנוסף, כחלק מתשתית מעקב ובקרה, הוגדרו KRI - אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים בתהליכים נבחרים לאיתור מוקדם של שינוי במפת הסיכונים.

הגישות להערכת ההון הנדרש בגין סיכון תפעולי

הבנק מחשב את הסיכון התפעולי בהתאם לגישה הסטנדרטית, אשר לפיה מופתה ההכנסה הגולמית לשמונה קווי עסקים כפי שנקבעו בהוראה. לכל קו עסקים נקבע מקדם שונה, ודרישת ההון היא ממוצע שנים עשר הרבעונים האחרונים של ההכנסה הגולמית מוכפלת במקדם שנקבע לקו העסקים. ביום 29 בדצמבר 2022, פירסם בנק ישראל עדכון לטיטות הוראה המהווה מסמך תרגום של ועדת באזל, הצפויה להיכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2026. על פי הטיטה, חישוב דרישות ההון מחולק לשני פרמטרים: (1) האינדיקטור העסקי המסתמך על דו"ח רווח והפסד ע"פ 3 שנים. (2) נתוני ההפסד משתמכים על אירועי הכשל שאירעו בפועל בקבוצה. הבנק החל באיסוף נתוני ההפסד החל מיום 1 בינואר 2023 כנדרש על פי טיטות ההוראה.

שימוש בביטוח על מנת להפחית את הסיכון התפעולי

הבנק רואה בקיום פוליסות ביטוח גורם משלים ולא מבטל את הצורך בהפחתת סיכונים.

להלן פירוט ה"כיסוי הביטוחי" הקיים:

קבוצת הבנק הבינלאומי מחזיקה כיום ארבעה כיסויים ביטוחיים עיקריים:

1. כיסוי ביטוח "בנקאי משולב" (B.B.B.). גבול אחריות בפוליסה זו משותף לארבעת פרקי הפוליסה כמפורט:
 - פרק ביטוח בנקאי: פרק זה מכסה נזק כספי ישיר שנגרם לבנק ממעשה אי יושר או תרמית של עובדי הבנק, נזק הנגרם כתוצאה מאובדן או נזק ל"רכוש בעל ערך", סיכויי העברה של "רכוש בעל ערך", נזק הנגרם כתוצאה מזיוף המחאות, בטחונות מזויפים, מזומנים מזויפים וכו'.
 - פרק ביטוח פשעי מחשב: פרק זה מכסה נזק שנגרם כתוצאה מתשלום או העברת כספים או רכוש, מתן אשראי, חיוב חשבון או מתן ערך כלשהו על ידי הבנק, כתוצאה ישירה של הזנה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני ישירות לתוך מערכת המחשב של הבנק או למערכת מחשב של לשכת שרות או למערכת אלקטרונית להעברת כספים או למערכת תקשורת עם לקוחות; או כתוצאה משינוי או השחתה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני האגור במערכות כאשר פעולת המרמה נעשתה על ידי אדם שפעל מתוך כוונה לגרום הפסד לבנק או לשם הפקת רווח פיננסי למען עצמו או למישהו אחר.
 - פרק ביטוח אחריות מקצועית: פרק זה מכסה את הבנק בגין חבותו החוקית כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות, או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק.
 - ביטוח כספות אישיות: פרק זה מכסה את אחריותו החוקית של הבנק בגין אובדן או נזק לרכוש לקוחות, לרבות מזומנים ותכשיטים, המצוי בכספות אישיות בחצרי הבנק.
2. פוליסת ביטוח "דירקטורים ונושאי משרה": ביטוח זה מכסה את אחריותם של הדירקטורים ונושאי המשרה בגין תביעה בגין הפרת חובת זהירות ומיומנות, הפרת חובת אמונים כלפי הבנק, כאשר הם פעלו בתום לב והיה להם יסוד להניח שהפעולה לא תפגע בטובת הבנק.
3. פוליסות "ביטוחים אלמנטאריים": עיקרי הכיסוי הביטוחי: ביטוח נכסים, ביטוח חבויות וביטוח כספים.
4. ביטוח "סייבר"/כשל מחשובי: פוליסה זו מכסה את קבוצת הבינלאומי בגין אירועי נזק שונים, אשר עיקרם: הוצאות, נזקים לצדדים שלישיים, סחיטת "סייבר" ונזקי אובדן תוצאתי למבוטחים בפוליסה (אובדן הכנסות לבנק ו/או הוצאות תפעול נוספות) עקב אירוע כשל מחשובי ו/או אירוע סייבר.

המשכיות עסקית (Business Continuity Planning)

הוראות בנק ישראל מחייבות את הבנקים לפעול להבטחת המשכיות עסקית בעת חירום. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 355 בנושא, נערך הבנק להתאוששות ממקרה אסון והמשכיות עסקית במצבי חירום שונים. בבנק מתבצעת היערכות הכוללת גיבוש מסמך מדיניות מקיף בנושא המשכיות עסקית, הכנת תשתיות טכנולוגיות נאותות לשעת חירום, גיבוש והטמעת תוכניות פעולה מקיפות ותשתית נהלים תומכת, וכן ביצוע תרגילים המדמים מצבי חירום שונים. בבנק קיים חדר מצב קבוצתי ופורום היערכות לשעת חירום קבוצתי בראשות ראש החטיבה לניהול סיכונים אשר מרכז פעילות זו בכל הקבוצה. הפורום מופקד על יישום המדיניות, הנהלים והמעקב אחר היערכות הקבוצה למצבי חירום שונים ומתכנס לפחות אחת לרבעון. בנוסף, מתקיים דיווח רבעוני בהנהלה בנושא המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום, וכן מתקיים דיווח במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני בנושא זה בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק מקיים באופן שוטף תהליך לשיפור היערכות להמשכיות עסקית במסגרתו מעודכן המיפוי של כל הפעילויות והמשאבים הקריטיים אשר נדרשים בשעת חירום, ומעודכנים תרחישי החירום ומסמך המדיניות בהתאם.

עם פרוץ המלחמה, נקט הבנק בשורה של צעדים, בין היתר, קיום ישיבות יעודיות בעקבות מצב החירום, העברת עובדים לעבודה מרחוק, הפעלת סניף נייד ועוד. הבנק בוחן את המצב באופן שוטף ומבצע התאמות בפעילות בהתאם לנדרש.

סיכון טכנולוגיות המידע

הסיכון לכשל במידע ו/או במערכות המידע והתפעול של הבנק, וכן תמיכה שאינה הולמת ומספקת של השירותים והתהליכים העסקיים הדרושים לבנק למימוש יעדיו העסקיים. לאור העובדה, כי בשנים האחרונות הסיבה הטכנולוגית מתפתחת והתלות בה הולכת וגוברת, נוצר הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והצורך בהגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות.

הסיכון מנוהל לפי מדיניות ניהול טכנולוגיות המידע ובהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357. כמו כן, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301 פועלת וועדת טכנולוגיה, חדשנות ומנהל של הדירקטוריון.

בנוסף, הבנק פועל על פי מדיניות ניהול סיכונים מוצרים חדשים ובמסגרת זו מבוצעים תהליכי ניהול סיכונים בהכנסת מערכות/טכנולוגיות חדשות.

ניהול סיכונים בסביבות מחשוב ענן

לבנק מסמך אסטרטגיית ענן ומסמך מדיניות לשימוש בשירותי מחשוב ענן, שאושרו בהנהלה ובדירקטוריון. הבנק פועל בהתאם להוראה 362 בנושא, הקובעת הנחיות ותנאים הנדרשים לשימוש של תאגיד בנקאי בטכנולוגיות מחשוב ענן ומדגישה את הצורך לנהל את הסיכונים לכל שימוש בטכנולוגיות מחשוב ענן. מסמך המדיניות עודכן בשנת 2023 בהתאם לאסטרטגיית ענן שאושרה בשנת 2023.

אבטחת מידע

דירקטוריון הבנק והנהלתו קבעו מדיניות מפורטת בנושא אבטחת מידע בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357 - "ניהול טכנולוגיית המידע", ומינו מנהלת אבטחת מידע האחראית על ניהול סיכוני אבטחת מידע. הבנק מבצע את כל הסקרים והמיפויים הנדרשים לעמידה בהוראה. הבנק מיישם את הנחיות בנק ישראל בנושא מדיות חברתיות. בנוסף, הבנק מיישם את הנחיות תקנות הגנת הפרטיות.

סיכוני אבטחת מידע והגנת הסייבר

בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, ההנהלה והדירקטוריון של כל אחת מהחברות בקבוצה אישרו את אסטרטגיית הגנת הסייבר ואת מדיניות הגנת הסייבר. מנהלת אבטחת המידע של הקבוצה מונתה גם כמנהלת הגנת הסייבר הקבוצתית בהתאם להיתר מבנק ישראל.

התקפות סייבר מבוצעות במטרה להסב נזק מסיבי באמצעות פגיעה בפעילות אסטרטגית. הנזק הצפוי מהתקפות אלו עשוי לנבוע מפגיעה באמינות, שלמות, סודיות המידע ו/או בזמינות מערכות הבנק. נזקים אלו עלולים להוביל לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק ולהשפעה על לקוחותיו. הבנק מקיים מערך הגנה כולל וייעודי להתמודדות עם התקפות סייבר, בנוסף לפעילות הכוללת המבוצעת בתחום אבטחת מידע. מערך ההגנה כולל היבטים אנושיים, טכנולוגיים ותהליכיים שמטרתם לצמצם את הפגיעה בפעילות הבנק וההשפעה על לקוחותיו, והכל על פי תרחישי תקיפה ייעודיים המוגדרים על ידי מנהלת הגנת הסייבר. היערכות זו כוללת, בין היתר, את הפעילויות הבאות:

- בחינת הסיכונים העיקריים וסקירת הסיכונים הרלוונטיים, תוך התייחסות לגורמי הסיכון, עלויות הסיכון והשלכותיו.
- דיווח להנהלה ולדירקטוריון על ממצאי סקרים ותרגילים, אירועי התקפות סייבר על הבנק וחברות הבנות והערכת הסיכון הנובע מתקורות סייבר ידועות בארץ ובעולם (שלא התממשו בבנק).
- ביצוע תכנית סקרים שנתית לבחינת העמידות בפני התקפות סייבר. בכלל זה תרגול מערך ההגנה, על פי תרחישי התקיפה שהוגדרו.
- דיווח על מאפייני התקפות מהותיות במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, תוך התייחסות לאופי הסיכונים המהותיים והשפעתם על הבנק. החדשנות בבנקאות בתקשורת, שימוש בטכנולוגיות חדשות, מערכות פתוחות ויישומי מחשוב ענן, מעלים את הסבירות להתממשות אירוע סייבר. עקב כך, לצורך ניהול נאות של סיכוני סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע ואבטחת מידע בבנק בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. וכן הוגברו הניטורים ומיושמות בקרות ואמצעים שונים בהתאם להתפתחות האיומים. אגף אבטחת מידע והגנה בסייבר מבצע תרגילי סייבר לבדיקת המוכנות הטכנולוגית, המוכנות התשתיתית וכן סימולציות לבחינה של תרחישים מורכבים. בנוסף, בשיתוף עם החטיבה לניהול סיכונים הוגדרה המתודולוגיה למיפוי סיכוני סייבר ומבוצע סקר סיכוני סייבר. מנהלת הגנת הסייבר מקיימת פורום חודשי אשר דן בהתראות מודיעין והשפעה של אירועי סייבר, שהתרחשו בארגונים פיננסיים בעולם, על היערכות של הקבוצה והשינויים הנדרשים במתאר איומי הסייבר על הקבוצה הבנקאית.
- אגף אבטחת מידע והגנה בסייבר מפעיל תכנית לשמירת כשירות באמצעות הרצאות מודעות, ימי עיון, תרגילים מקומיים ויציאה להכשרות מרכזות. ובאמצעות הפעלה של תכנית "אקסלרטור סייבר" לחברות הזנק בתחום, אשר מטרתה לאתר חברות אשר מפתחות יכולות הגנה חדשניות, לסייע לחברות לעצב את המוצר שלהן, כך שיענה על דרישות הגנה של הבנק, ולהפעיל את המוצר בסביבות שונות ברשת הבנק בהתאם לצרכים ושיקולי ההגנה.

הבנק מיישם את הנחיות הוראות ניהול בנקאי תקין 363 (ניהול סיכוני סייבר בשרשרת האספקה) אשר עוסקות בפעילות הבנק מול ספקיו והוראה 359A (מיקור חוץ). בנוסף הבנק עומד בדרישות הבקרה של חברת SWIFT העולמית.

חלק 9 - סיכונים אחרים

סיכון משפטי

א. כללי

סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנב"ת מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)".

הבנק מתייחס להגדרה באופן מרחיב וכולל בסיכון המשפטי, בין היתר, סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין לרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי או ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

ב. תיאבון הסיכון

הבנק נוקט במדיניות שמרנית של תיאבון סיכון נמוך ביחס לקשירת הסכמים והתחייבויות משפטיות ומבצע את פעילותו העסקית בליווי וגיבוי משפטי הולם, תוך הקפדה יתרה על עמידה בכל הוראות החקיקה והרגולציה והמגבלות והחביונות הנגזרות מהן. מבלי לגרוע מהאמור, הבנק מיישם מדיניות ניהול סיכונים משפטיים השוללת כל פעולה מודעת לסיכון שתוצאותיו עלולות לגרום העמדה לדין פלילי או נקיטת סנקציות פליליות או מנהליות נגד הבנק או מי מנושאי המשרה בו, ונוקט במדיניות של אפס סובלנות בכל הנוגע לסיכון שמקורו בהפרה של הוראות דין המהוות עבירה פלילית או הפרה מינהלית.

ג. מדיניות וניהול החשיפות

הבנק פועל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון, במסגרתה מתואר הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו.

מערך הייעוץ המשפטי של הבנק מקיים, בעצמו או באמצעות עורכי דין חיצוניים, מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה, העשויות להשליך על הפעילות השוטפת של הבנק, ומספק את הייעוץ, הגיבוי והתמיכה המשפטית הנדרשת לבנק על יחידותיו השונות. הבנק פועל למזעור הסיכונים על בסיס התפתחויות אלו ובהתאם להשלכותיהן. כמו כן, מערך הייעוץ המשפטי עורך, באופן תקופתי או על פי הצורך, עדכונים נדרשים במסמכים המשפטיים שבשימוש הבנק, בהסכמי המסגרת להם הבנק צד ובחוות דעת משפטיות המהוות בסיס להתקשרויות ו/או קיום מנחים לפעילויות שונות.

בנוסף, פועל מערך הייעוץ המשפטי לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר או פעילות חדשים ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר.

כן נקבעים בבנק נהלים לעבודת המטה והסניפים ונעשות הדרכות שוטפות ליישומם, תוך שימת דגש על הנושאים המשפטיים הכרוכים בפעילות הבנק.

במסגרת סקר הסיכונים התפעוליים שנערך בבנק נסקרות גם פעילויות מערך הייעוץ המשפטי, וסיכונים שאותרו מוערכים, נקבעים צעדים למזעורם ומופקים לקחים לשם מניעת הישנותם.

ד. דיווח על החשיפה לסיכונים משפטיים

- החשיפות לסיכונים משפטיים מרוכזות ומדווחות במסגרת מסמך הסיכונים המשפטיים הרבעוני, המשולב במסמך הסיכונים הכולל של החטיבה לניהול סיכונים, אשר נדון אחת לרבעון בהנהלה, בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- בעת אירוע מהותי בעל אפיונים משפטיים, מוגש למנהלת הסיכונים המשפטיים דיווח מיידי ביחס לאירוע, מידת השפעתו ואופן השפעתו על הבנק. מנהלת הסיכונים המשפטיים מורה על האמצעים שיש לנקוט על מנת לצמצם את מידת החשיפה לסיכון המשפטי שנוצר ונעזרת לשם כך בעובדי מערך הייעוץ המשפטי ו/או יועצים משפטיים חיצוניים, הביקורת הפנימית, קצין הציות, הממונים על אכיפה פנימית בדיני ני"ע ובדיני תחרות והממונה על הגנת הפרטיות, בהתאם לצורך. אירועים מהותיים כאמור, הרלוונטיים לממונה על אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך ובדיני תחרות, או לממונה על הגנת הפרטיות, מדווחים להם מיידי.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכונים המשפטיים

מערך הייעוץ המשפטי פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול הסיכונים המשפטיים, ובאחריותו הגדרת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הקבוצתית.

סיכונים משפטיים משמעותיים בקבוצה מדווחים למנהלת מערך הייעוץ המשפטי, הן בדיווחים מיידיים והן בדיווחים תקופתיים, וכן מתקיימים בקבוצה מנגנונים לשיתוף פעולה ולעדכון תקופתי ושוטף במידע ובסוגיות משפטיות רלוונטיות.

א. כללי

- הוראת ניהול בנקאי תקין 308 של הפיקוח על הבנקים, מחייבת את הבנקים לפעול לקיום כלל הדינים וכללי ההתנהגות החלים על הפעילויות הבנקאיות השונות של התאגיד הבנקאי. במסגרת עדכון להוראה שפורסם בדצמבר 2019, נוספה החובה לבחון גם שינויים משמעותיים מחוץ לישראל בהוראות הציות ובמדיניות האכיפה מחוץ לישראל, שחלות על הבנק, לרבות על פעילות הלקוחות. תהליכי הזיהוי וההערכה שבבסיס העדכון כוללים גם לקחים מאירועי ציות משמעותיים ומעוגנים בנהלי הבנק או בדרך מתועדת אחרת שמבטיחה הטמעתם בתהליך. הבנק פועל לאיסוף מאורגן ויזום של עדכוני רגולציה זרה ביחס למדינות עיקריות הרלוונטיות לפעילות cross border של הבנק.
- סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות. סיכון זה כולל סיכון בנקאות הוגנת (Conduct Risk), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.
- הוראות ציות: כמוגדר בהוראה 308, הינם: חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לעניין זה, לרבות עמדות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות הציבור וציות להוראות רשות שוק ההון, רשות התחרות והרשות לני"ע), תקדים משפטי מחייב, נהלים פנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של התאגיד הבנקאי. ההוראה מאפשרת לבנק לקבוע כי הוראות ציות מתחומים שאינם בליבת הפעילות הבנקאית כגון דיני עבודה, הוראות הדיווח לציבור וכדומה, יהיו באחריות ובפיקוח גורם בקרה בקו ההגנה השני, שאינו חלק מפונקציית הציות (להלן: "מנהל סיכון ציות").
- החובות החלות על הבנק הינן חובות חוצות ארגון הנוגעות למגוון נרחב של פעילויות, תהליכים ומוצרים אותם מבצע הבנק מדי יום.
- הבנק אימץ תוכנית אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך, המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות, נהלי הבנק והתהליכים השונים בבנק, אשר מסדירה נהלים והנחיות ליישום מתמשך של התוכנית, וזאת בהתאם לקריטריונים שפרסמה רשות ניירות ערך בנושא. הבנק מינה את ראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהלת הסיכונים הראשית של הבנק כממונה על האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר הוצאתה לפועל של תכנית האכיפה בדיני ניירות ערך, בין היתר, באמצעות קיום בקורות וביקורות בתחום דיני ניירות ערך, וכן נוקט פעולות להטמעת ידע בתחום זה. דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה תכנית עבודה לממונה האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בנפרד מתכנית העבודה של מחלקת הציות.
- הבנק אימץ תכנית אכיפה פנימית בדיני התחרות הכלכלית המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות. הבנק קבע נהלים ותהליכים שונים ליישום התוכנית. הבנק מינה את קצינת הציות הראשית של הבנק כממונה על האכיפה הפנימית בדיני תחרות כלכלית בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר הוצאתה לפועל של תכנית האכיפה בדיני תחרות כלכלית, בין היתר, באמצעות קיום בקורות וכן נוקט פעולות להטמעת ידע בתחום זה. דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה תכנית עבודה לממונה האכיפה הפנימית בדיני תחרות כלכלית בנפרד מתכנית העבודה של מחלקת הציות.
- הבנק פועל ליישום הוראות החוק בעניין ההגנה על הפרטיות. הבנק מינה ממונה על הגנת הפרטיות, בכפיפות ישירה לקצינת הציות הראשית, ופועל ליישום תכנית בקורות עדכנית וכן נוקט פעולות להטמעת ידע בתחום זה.

ב. מדיניות

דירקטוריון הבנק קבע ואישר מדיניות ציות קבוצתית, אשר הועברה לחברת הבת הבנקאית לאישור במוסדותיה תוך התאמה לאופי המיוחד שלה. במדיניות מוסדרים, בין היתר, מבנה פונקציית הציות, הגורמים השונים המעורבים ביישום המדיניות, חלוקת האחריות לביצוע בקורות בקו ההגנה השני אחר הוראות הציות השונות בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה וכדומה. כמו כן דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את תוכנית העבודה של מחלקת הציות של הבנק.

ג. תיאבון הסיכון

הבנק והקבוצה אימצו מדיניות של הקפדה יתרה בהתייחסות לסיכון הציות. ביחס להפרת הוראות החוק ונהלי הבנק הקשורים להוראות החוק, הקבוצה ממלאת אחר הוראות ציות החלות עליה ופועלת לשם הבטחת העמידה בהן על ידי כלל עובדי הקבוצה. כל עסקיה של הקבוצה מבוצעים על פי נהלי הבנק, הקוד האתי ובהתאם לכל החוקים והתקנות. הקבוצה פועלת להטמעת תרבות ארגונית ואמות מידה ליושרה ואתיקה כבסיס הכרחי לקיום של תרבות ציות בכל דרגי הארגון.

ד. ניהול החשיפה

- לשם קיום ההוראה קיימת בבנק מחלקת ציות (להלן: "פונקציית הציות" או "הפונקציה"), הכפופה לקצינת הציות הראשית ומשמשת כפונקציה בלתי תלויה, אחראית על ניהול סיכון הציות בבנק. כמו כן, ממונה קצינת הציות הראשית כ-RO (הממונה) על יישום כללי החקיקה וההוראות בתחומי ה-FATCA שמטרתו לאכוף מנגנוני דיווח לגבי חשבוניות של אמריקאים מחוץ לארה"ב, RO לבחינת יישום הסכם ה-QI (Qualified Intermediary) המרחיב את דרישות הדיווח וניכוי המס מתשלומים מסוימים מעבר לחשבוניות אמריקאים גם לחשבוניות אחרים להם

- הכנסות ממקורות אמריקאים וכן אחראית לוודא יישום כללי ה-CRS (Common Reporting Standard) שבדומה ל-FATCA מסדירים החלפת מידע, בין מדינות אשר ביניהן הסכם ליישום חילופי מידע, לגבי חשבונות פיננסיים של תושבים לצרכי מס של אותן מדינות.
- הפונקציה אחראית על ריכוז הבקרה בבנק להוראות הציות שבאחריותה בהתאם למדיניות הציות ותוכנית העבודה השנתית ולדיווח על ליקויים או פערים, לכל מדרג הסמכויות בבנק, בין היתר ע"י בחינת מוצרים חדשים ו/או פעילויות חדשות, כמו גם ביצוע בקורות שוטפות על מוצרים ופעילויות קיימות בהתאם להוראות הציות השונות וע"י קבלת דיווחים ממנהלי סיכון הציות. כחלק מתפקידה, בוחנת גם הפונקציה חוזרים ונהלים חדשים, טרם פרסומם, וכן בודקת את קיום הוראות הציות באופן שוטף, אחר שינויים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות.
- לצד קצינת הציות הראשית פועלים:
- נאמני ציות לכל אחד מסניפי הבנק, ובקרים במטה, אשר מתפקידם, בין היתר, לזהות ולאתר אירועים המצריכים דיווח או טיפול מיוחד של המחלקה.
- פורום מעקב אחר יישום הוראות סטטוטוריות בראשות מנהלת הסיכונים הראשית, שמתפקידו לעקוב אחר יישום הוראות ציות חדשות ולדון בטיטות הוראות, הצעות חוק, תזכירי חוק וכדומה.
- כמו כן, מסתייעת הפונקציה במערך הביקורת הפנימית של הבנק, ביחידה לפניות הציבור, במחלקת שיטות ותהליכים, במערך הייעוץ המשפטי, במתן ובמחלקת ההדרכה.
- בבנק מבוצעים תהליכי הטמעה שוטפים בנושאי הציות, בין היתר, על ידי לומדות, קיום ימי עיון והדרכות למטה ולסניפים.
- מערך הייעוץ המשפטי מבצע מעקב אחר עדכוני חקיקה ואחר עדכוני רגולציה בעולם, כמפורט בסעיף א' לעיל, ווידוא מסירתם לאחראי על ניהול סיכונים ציות וכן למתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווחת קצינת הציות להנהלת הבנק ולוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון, על הפעילות במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח המפורט כולל סיכום פעילות הפונקציה, פירוט המלצות, פרטים ביחס להפרות של הוראות ציות שזוהו במהלך התקופה המדווחת והמלצות לגבי צעדים שיש לנקוט בגין ההפרות ומניעת הישנותן והיערכות הבנק ליישום הוראת ציות חדשה.
- לפחות אחת לשנה מדווחת קצינת הציות לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים עם סיכום הפעילות בשנה הקודמת וכן מציגה את תכנית העבודה לשנה הבאה.
- מסמך הערכת הסיכונים המוצג אחת לשנה בהנהלה ובוועדת ניהול הסיכונים בדירקטוריון. המסמך כולל התייחסות למוקדי הסיכון בבנק, על פי מסמך הערכת הסיכון הלאומי שמתפרסם אחת לתקופה, וכן מוקדי סיכון ייחודיים לבנק.
- בנוסף, במדיניות הציות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מידיים לדירקטוריון.

ו. ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הציות

- קצינת הציות הראשית פועלת במסגרת יחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים הציות, ובאחריותה לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא הציות בחברת הבנקאית, וליווי חברת הבת בבניית מערכות, בכתיבת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות. - תחולת המדיניות הינה על כלל חברות הקבוצה, בהתאמות הנדרשות.
- מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא הציות בבנק ובחברות הבנות בקבוצה.

ז. ניהול סיכון בנקאות הוגנת - Conduct Risk

סיכון בנקאות הוגנת הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות, הגינות, מניעת הפליה ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.

קבוצת הבנק הטמיעה ערכי הוגנות ושקיפות בפעילותה מול לקוחותיה וחיוזק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל, נדרשת קבוצת הבנק לוודא, כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים כמו סיכונים ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. לקבוצת הבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה כחלק ממדיניות הציות ואחד מיעדי קצין הציות הינו לפעול להטמעת עקרונות המדיניות בקרב החטיבות השונות.

א. כללי

- סיכויי איסור הלבנת הון ומימון טרור הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של הבנק ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרור התממשות של סיכון מוניטין.
- על המגזר הבנקאי חלות הוראות שונות במסגרת מניעת הלבנת הון ומימון טרור הכוללות, בין היתר, את החוק לאיסור הלבנת הון, החוק לאיסור מימון טרור, צו איסור הלבנת הון, תקנות איסור מימון טרור, הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411, חוזרים שונים של הפיקוח על הבנקים ועוד.

השפעת מלחמת "חברות ברזל"

מצב המלחמה דורש ערנות מוגברת מצד הבנק, על מנת למנוע ניצול לרעה של המשבר למטרות הלבנת הון ומימון טרור. מחלקת הציות של הבנק, מבצעת בקורות, בדגש על איתור פעילות המשקפת "אורות אדומים" לפעילות חשודה בנושאים הקשורים בציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור.

ב. מדיניות

דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור של הקבוצה במסגרת אישור מדיניות הציות. בנוסף לעדכונים השוטפים הנדרשים, לפני כשנה נוסף פרק למדיניות הציות של הבנק, בנושא סנקציות בינלאומיות.

ג. תיאבון הסיכון

- הבנק, מפעיל מדיניות של "אפס סובלנות" בהתייחסות לסיכויי הלבנת הון ומימון טרור וסיכונים חוצי גבולות לעניין עבירת מס (cross border) ובמסגרתה נדרשים כל מנהלי הבנק ועובדיו, ללא יוצא מן הכלל, כולל כל חברות הבת בקבוצה, למלא אחר הוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק וכן אחר כל נהלי הבנק הרלוונטיים הנובעים מהוראות אלו.
- קבוצת הבנק נוהגת מדיניות מחמירה שנועדה להבטיח יישום דווקני של הוראות החוק והכרת הלקוח את מנהל הבנק עסקים, ובכלל זה הבנת עסקי המנוהלים עם הבנק או באמצעותו, החיוניים למניעת הלבנת הון ומימון טרור באמצעות הבנק ולניהול התקין של הבנק.
- המדיניות בתחום מניעת הלבנת הון ומימון טרור כוללת הגדרה ברורה של איסורים ביחס לפעילות מול גופים ומדינות לגביהם ישנן הגבלות.
- מדיניות ניהול הסיכון מתייחסת לדרישות "הכר את הלקוח" בהתאם לחקיקה מחייבת ומגדירה תהליכים וכלים הנדרשים לצורך עמידה מיטבית בדרישות אלו.

ד. ניהול החשיפה

- בבנק פועלת יחידה למניעת הלבנת הון ומימון טרור, הכפופה לקצינת הציות הראשית, אשר מופקדת על יישום הוראות הדין בנושא זה ועל הטמעתן. קצינת הציות הראשית משמשת גם כאחראית איסור הלבנת הון ומימון טרור. היחידה מהווה חלק מפונקציית הציות הכפופה למנהלת הסיכונים הראשית של הבנק (CRO).
- תפקידי האחראית על איסור הלבנת הון ומימון טרור כוללים, בין היתר: כתיבה ועדכון המדיניות והנהלים בהתאם לעדכוני חקיקה והוראות הדין, פיתוח וביצוע בקורות על מנת לוודא כי הבנק מיישם את הוראות הדין ומבצע את הדיווחים הנדרשים כולל בקורות אחר ביצוע הדיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון על פי סוג וגודל הפעולה, העברת דיווחים על פעולות בלתי רגילות לרשות לאיסור הלבנת הון ובדיקת יישום מדיניות הבנק בכל חברות הבת בקבוצה וכן קיום הדרכות יומי עיון לנאמני הציות ולכלל העובדים, המגבירים את המודעות לנושא.
- לשם יישום החוק והטמעתה של הוראותיו מינה הבנק נאמני ציות המשמשים גם כנאמני איסור הלבנת הון ומימון טרור בסניפים, האחראים על הפעילות השוטפת למניעת הלבנת הון ומימון טרור בהתאם למדיניות ולנהלים. נאמנים אלו נבחרים ככלל מתוך אוכלוסיית מורשי החתימה בבנק וכפופים מקצועית בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, לאחראית על איסור הלבנת הון ומימון טרור.
- הבנק, מפעם לפעם, עורך ימי עיון לכל נאמני איסור הלבנת הון ומימון טרור, כנסים למנהלים, הרצאות לעובדי הסניפים וכן השתלמויות והדרכות לכלל העובדים בקורסים במסגרת מחלקת ההדרכה של הבנק. כמו כן, נערכות הדרכות והשתלמויות ביחידה או באופן מקוון. בנוסף מפיץ הבנק לומדה ממוחשבת הכוללת מבדק לבחינת הטמעת תוכן הלומדה בקרב העובדים. הלומדה מתעדכנת בהתאם לשינויים והתפתחויות בתחום ובהוראות הדין. עובדי הבנק הרלוונטיים נבחנו במבדק ונבדקת עמידתם בו בהצלחה. אחת לתקופה מהלך זה חוזר על עצמו לריענון הידע. מהלכי ההדרכה שבוצעו הגבירו את המודעות לנושא.
- הבנק נוקט באופן שוטף במהלכים לאיתור וטיוב נתונים באמצעות דוחות בקרה ולייעול הבקורות, ומשקיע משאבים רבים בפיתוח ושדרוג מערכות הבקרה הממוכנות ומקצה משאבי כח אדם לנושא.
- מערך הייעוץ המשפטי מבצע מעקב אחר עדכוני חקיקה ווידוא מסירתם לאחראית על ניהול סיכויי איסור הלבנת הון ומימון טרור וכן למתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראית, לקיום חובות האחראית ופעילות היחידה והבנק.

- במסגרת דיון חצי שנתי במסגרת פורום למעקב אחר סיכונים תפעוליים מתקיים דיון בהתפתחויות טכנולוגיות, כגון שימוש באינטרנט, טלפונים סלולריים, כרטיסי חיוב נטענים ועוד, העלולות לסייע בידי לקוחות בביצוע הלבנת הון ו/או מימון טרור על מנת לגבש ולבחון אמצעי הגנה נאותים, להתמודדות בהתפתחויות אלו ובחשיפות הנובעות מהן.
- בעקבות המלחמה בין רוסיה לאוקראינה, הועצמו הסנקציות שהוטלו על רוסיה, על ידי אופ"ק, האיחוד האירופי, ומדינות נוספות. במדינת ישראל לא הוטלו סנקציות על פעילות עם רוסיה, ואולם הבנק מחויב לעמידה בחלקים נרחבים מדרישות הגופים הנ"ל, מתוקף חוזים והסכמים שונים, בעיקר בפעילות מול קורספונדנטים. אל מול סיכון זה עומדת היערכות הבנק בנושא, כוללת הנחיות מפורטות בנהלים, למערך הסניפים ולמטות החטיבות העסקיות, וכן קביעת סמכויות לאישור פעילות מסוג זה במחלקת הציות, המרכזת את הידע בנושא, לרבות למידה מפרסומים, כנסים, ויעוץ ממוקד.
- המלחמה שפרצה בין רוסיה ואוקראינה, הובילה להטלת סנקציות חריפות על רוסיה ובלארוס מצד מדינות שונות בעולם (בדגש על ארה"ב ומדינות אירופאיות כולל האיחוד האירופי), בנוסף לסנקציות שהוטלו עוד ב-2014 לאחר פלישת רוסיה לחצי האי קרים. ניסיונות להשתמש בבנקים על מנת לעקוף משטרי סנקציות, על ידי בעלי עניין, חושפים את המערכת הבנקאית, לשורה של סיכונים, סיכון שקורספונדנטים יסרבו לתת שירות לבנק בגלל הפרות משטר הסנקציות ופגיעה בפעילות סחר חוץ ופעילות שוק ההון, סיכונים לקנסות, עיצומים, סיכונים מוניטין ועוד, בהיקף משמעותי מבעבר.
- הפיקוח על הבנקים, במכתבו מיום ה-8 ביוני 2022 בנושא סיכונים הכרוכים עם גורמים מוכרזים ברשימות סנקציות בינלאומיות ולאומיות של מדינות זרות, התייחס לסיכונים המשמעותיים להם חשופים התאגידים הבנקאיים בהקשר לעקיפת משטרי סנקציות שהוטלו על ידי מדינות זרות וארגונים בינלאומיים. הבנקים הונחו לקבוע מדיניות ונהלים בנוגע למדינות זרות, ובנוגע להתקשרות או ביצוע פעולות מול גורמים מוכרזים ברשימות כאמור, בהתבסס על נב"ת 310 בנושא "ניהול סיכונים". עוד צוין במכתב, כי סירוב לאשר עסקה, סירוב להתקשר בהסכם או הפסקת התקשרות בשל יישום מדיניות כאמור, יחשבו סירוב סביר למתן שירות לעניין חוק הבנקאות וכי הצעדים שיינקטו מול לקוחות התאגידים הבנקאיים במסגרת יישום האמור, יעשו בהתאם לחובות התאגידים הבנקאיים כלפי לקוחותיהם ובין היתר בהתחשב בנסיבות ובאופי הפעולה.
- לאור הרחבת הסנקציות על ידי ארה"ב בדצמבר 2023, בדגש על חובותיהם של מוסדות פיננסיים מחוץ לארה"ב, הבנק מבצע מספר פעולות בהתאם לדרישות צו ההרחבה, ובין השאר הגברת הניטור והבקורת על פעילות זו. כמו כן, בעקבות הפרסומים על הטלת סנקציות מצד ארה"ב ומדינות באירופה על אזרחים ישראלים, מגבש הבנק כללים מנחים, הנדרשים על מנת לפעול בזהירות הראויה מול החובות השונות המוטלות עליו בהיבט זה.
- לאור האמור, בקבוצת הבנק גובשה במדיניות הציות תפיסת ניהול הסיכון שלה הנגזרת ממשטרי הסנקציות השונים. הכללים המנחים שנקבעו נועדו ליצור איזון בין ניהול הסיכון בהתאם למדיניות שנקבעה לבין ההמשכיות הנדרשת לספק שירותים בנקאיים ובינלאומיים ללקוחות הבנק והקבוצה.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווחת האחראית על איסור הלבנת הון ומימון טרור להנהלת הבנק ולוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים על פעילותה במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח המפורט כולל בין היתר התייחסות למוקדי סיכון שאותרו על ידי הממונה ודרכי הטיפול בהם ודיווח על יישום מדיניות "הכר את הלקוח".
- אחת לשנה לפחות מדווחת האחראית על איסור הלבנת הון ומימון טרור להנהלת הבנק ולוועדת ניהול הסיכונים של דירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים, עם פירוט הנושאים שטופלו בשנה הקלנדרית הקודמת.
- דוח הערכת הסיכונים המוצג אחת לשנה בהנהלה, בוועדת ניהול הסיכונים ובדירקטוריון. המסמך כולל התייחסות למוקדי הסיכון בבנק, על פי מסמך הערכת הסיכון הלאומי שמתפרסם אחת לתקופה, וכן, מוקדי סיכון ייחודיים לבנק.
- בנוסף, במדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מידיים לדירקטוריון ולבנק ישראל.

ו. ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הלבנת הון ומימון טרור

- האחראית למילוי החובות בבנק לפי חוק איסור הלבנת הון פועלת כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור, ובאחריותה לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור בחברות הבנות - כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 411, הכוונת וליווי חברות הבנות בבניית מערכות, בכתיבת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות.
- תחולת המדיניות הינה על כלל חברות הקבוצה, בהתאמות הנדרשות.
- מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא יישום מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור בבנק ובחברות הבנות בקבוצה.

ז. ניהול סיכונים חוצי גבולות - Cross border

קבוצת הבנק פועלת בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיה, מספקת קבוצת הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים חוצי גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין.

נקבעה מדיניות ייעודית לנושא זה, נקבעו נהלי עבודה, ונעשים צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, חשבוניות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות מזוהים ומסומנים. לקוחות להם אינדיקציות לתושבות מס זרה וכן כל הלקוחות החדשים נדרשים לחתום על הצהרות לעניין חבוי המס וויתור על סודיות בהיבט זה.

- ביום 6 בפברואר 2019 פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבוניות פיננסיים), התשע"ט-2019, המטמיעות לדין הישראלי את ההתחייבויות שמדינת ישראל לקחה על עצמה לאימוץ התקן הבינלאומי לחילופי מידע (תקן CRS), אשר פותח ע"י הארגון לשיתוף פעולה כלכלי (OECD), לצורך קיום חילופי מידע אוטומטיים על בסיס שנתי למטרות סיוע הדדי באכיפת מס בין מדינות.

בהתאם לתקנות אלה, מדווח הבנק מדי חודש ספטמבר על לקוחות שסווגו ככרי דיווח בהסתמך על הצהרת תושבות שלהם או בהסתמך על סממן לתושבות מס במדינה זרה ברת דיווח בהתאם לאמור בתקנות, כפי שזוהו בתום השנה הקלנדרית הקודמת.

בנוסף לאמור, חלו בשנים האחרונות התפתחויות בחקיקה וברגולציה הבנקאית באירופה ובעולם בכלל, שיש בהן להשפיע על רמת הסיכון והחשיפה לסיכונים חוצי גבולות הנובעים ממטן שירותים בנקאיים ללקוחות תושבי חוץ. ככלל הבנק אינו יוזם פעילות שיווק, קידום ופרסום ואינו מכוון או מציע את שירותיו באופן מובהק או מכוון ללקוחות תושבי חוץ בין אם באופן ישיר ובין אם באופן מקוון. לבנק אין שלוחות או נציגויות מחוץ לישראל ועובדי הבנק לא פועלים מחוץ לישראל. לגבי חשבוניות של תושבי חוץ הנפתחים בבנק, נוקט הבנק בגישה מבוססת סיכון בכל תהליכי פתיחת החשבוניות ותהליכי ניהול החשבוניות, על מנת למזער ולגדר ככל האפשר היתכנות או אפשרות שהבנק יפר את הדין הזר בעת מתן שירותים בנקאיים ללקוחות תושבי חוץ. זאת על ידי איסור ביצוע פעילות שיווק אקטיבית, הגבלה והתאמה של סוג ואופן מתן השירותים, לרבות הגבלה או הימנעות ממטן שירותים לתושבי חוץ בעת שהייתם מחוץ לישראל, והתייחסות לסוגיית יוזם השירות.

רמת הסיכון חוצה גבולות התגברה מאז תחילת המלחמה בין רוסיה ואוקראינה ותחילת משטר הסנקציות על רוסיה והאזורים הבדלניים באוקראינה. יודגש כי נוכח המציאות הקיימת, חוזקו הבקורות והבדיקות המבוצעות בבנק, בדגש על עדכון רשימות הגופים המוכרזים תחת סנקציות באופן שוטף, ובקרה אחר פעולות המבוצעות מול מדינות רוסיה, אוקראינה ובלארוס.

- הוראות ה-FATCA - ציות להוראות החקיקה המקומית המעגנת את הכללים הקבועים בחוק האמריקאי והוטמעה בהסכם בין מדינות בין ארה"ב וישראל. במסגרת כללי הוראות אלו, מפעיל הבנק תהליכים פנימיים לזיהוי ותייעוד חשבוניות של לקוחות אמריקאים ומדווח עליהם, מדי חודש ספטמבר, לגבי שנת המס הקודמת, לרשות המסים בארה"ב. הדיווח מתבצע באמצעות רשות המסים בישראל, בהתאם לדרישות ההוראה. בהתאם לתקנות, הבנק מאפשר פתיחת חשבון חדש, בכפוף לחתימת לקוח על הצהרה בדבר תושבות המס שלו.

- תקנות ה-QI - תקנות מס בארה"ב הנוגעות לניכוי מס במקור על הכנסה הנובעת ממקור אמריקאי לרבות הכנסה מדיבידנדים ותשלומי ריבית על ניירות ערך אמריקאיים. התקנות קובעות, בין היתר, חובות זיהוי, תיעוד, ניכוי ודיווח וחלות על כל המחזיקים בני"ע עם תקבולים ממקור אמריקאי, לקוחות אמריקאים ושאינם אמריקאים.

א. כללי

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון.

סיכון המוניטין הינו סיכון מורכב, וקשה לחזות את התממשותו, שכן הוא מדבר על "תפיסת" הארגון בעיני "הציבור". תפיסה/דעה הוא דבר שאינו מוחשי, בעייתי למדידה, משתנה, והשפעתו המידית על פעולה (פתיחה/סגירת חשבון או העברת פעילות) היא קשה לחיזוי. קושי נוסף קיים בעובדה שבמקרים רבים הסיכון הינו פועל יוצא של התממשות סיכונים אחרים כגון סיכון תפעולי מסוג מעילה, אבטחת מידע, סיכון ציות והלבנת הון, סיכון אשראי ו/או שוק בהיקף חריג, מערכת יחסי העבודה בבנק ועוד.

ב. מדיניות וניהול החשיפות

ניהול סיכונים המוניטין בבנק ובקבוצה כולל מספר מרכיבים עיקריים:

- זיהוי ומעקב אחר גורמי סיכון בתחום המוניטין וגיבוש פעילות מונעת המבוססת על גיבוש דפוסי התנהגות/התנהלות המביאים בחשבון ככל שניתן את סיכון המוניטין במסגרת הגיבוש והיישום של המדיניות העסקית.
- איתור מוקדם של אירועי מוניטין פוטנציאליים והצפתם בפני דוברת הבנק, מנהל סיכון המוניטין וההנהלה.
- ניטור מתמשך של סיכון המוניטין במטרה להבטיח זיהוי מגמות שעלולות להוביל לאירוע מוניטין ולדווח עליהן לראש חטיבת חשבונאי ראשי, בתפקידו כמנהל סיכון המוניטין ולדוברת הבנק, העוסקת בניהול השוטף של הסיכון.
- ניהול שוטף של מערכת היחסים עם כלי התקשורת השונים בעיקר עם בעלי תפקידים המסקרים את הבנק: כתבים ועורכים בעלי השפעה (באחריות הדוברת).

ג. תיאבון הסיכון

לקבוצה סובלנות נמוכה לסיכון המוניטין שעלול להשפיע על יציבותה ובכלל זה - איומים שמקורם בתדמית הבנק. מעבר לכך, הבנק רואה בתדמיתו חיובית כנכס מרכזי, ולכן פועל ככל שניתן למניעת התממשות סיכון מוניטין שעלול גם להגיע לתרחיש קיצון וינסה למזער התממשותם של סיכונים מוניטין.

ד. דיווח על החשיפה של סיכון מוניטין

דוברת הבנק מעורבת בפרסום הודעות ודיווחים מהותיים לבורסה בדגש על הודעות שיש בהן איום פוטנציאלי או השפעה על מוניטין הבנק כגון אזהרות רווח, מינויים מהותיים, עסקאות מהותיות ועוד. במסגרת מסמך הסיכונים מדווחים נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון המוניטין.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון הקבוצתי

החברות הבנות בקבוצה, לרבות הלא בנקאיות, מאמצות מדיניות זו בהתאמות הנדרשות. כל חברת בת או מותג שיווקי דואגים למתן דגש מיוחד על אוכלוסיות הליבה שלהם. כל חברת בת או מותג שיווקי מינו מנהל סיכון מוניטין אשר אחריותו הינה בהתאם למפורט במדיניות לניהול סיכון מוניטין. דוברת הבנק הבינלאומי משמשת כדוברת הקבוצה ולפיכך, כל מגע מהותי עם התקשורת בקשר לפעילות הקבוצה ו/או הבנקים מדווח לה ומתואם עימה מראש.

א. כללי

הסיכון מוגדר כסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעות מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום. הבנק מחלק את הסיכון האסטרטגי לשלוש משפחות סיכון, אשר התממשותן, כולן או חלק מהן, עלול להשפיע על הגשמת החזון והיעדים האסטרטגיים:

סיכונים הפוזיציה האסטרטגית (Strategic positioning risks); סיכונים יישום האסטרטגיה (Strategic execution risks); וסיכונים ההשלכה האסטרטגית (Strategic consequence risks).

ב. מדיניות וניהול החשיפות

יעדי מדיניות ניהול הסיכון האסטרטגי, הינם:

- הבטחת התאמה בין היעדים האסטרטגיים לבין: תכניות העבודה השנתיות; האמצעים שהוקצו לעמידה ביעדים (בין היתר, משאבי הון במסגרת תכנון ההון של הבנק); יישום ההחלטות האסטרטגיות.
 - יכולת ניטור של הסיכון האסטרטגי, המאפשרת זיהוי מוקדם של פערים בהתממשות התכנון האסטרטגי: החלטות/ תכניות עסקיות שגויות; יישום בלתי נאות של החלטות אסטרטגיות; שינויים ענפיים, כלכליים, טכנולוגיים ורגולטוריים.
- נקבעו מדדים לניטור ברמה הרבעונית והחצי שנתית, והם מעודכנים בהתאם להתפתחויות. לאחרונה, עודכנו והורחבו מדדי הניטור כך שישקפו את הסיכונים הנגזרים ממהלכים אסטרטגיים קיימים וצפויים.

ג. תיאבון הסיכון האסטרטגי

לקבוצת הבנק סובלנות נמוכה לסיכון האסטרטגי בשל ההשפעה הקריטית שעשויה להיות לו על יציבות הבנק והישגיו העסקיים. הקבוצה מאמצת אסטרטגיה עסקית המתאפיינת ברמה גבוהה של זהירות ומידתיות. הקבוצה מפעילה תהליכי בקרה על מנת לצמצם החשיפה לסיכונים חריגים.

ד. דיווח על החשיפה לסיכון האסטרטגי

בבנק קיימת מעטפת סדורה של דיווחים ביחס לסיכון האסטרטגי לאורך קווי ההגנה השונים. במסגרת מסמך הסיכונים מדווחים נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון האסטרטגי.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון האסטרטגי

בנק מסד מאמץ את מדיניות הבנק בהתאמות הנדרשות, תוך מתן דגש מיוחד למאפיינים הייחודיים לו בתהליך התכנון האסטרטגי.

סיכון רגולטורי

מקורו של הסיכון הוא בהתגברות הדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם בשנים האחרונות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העלולים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושף אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגיה.

מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפותחים ומנוהלים על ידי מערך היעוץ המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתורו, מיפוי וניטור של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.

בהיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצינו לעיל, ולוקחת בחשבון את השינויים האמורים. לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה פרק חקיקה ויוזמות רגולטוריות בדוח הכספי לשנת

2023.

נוכח המלחמה, הפגיעה חסרת התקדים בציבור רחב וגיוס המוני של חיילי מילואים, והתגברות מהותית בחששות מהרעה במצב הכלכלה, פעילות גופי הרגולציה והמדינה, שמה דגש בימים אלה על צעדים של הקלות ומציאת פתרונות לקשיים ולאתגרים שהתעוררו.

בנוסף, לאחרונה ובמסגרת הצעה לתיקון תקציב שנת 2024, בעקבות המלחמה, אישרה ועדת הכספים של הכנסת, לקריאה שנייה ושלישית, הצעת חוק לפיה הבנקים ישלמו תשלום מיוחד בשיעור של 6% מהרווח בשנים 2024 ו-2025 (לפרטים נוספים ראה באור 7.8 לדוחות הכספיים).

בחודשים שקדמו למלחמה, לצד רפורמות ויזמות רגולטוריות רבות שקודמו ומקודמות בשנים האחרונות ביחס לענף הפיננסים בכלל ולענף הבנקאות בפרט, נרשמה, בצל העלייה המהירה והניכרת של ריבית בנק ישראל, מגמה של העלאת יוזמות רגולטוריות וחוקיות, חלקן בשלב התחלתי, אשר נועדו או שעלולות, בין היתר, להשפיע ולהתערב באופן ישיר או עקיף במחירי השירותים והמוצרים של הבנקים ובריביות הנהוגות במערכת הבנקאית, הן ביחס לצד האשראי לציבור והן ביחס לצד הפיקדונות לציבור.

בהקשר הזה יש לציין גם את הודעת רשות התחרות כי החלה בהליך היועצות עם בנק ישראל בנושא הכרזה על חמש קבוצות הבנקים הגדולות כקבוצת ריכוז, תוך התייחסות לצעדים שיישקלו, אם וככל שתהיה הכרזה כאמור והצעות ראשוניות בעניין פיתוח שוק הכסף.

ביום 14 בפברואר 2024, פרסם בנק ישראל "קול קורא לקבלת התייחסויות הציבור למתווה מדורג של רישוי ורגולציה מידתית לגופים חוץ בנקאיים לשם הגברת התחרות במערכת הבנקאית". ההתייחסות עם הציבור היא לגבי מתווה של מתן רישיונות "תאגיד בנקאי" והיתרים מקלים לגופים חוץ בנקאיים, לרבות חברות כרטיסי האשראי, לקבלת פיקדונות מן הציבור והעמדת אשראי כנגדם לפי מדרג וגודל, תוך הקלות ברגולציה, ותוך שימת דגש על לקוחות משקי הבית ועסקים קטנים. במסגרת זו בנק ישראל מציע מדרג של רישיונות, שכולם רישיונות של "תאגיד בנקאי": רישיון מוסד כספי; רישיון בנק בסיסי; ורישיון בנק מורחב.

מדובר, בין היתר, בהודעות ובבחינה של מהלכים, שכל אחד מהם לחוד, ובוודאי כמה מהם יחדיו, עלולים להשליך ישירות על פעילות המערכת הבנקאית ותוצאות הפעילות שלה ועל היחסים הרגולטוריים הנדרשים מהבנקים, וזאת, בין היתר, נוכח ההשפעה האפשרית לשינוי ניכר ומהיר בהתנהלות הכלכלית במשק, ונוכח העובדה שאין ניסיון דומה למרבית המהלכים האלה, בארץ או בחו"ל, ולהשלכותיהם האפשריות.

בשלב זה לא ניתן להעריך אם ומה תהיינה ההשפעות של שינויים אלה או חלקם, ככל שיתממשו, על הבנק. מגמות אלה החלו לחזור/חזרו בחלקן לסדר היום מספר חודשים לאחר פרוץ המלחמה, ובתקופה שלאחר תקופת הדוח.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה אפשרית על פעילות הבנק בתקופת הדיווח וכן כאלה שנחקקו על רקע המלחמה, ראו "מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים שחלים על קבוצת הבנק", בפרק ממשל תאגידי בדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכוני סביבה ואקלים

הסיכונים לחשיפה להפסדים מסיכונים הקשורים להשפעות סביבתיות הן בשל עלויות שמקורן בחשיפה לסיכוני סביבה - פגיעה סביבתית (זיהום קרקע, זיהום אוויר, מחסור במים, רעידות אדמה וכיו"ב) והן בשל עלויות הנובעות מהחשיפה לסיכוני האקלים - סיכונים פיזיים (גלי חום, בצורות, שיטפונות, הצפות ועוד) או סיכוני מעבר הקשורים לשינויי האקלים. לסיכונים אלו השפעה אפשרית במספר היבטים באופן ישיר או עקיף: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון ציות וסיכון מוניטין.

השפעה ישירה - כתוצאה מעלויות מפגעים סביבתיים שעל הבנק לשאת בהם בגין נזקים ישירים הקשורים בשינויי אקלים או הפסד כספי העלול להיגרם כתוצאה מאימוץ של הוראות לגבי מדיניות אקלים וסביבה, התפתחות טכנולוגית ושינויים בהעדפות השוק. השפעה עקיפה - כגון על סיכוני האשראי - עלולה לנבוע מהרעה במצבו הפיננסי של לווה בעקבות השפעות סביבתיות ושינויי אקלים, בין היתר בעקבות אי-עמידה בהוראות הדין הסביבתי הרלבנטי, בשל הוצאות גדולות הנדרשות כדי לעמוד בדרישות רגולציה סביבתית או בשל קנס גבוה שניתן להשית על הלווה בשל פגיעה סביבתית, וכן התממשות של סיכונים אחרים הקשורים בסיכונים סביבתיים כגון סיכון משפטי וסיכון מוניטין. הבנק נוקט בפעולות לזיהוי וניהול סיכונים אלו, בדגש על סיכון האשראי, תוך חתירה לצמצום או מניעה של סיכון הנובע מהשפעה סביבתית שיש בה פוטנציאל לפגיעה. הבנק רואה ערך רב במימון פרויקטים/גופים התורמים לפיתוח סביבתי, כגון מימון פרויקטים בתחום האנרגיה המתחדשת.

ניהול הסיכון, מדיניות ותיאבון סיכון

קיימת לבנק מדיניות מפורטת לניהול הסיכונים הסביבתיים במסגרת מדיניות האשראי, המגדירה מתודולוגיה ותהליכי עבודה לניטור סיכונים סביבתיים באשראי. הבנק מביא זאת בחשבון במסגרת החלטותיו לגבי מתן אשראי ללקוחות במגזרים אותם הוא מנטר בעלי סיכון סביבתי גבוה במיוחד, ומתחשב בפוטנציאל סיכון האשראי של לקוחותיו. החשיפה של הלקוח לסיכונים אלה משפיעה על החלטות האשראי הרלבנטיות ונלקחת בחשבון במסגרת מכלול השיקולים בעת מתן אשראי. בנוסף, סיכונים פיזיים ישירים מוטמעים במסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים והמשכיות עסקית. כמו כן, בחטיבה לניהול סיכונים מתקיימת בקרה אחר עמידת הבנק בדיני איכות הסביבה. הבנק פועל לאיתור הסיכונים הסביבתיים המהותיים הרלבנטיים לו ולפעילותו, ולבחינת הצורך בקביעת סט של KRI's (מדדי סיכון מרכזיים) לכל אחד מסיכונים אלה, תוך בחינת השתלבות סיכונים אלה בתוך תיאבון הסיכון הכללי שלו. כמו כן, הבנק פועל להרחיב את ניטור הסיכונים הסביבתיים אליהם הוא חשוף, על מנת לוודא כי הוא מוטמע בכלל מסגרות פעילותו ובתהליכי הערכת הסיכונים שלו. ובכלל זה, במסגרת ניהול סיכוני שוק, ניהול סיכוני הנזילות, ניהול סיכונים תפעוליים וניהול סיכוני מוניטין. הבנק יבחן הוספת סיכונים פיזיים וסיכוני מעבר לתרחישי הקיצון הקיימים בתחומי פעילות שונים. הבנק נמצא בתהליך של קביעת יעדים ומדדים ספציפיים בהתייחס לסיכון הסביבתי.

סיכון מודלים

הגדרת הסיכון

סיכון מודל מוגדר כפוטנציאל להשלכות שליליות כתוצאה מהחלטות או פעולות (לרבות דיווח) המבוססות על תוצרי מודל שגויים או משימוש לא נכון בתוצרי מודל. התממשות סיכון מודל עלולה לגרום להפסד כספי בגין קבלת החלטות עסקיות ואסטרטגיות שגויות או נזק למוניטין.

מדיניות וניהול הסיכון

לבנק מדיניות לניהול סיכון מודל (MRM) המפרטת ומגדירה מסגרת תיקוף מודלים מקיפה אשר כוללת כלים שונים שמטרתם הפחתת סיכון מודל, מניעת שימוש לא נכון במודל ומניעת סיכוני ביצועי מודל.

תיאבון סיכון

רמת ההקפדה והתחכום של תהליכי התיקוף בבנק (ראשוני, מחזורי ושוטף) עולים בקנה אחד עם השימוש הכולל של הבנק במודלים, עם המורכבות והמהותיות של המודלים ופעילות הבנק. תיאבון הסיכון של הבנק לסיכון מודל הוא מידתי. כלומר, הבנק פועל למזער את סיכון המודל ככל האפשר תוך שיקולים של עלות אל מול הפחתת הסיכון.

כללי

בשנת 2023 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול, ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301A בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי (להלן - "הוראה 301A"), את מדיניות התגמול של הבנק אשר החליפה את מדיניות התגמול הקודמת של הבנק. במסגרת זו, ביום 1 במרץ 2023 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול והדירקטוריון, את מדיניות התגמול לנושאי משרה, בהתאם להוראות סעיף 267א לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן - "חוק החברות") להוראה 301A ולחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 (להלן - "חוק התגמול"), אשר החליפה את מדיניות התגמול לנושאי המשרה שאושרה על ידי האסיפה הכללית של הבנק בחודש פברואר 2020. מדיניות תגמול הינה לכלל עובדי הבנק, לרבות עובדים מרכזיים, וכן כוללת עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית, כאשר מדיניות התגמול לנושאי המשרה כפי שאושרה על ידי אסיפת בעלי המניות של הבנק ביום 1 במרץ 2023, מהווה חלק ממנה. מדיניות התגמול המתוארת להלן אינה חלה על מת"ף - מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ למעט ככל שצוין במפורש אחרת.

הפיקוח על התגמול ותחולת מדיניות התגמול

הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול הוא ועדת התגמול של הדירקטוריון (להלן - "ועדת התגמול"). הרכב ועדת התגמול וסמכויותיה הינם בהתאם להוראות הקבועות בסעיף 118א לחוק החברות, להוראה 301A ולהוראת נב"ת 301 "הדירקטוריון" (להלן - "הוראה 301"). נכון למועד זה חברי ועדת התגמול הינם: ה"ה רונן הראל (דח"צ לפי חוק החברות; יו"ר), פנינה ביטרמן כהן (דח"צ לפי חוק החברות) ואילן עייש (דח"צ לפי הוראה 301). בהתאם למדיניות התגמול, גם לגופים נוספים בבנק תפקידים בקשר לפיקוח על נושא התגמול, ובכלל אלה חטיבת המשאבים וחטיבת ניהול הסיכונים בבנק. ועדת התגמול והדירקטוריון נעזרו ביועץ משפטי של משרד עורכי הדין גולדפרב גרוס זליגמן ושות'. מדיניות התגמול כוללת כאמור עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית ביחס לתאגידים הנשלטים על ידי הבנק.

נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים נכון לסוף שנת 2023

נכון לסוף שנת 2023, היו בבנק, 24 נושאי משרה בכירה כהגדרתם בהוראה 301A ובכלל זה הדירקטורים, המנהל הכללי, חברי הנהלת הבנק, קצינת הציות ואיסור הלבנת הון ונושאי משרה אחרים (כהגדרת "נושא משרה" בחוק החברות). בדומה לסוף שנת 2022. כמו כן, נכון לסוף שנת 2023, היו בבנק 13 עובדים מרכזיים אחרים, שאינם נושאי משרה בכירה כהגדרתם בהוראה 301A. נכון לסוף שנת 2022 היו בבנק 14 עובדים מרכזיים אחרים כאמור. קבוצת העובדים המרכזיים האמורה כוללת מנהלים המדווחים למנכ"ל או מנהלים מסוימים המדווחים ישירות למנהל המדווח ישירות למנכ"ל ושלפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק וסך התגמול המשויך להם לא נופל בגדר החריגים בהוראה 301A להגדרת עובד מרכזי.

שיקולים כלליים בקביעת מדיניות התגמול

במדיניות התגמול נקבעו כללים שמטרתם להבטיח כי הסדרי התגמול בבנק יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. השיקולים שהנחו את ועדת התגמול והדירקטוריון באמצע את מדיניות התגמול, בדגש על מדיניות התגמול לנושאי המשרה, הינם, בין היתר, קידום מטרות הבנק, תוכנית העבודה שלו והאסטרטגיה של הבנק בראיה ארוכת טווח ולאור סביבת הבקרה שלו; התרבות הארגונית של הבנק; יצירת תמריצים ראויים, בהתחשב, בין השאר, במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק על מנת שאלה לא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק; גודל הבנק ואופי פעילותו בשים לב לאופייה המיוחד של המערכת הבנקאית והבנק בתוכה; יצירת איזון ראוי בין מרכיבי תגמול שונים; הגברת תחושת ההזדהות עם הבנק ופעילותו, הגברת שביעות הרצון והמוטיבציה שלהם ושימור לאורך זמן של העובדים המרכזיים האיכותיים בבנק בעלי היכולת להוביל את הבנק להצלחה עסקית ולהתמודדות עם האתגרים העומדים בפניו בהיותו אחד מחמשת הבנקים הגדולים במערכת הבנקאית בישראל.

הסדרי התגמול העיקריים לעובדים שאינם עובדים מרכזיים

מרבית העובדים בבנק מועסקים על פי הסכמים קיבוציים. האמור במדיניות התגמול ביחס לעובדי הבנק המועסקים על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק, כפוף להוראות ההסכמים הקיבוציים, בהתאם לאמור בהוראה 301A. ביחס לעובדים שאינם עובדים מרכזיים, מדיניות התגמול קובעת כללים ביחס להענקת תגמול משתנה לעובדי הבנק. הענקת תגמול משתנה מותנית בהתקיימות תנאי סף, שיכללו לפחות תנאי של שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי המניות של הבנק (להלן - "התשואה להון") וכן גם יחס

יעילות ויחס הלימות הון. תנאי הסף נקבעים על ידי דירקטוריון הבנק, בשים לב לריבית הנהוגה במשק, לתנאי הסף שנקבעו בארבעת התאגידים הבנקאיים הגדולים האחרים במערכת הבנקאית ולתוכניות העבודה של הבנק באותה שנה.

תקציב המענק השנתי לעובדים (למעט עובדים שנקבעו בעניינים תכניות תגמול ספציפיות) יקבע על ידי דירקטוריון הבנק, במונחים של מספר משכורות חודשיות בממוצע לכל עובד או במונחים של תקציב כספי כולל, ועד לתקרה שנקבעה במדיניות התגמול, ובהתאם לפרמטרים האמורים לעיל. בכך, הענקת התגמול המשתנה קשורה לביצועי הבנק. במסגרת תקציב המענק השנתי, הבנק יהיה רשאי לקבוע תקציבי מענק שנתי נפרדים לארגון המנהלים ומורשי החתימה ולארגון הפקידים, לעובדי אוצר החייל (עד שייחתם הסכם קיבוצי חדש המסדיר את שילובם בהסכמי העבודה של הבנק), לעובדים המועסקים בחוזים אישיים, לעובדי מת"ף - מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ ולעובדים במקצוע טכנולוגי בענפי הדיגיטל והדאטה בבנק. יצוין, כי בהתקיים נסיבות מיוחדות, הבנק יהיה רשאי לאשר הענקת מענק שנתי לעובדים, כולם או חלקם, גם אם הבנק לא עמד בתנאי הסף, אולם המענק הממוצע לעובד בנסיבות אלה לא יעלה על תקרה שנקבעה במדיניות התגמול.

בנוסף למענק השנתי, הבנק רשאי לאשר תגמול משתנה נוסף לעובדים מצטיינים (לרבות יועצי השקעות), לסניפים ו/או יחידות מצטיינות ו/או בגין הישגים בעבודה. בדרך כלל, תגמולים משתנים נוספים כאמור אינם מיועדים לעובדים שהינם עובדים מרכזיים.

הסדרי התגמול המשתנה העיקריים לעובדים מרכזיים לנושאי משרה

ככלל, עקרונות המענק שחלים על כל עובדי הבנק חלים גם על העובדים המרכזיים (למעט עובדים מרכזיים שנקבעו בעניינים תוכנית תגמול ספציפיות). העובדים המרכזיים מועסקים גם הם ברובם על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק. המענק המרבי לעובד מרכזי יחושב במונחי משכורת חודשית. עם זאת, הבנק יהיה רשאי לקבוע כי מענקים לעובדים המרכזיים יוענקו בהתאם לקריטריונים שייקבעו מראש המבוססים, בין היתר, על ביצועי העובד, היחידה העסקית לה הוא משויך והבנק בכללותו. בשנה שבה לא נקבעו קריטריונים למענק כאמור, יוגבל היקף המענק לעובד מרכזי עד לתקרה שנקבעה של 3 משכורות חודשיות.

בכל הנוגע לנושאי משרה, חלה מדיניות התגמול לנושאי משרה, הקובעת, בין היתר, עקרונות הנוגעים לתגמול הקבוע ולהסדרי סיום העסקה של נושאי המשרה, וכן לעקרונות לתגמול המשתנה לנושאי המשרה.

מדיניות התגמול לנושאי המשרה קובעת הוראות בדבר תנאי סף לתשלום מענקים כאמור וכן הוראות בדבר קביעת היקף המענק השנתי הנגזר, בין היתר, משיעור התשואה להון של הבנק, יחס הלימות ההון ויחס יעילות של הבנק. אי עמידה במדדים אלה תביא לכך שלא יוענק תגמול משתנה או כי התגמול המשתנה יהיה נמוך באופן יחסי.

במסגרת מדיניות התגמול לנושאי משרה נקבע כי הבנק יהיה רשאי להעניק לנושאי המשרה (א) מענק שנתי המבוסס על קריטריונים מדידים ("רכיב מדידי") בסך כולל של עד 2 משכורות, המותנה בתנאי סף ואשר היקפו נקבע על בסיס שיעור התשואה להון ויחס יעילות, ובחלקו גם על בסיס עמידה בציוני KPI איכותיים וכמותיים; ו- (ב) מענק שנתי אישי איכותי, מתוך סל מענקים בהיקף כולל של עד שתיים ורבע משכורות חודשיות בממוצע לנושא משרה, ואשר היקפו יקבע על יסוד שיקולים שונים, ובכללם שיקולים של ציות לחוקים, לתקנות ולהוראות רגולטוריות ותורמה לארגון. מדיניות התגמול לנושאי משרה כוללת גם אפשרות למענק מיוחד אשר תקציבו מוגבל בהיקפו, גם אם הבנק לא עמד בתנאי הסף. בנוסף, נקבע כי סך כל המענקים בשיקול דעת שיוענקו בגין שנת מענק לנושא משרה יחיד לא יעלו על 3 משכורות של נושא המשרה. ועדת התגמול והדירקטוריון היו רשאים להעניק למנכ"ל"ת היוצאת מענק שנתי בסך כספי שלא יעלה על סך של 2 משכורות חודשיות וביחס למנכ"ל הנכנס לא יעלה על סך של 255 אלפי ש"ח (צמוד למדד), אם מצאו כי קיימים טעמים מצדיקים זאת, בכפוף לתקרה המותרת לפי סעיף 2(ב) לחוק התגמול. יצוין, כי בהתאם להוראה 301A יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי לתגמול משתנה.

תגמול במזומן ותגמול הוני

בהתאם למדיניות התגמול, ככלל, התגמול המשתנה בבנק יוענק במזומן. מדיניות התגמול לנושאי המשרה אינה כוללת הוראות הנוגעות לרכיב תגמול הוני לנושאי משרה.

הסדרי תגמול בקשר לקבוצות עובדים ייחודיות

בהתאם למדיניות התגמול, קיימות תוכניות תגמול ספציפיות לעובדים, לרבות עובדים מרכזיים, אשר התגמול המשתנה בעניינים שונה מעקרונות התגמול המשתנה שצוינו לעיל. יצוין כי בהתאם לאמור אישרה ועדת התגמול עקרונות תגמול משתנה לעובדים בחדר עסקאות ולעובדים ביובנק חברה לנאמנות בע"מ.

מדיניות התגמול מייחדת התייחסות ספציפית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת. התגמול המשתנה של עובדים כאמור נקבע על פי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות ורגישות התפקידים המוטלים על פונקציות אלו. התגמול של יחידות כאמור או של עובדים ביחידות כאמור לא יהיו תלויים בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים. ככלל, עובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת, למעט נושאי המשרה, כפופים להסדרי התגמול החלים על כלל עובדי הבנק (בהתאם לסוג ההעסקה של עובד כאמור). התגמול הקבוע של מרבית העובדים כאמור נגזר מההסכמים הקיבוציים.

בהתאם למדיניות התגמול, ובשילוב חטיבת ניהול הסיכונים של הבנק, ניתנה במנגנון הערכת העובדים בבנק התייחסות ייעודית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת ביחידות עסקיות ולתפקודם בתחום זה. כמו כן, נקבעו במדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק הוראות ייחודיות בקשר לתגמול נושאי משרה המשמשים כפונקציות ניהול הסיכונים, הבקרה והביקורת.

הסדרים נוספים: פריסת המענק; הפחתת סכומי המענק השנתי; השבה

מדיניות התגמול קובעת הסדר לפיו חלק מתשלום המענק השנתי (בכפוף לגובה המענק השנתי) לעובד מרכזי יידחה תוך התניית תשלום המענקים הנדחים בעמידה בתנאים, ומחזקת את ביסוס הרכיב המשתנה על ביצועים בראייה ארוכת טווח בהתאם להוראה 301A, לרבות התאמה בגין ביצועים חלשים.

במסגרת מדיניות התגמול לנושאי משרה, נקבעו הסדרי דחיית המענק השנתי ופריסתו, כך שאם עלה המענק השנתי לעובד מרכזי על 40% מהתגמול הקבוע של העובד בשנת המענק, יידחה 50% מהמענק השנתי ויפרס לשלוש מנות שוות שישולמו בשלוש השנים העוקבות, בכפוף לעמידה בתנאים שנקבעו במדיניות התגמול לנושאי המשרה. במקרה של סיום יחסי עובד מעביד, לא יוקדמו מנות המענק הנדחה בגין השנים הקודמות, והן תמשכנה להיות כפופות להוראות האמורות.

יצוין, כי לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה, ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להפחית מסכומי המענק השנתי, בהתאם לשיקולים שונים כמפורט במדיניות.

גם ביחס לכלל העובדים נקבע במדיניות התגמול כי הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, רשאי לאשר הפחתת מענקים לעובדים, ככל שנדרש, בין היתר, לצורך שמירה על יציבות הבנק או במקרים שהענקת מענקים כאמור אינה מוצדקת לאור ביצועים שליליים כגון ירידה בהכנסות וברווחים או אי עמידה ביעדים.

בנוסף, ביחס לעובדים מרכזיים לרבות נושאי המשרה, נקבעו במדיניות התגמול כללי השבה, ולפיהם אם יתברר כי שולם תגמול על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק, ולאור הצגתם מחדש של הנתונים היה אמור להיות משולם תגמול נמוך מזה ששולם בפועל, יושב התגמול לבנק, עם דרישתו. כמו כן, קיימות הוראות השבה בהתאם להוראה 301A, ובכלל זה קביעת הנסיבות אשר בהתקיימן יושב תגמול שהוענק לנושא משרה או לעובד מרכזי, אופן הפעלת מנגנון ההשבה, תקופת ההשבה והוראות בקשר לפטור מהשבה.

האמצעים המפורטים לעיל, לצד ההסדרים המפורטים לעיל בדבר תקציבי המענקים, קושרים מלכתחילה את היקפי המענקים לביצועי הבנק ואף מאפשרים את התאמת היקפי המענקים בדיעבד לביצועי הבנק.

הסדרי סיום העסקה

בהתאם להוראה 301A, חלק מהתגמולים בגין סיום העסקה, המהווה תגמול משתנה, יהיו מותנים בביצועים שנקבעו במדיניות התגמול לנושאי המשרה, חלק מהם יפרס לשלוש שנים נוספות, ויתנה באי התקיימותו של אירוע קיצון בבנק ויהיה נתון להפעלת מנגנוני התאמה לביצועים בדיעבד. הסדרי סיום העסקה של יתר העובדים המרכזיים בבנק מוסדרים בהסכמים הקיבוציים או בחוזה אישי ואינם כוללים תגמולים בגין סיום העסקה מעבר לקבוע בדין או לקבוע בתנאי העסקה של כלל עובדי הבנק. ככל שמעת לעת, יבקש הבנק לקבוע תכניות פרישה הכוללות מתן תגמולים בגין סיום העסקה מעבר לקבוע בדין לעובדים מרכזיים המועסקים בהסכמים הקיבוציים או לקבוע בתנאי העסקה של כלל עובדי הבנק, יובאו תכניות אלה לאישור דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת המלצות בוועדת התגמול, וייקבעו הוראות מתאימות, ככל שנדרש, בשים לב להוראות המפקח על הבנקים לעניין תגמולים בגין סיום העסקה, ותכניות אלה תיחשבנה כחלק ממדיניות תגמול זו.

תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

גורמי ניהול הסיכונים היו מעורבים בפיתוח מנגנון התגמול ולפיכך נבחנו מדדי הסיכון והביצוע המוצעים. במסגרת קביעת מנגנון התגמול והבחינה השנתית בדבר אפקטיביות מדיניות ומנגנון התגמול וידא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזת, עקבי עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדדי הסיכון השונים גם הובאו בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים לחברי ההנהלה בגין שנת 2023 כפי שאושרו ע"י ועדת התגמול והדירקטוריון. בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה, קיימים תנאי סף לחלוקת הרכיב המדיד של המענקים כולל עמידה ביחסי הלימות הון רגולטוריים.

הקשר שבין מדדי הסיכון והתגמול; היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה

במסגרת קביעת מנגנון התגמול מוודא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזים, באופן שיוצר מבנה תמריצים המאזן כראוי בין רכיבי התגמול הקבוע לרכיבי התגמול המשתנה ועקביות עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדיניות התגמול לוקחת בחשבון את הסיכונים העיקריים אליהם חשוף הבנק.

מדדי הסיכון משפיעים על התגמול במספר מובנים עיקריים: תנאי סף לתשלום הרכיב המדיד של המענקים לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה כוללים גם עמידה ביחסי הלימות הון הרגולטוריים; מדדי סיכון מובאים בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים (KPI's) לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה ומשפיעים על היקף הרכיב המדיד; תשלום הרכיב המדיד של המענקים מושפע מעמידה בשיעור תשואה להון יחס יעילות; תשלום מנת מענק נדחית מותנית ביחסי הלימות הון רגולטוריים; ומדדי הסיכון משפיעים גם על אופן התאמת תגמול נדחה בגין סיום ההעסקה הנחשב כתגמול משתנה לפי הוראה 301A.

כמו כן, הרכיב המשתנה מבוסס על תשואה להון יחס יעילות ונותן משקל לתכנית העבודה השנתית של הבנק, הנקבעת מדי שנה על ידי הדירקטוריון, בין היתר, בהתאם לתיאבון הסיכון של הבנק. יוטעם, כי תכניות העבודה השנתיות של הבנק נבנות, בין היתר, בשים לב להיקף הסיכונים, לסוגיהם השונים, אשר הבנק מוכן ליטול על עצמו.

פריסת התגמול המשתנה והתנאים להענקת מנות נדחות שלו מובילים בנסיבות הקבועות בהוראה 301A להענקת חלק התגמול בפועל במועד מרוחק בזמן ובכך מצמצמים את המוטיבציה לנטילת סיכונים לצורכי השגת מענק בטווח הזמן המיידי ומבטיחים שאיפה לביצועים לטווח ארוך. השילוב במדיניות התגמול בין תשואה להון, הלימות הון יחס יעילות מהווה את השילוב הנכון היוצר תגמול המביא לקידום מטרות הבנק. הוא יוצר תמריצים ראויים תוך שמירה על מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק. יצוין, כי גורמי ניהול הסיכונים, סייעו בגיבוש מנגנוני התגמול, על מנת להבטיח כי המדדים בהם נעשה שימוש במסגרת מנגנוני התגמול עקביים עם יעדי מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק ובכך מבטיחים מנגנוני התגמול אפקטיביים. מהות וסוגי המדדים לא השתנו במהלך השנה האחרונה.

היחס בין התגמול המשתנה המירבי לבין התגמול הקבוע, בהתאם למדיניות התגמול, הינו יחס סביר והולם:

- נקבעה תקרה לרכיב המשתנה המסייעת ביצירת מבנה תמריצים מאוזן, כך שלא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק.
- סך התגמול המשתנה לנושאי משרה לפי מדיניות התגמול לנושאי משרה לא יעלה על 40% מסך התגמול הקבוע באותה השנה.
- מדיניות התגמול לנושאי המשרה קובעת כי סכום המענק השנתי (לרבות מענק מיוחד) לנושא משרה לא יעלה על סך של 5 משכורות חודשיות של נושא המשרה, קרי יחס אשר מוטא עוד יותר לטובת התגמול הקבוע.
- לעניין התגמול המשתנה של יתר העובדים המרכזיים נקבעו תקרות במדיניות התגמול כמפורט בסעיף "הסדרי התגמול העיקריים לעובדים מרכזיים" לעיל.
- היחסים המרביים האמורים בין רכיב התגמול הקבוע לרכיב התגמול המשתנה הינם מידתיים ומאוזנים לדעת הבנק, ומאזנים כראוי בין הצורך לעודד את עובדי הבנק להצטיין ובין הצורך לשמור על יציבותו של הבנק.
- בפועל, כפי שניתן לראות בפרק הגילוי הכמותי, היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה בבנק נמוך באופן משמעותי מהיחסים המרביים שנקבעו במדיניות התגמול.

מידע נוסף

לפרטים נוספים בדבר התגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה, בהתאם לאמור בתקנות 21 ו-22 ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), תש"ל - 1970, ראה פרק בדבר שכר נושאי משרה בכירה בדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2023.

גילוי כמותי

טבלה 1 - תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (באלפי ש"ח)

א		ב		ג	ד
ליום 31 בדצמבר 2023		ליום 31 בדצמבר 2022		נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים
סכום התגמול		נושאי משרה בכירה		עובדים מרכזיים אחרים	עובדים מרכזיים אחרים
תגמול קבוע					
1	מספר העובדים	24	13	24	14
2	סך תגמול קבוע	36,027	10,711	30,597	11,039
3	מזה: מבוסס מזומן	36,027	10,711	30,597	11,039
4	מזה: נדחה	-	-	-	-
5	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	-	-	-	-
6	מזה: נדחה	-	-	-	-
7	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-
8	מזה: נדחה	-	-	-	-
תגמול משתנה					
9	מספר העובדים	24	13	11	14
10	סך תגמול משתנה ⁽¹⁾	5,124	1,731	4,160	1,622
11	מזה: מבוסס מזומן	5,124	1,731	4,160	1,622
12	מזה: נדחה	-	-	-	-
13	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	-	-	-	-
14	מזה: נדחה	-	-	-	-
15	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-
16	מזה: נדחה	-	-	-	-
17	סך תגמול	41,151	12,442	34,757	12,661

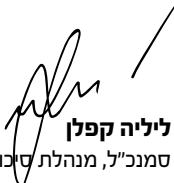
טבלה 2 - תשלומים מיוחדים (באלפי ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2023					
בנוסים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים	
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל
-	-	-	-	1	229
-	-	-	-	1	46
נושאי משרה בכירה					
עובדים מרכזיים אחרים					
ליום 31 בדצמבר 2022					
בנוסים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים	
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל
-	-	-	-	1	64
-	-	-	-	-	-
נושאי משרה בכירה					
עובדים מרכזיים אחרים					

טבלה 3 - תגמול נדחה (באלפי ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2023					
ה	ד	ג	ב	א	
הסכום הכולל של התגמול ששולם (paid out) בשנת הדיווח	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
					נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
					עובדים מרכזיים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022					
ה	ד	ג	ב	א	
הסכום הכולל של התגמול ששולם (paid out) בשנת הדיווח	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
					נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
					עובדים מרכזיים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	סך הכל

ליליה קפלן
 סמנכ"ל, מנהלת סיכונים ראשית

אלי כהן
 מנהל כללי

רון לבקוביץ
 יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח על הסיכונים באינטרנט: 12 במרס, 2024

תוספות

תוספת א'- קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים

ההבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים

בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI1) במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2023						LI1
א+ב	ג	ד	ה	ו	ז	
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו ובהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	
נכסים						
מזומנים ופיקדונות בבנקים	68,866	68,866				
ניירות ערך	26,985	25,533	1,452			
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	57	57				
אשראי לציבור	119,240	119,240				
הפרשה להפסדי אשראי	(1,618)	(161)			(1,457)	
אשראי לציבור, נטו	117,622	117,079				
אשראי לממשלה	1,055	1,055				
השקעות בחברות מוחזקות	786	692			94	
בניינים וציוד	877	877				
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	328	328				
נכסים בגין מכשירים נגזרים	3,651	-	3,651	-	3,477	
נכסים אחרים	1,366	1,366			-	
סך נכסים	221,593	217,853	3,651		4,929	(1,363)
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	191,125				191,125	
פיקדונות מבנקים	4,314				4,314	
פיקדונות הממשלה	750				750	
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-				2,377	
איגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים	4,767					
התחייבויות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	3,784	3,784			3,647	
התחייבויות אחרות	4,207				4,207	
סך התחייבויות	208,947	-			202,773	

א+ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו ובהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון
מזומנים ופיקדונות בבנקים	57,130	57,130				
ניירות ערך	16,010	15,983	26			
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	12	12				
אשראי לציבור	117,156	117,156				
הפרשה להפסדי אשראי	(1,195)	(113)				(1,082)
אשראי לציבור, נטו	115,961	117,043				
אשראי לממשלה	866	866				
השקעות בבורות מוחזקות	687	686				96
בנינים וציוד	902	902				
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	317	317				
נכסים בגין מכשירים נגזרים	2,825	-	2,825	-	2,478	
נכסים אחרים	1,245	1,245				-
סך נכסים	195,955	194,184	2,825		2,504	(986)
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	168,269					168,269
פיקדונות מבנקים	4,821					4,821
פיקדונות הממשלה	237					237
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-					2,296
איגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים	4,749					
התחייבויות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	2,322	2,322			2,270	
התחייבויות אחרות	4,522					4,522
סך התחייבויות	184,920	-				180,145

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)

הפנית לרכיבי ההון הפיקוחי	31.12.2022	31.12.2023	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
	57,130	68,866	נכסים
	16,010	26,985	מזומנים ופיקדונות בבנקים
			ניירות ערך (*)
13	310	273	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
14	5	-	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
12	-	-	* מזה: השקעות שאינן במניות של תאגידים בנקאיים וחברות בת שנכומו מההון
	15,694	26,712	* מזה: ניירות ערך אחרים
	12	57	ניירות ערך שנשאלו
	117,156	119,240	אשראי לציבור
	(1,195)	(1,618)	הפרשה להפסדי אשראי *
11	(1,042)	(1,036)	* מזה: הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (מאזני)
	(152)	(582)	* מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	115,961	117,622	אשראי לציבור נטו
	866	1,055	אשראי לממשלה
	687	786	השקעות בחברות כלולות *
15	597	696	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שלא הופחתו מההון
5	90	90	* מזה: מוניטין הכלול בהשקעות בחברות כלולות
	902	877	בנינים וציוד
	317	328	נכסים בלתי מוחשיים *
5	6	4	* מזה: מוניטין
	311	324	* מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
	2,825	3,651	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	1,245	1,366	נכסים אחרים *
16	631	762	* מזה: נכס מס נדחה
7	1	1	* מזה: עודף יעודה על עתודה
	614	603	* מזה: נכסים אחרים נוספים
	-	-	נכסים מוחזקים למכירה
	195,955	221,593	סך כל הנכסים
			התחייבויות והון
	168,269	191,125	פיקדונות הציבור
	4,821	4,314	פיקדונות מבנקים
	237	750	פיקדונות הממשלה
	4,749	4,767	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים *
	2,453	2,390	* מזה: כתבי התחייבויות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
8+9	2,296	2,377	* מזה: כתבי התחייבויות נדחים המוכרים כהון פיקוחי**
8+9	-	-	** מזה: אינם כשירים כהון פיקוחי וכפופים להוראות המעבר
	2,322	3,784	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
6	5	4	* מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	4,522	4,207	התחייבויות אחרות
10	(110)	(156)	* מזה: הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (חוץ מאזני)
	-	-	התחייבויות המוחזקות למכירה
	184,920	208,947	סך כל התחייבויות
	-	-	הון זמני - זכויות שאינן מקנות שליטה
	10,559	12,071	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק *
1	927	927	* מזה: הון מניות רגילות ופרמיה על מניות רגילות
2	9,935	11,299	* מזה: עודפים
3	(346)	(208)	* מזה: רווח אחר כולל מצטבר
	476	575	זכויות שאינן מקנות שליטה *
4	265	272	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
	210	303	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
4	-	-	* נוסף: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
	11,035	12,646	סך כל ההון
	195,955	221,593	סך הכול ההתחייבויות וההון

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2) במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2023					א	ב	ג	ד	ה
פריטים שחלה עליהם					סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
1	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי U1)	221,593	216,490	-	3,651	1,452			
2	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי U1)	208,947	216,490	-	3,651	1,452			
3	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי	221,593	11,661	-	526				
4	סכומים חוץ-מאזניים	44,751		-					
5	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2	-	-	-					
6	הבדלים הנגרמים מהפרשות	1,059	1,457	-					
7	התאמות בגין חשיפות נגזרים כולל Netting	(1,831)	-	-	(1,831)				
8	שונות	(1,025)	427	-					(1,452)
9	סכומי החשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות	261,547	230,035	-	2,346				

ליום 31 בדצמבר 2022					א	ב	ג	ד	ה
פריטים שחלה עליהם					סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
1	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי U1)	195,955	193,103	-	2,825	27			
2	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי U1)	184,920	193,103	-	2,825	27			
3	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי	195,955	11,100	-	661				
4	סכומים חוץ-מאזניים	43,774		-					
5	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2	-	-	-					
6	הבדלים הנגרמים מהפרשות	1,082	1,082	-					
7	התאמות בגין חשיפות נגזרים כולל Netting	(1,171)	-	-	(1,171)				
8	שונות	405	432	-					(27)
9	סכומי החשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות	240,045	205,717	-	2,315				

הבהרות לטבלת ההבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית

המכשירים הפיננסיים הנגזרים מתחלקים למכשירים נסחרים, ושאינם נסחרים (נגזרי OTC). מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר.

מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הקבוצה בפעילותה השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיו"ב) לדוגמא: ערך נוכחי של תזרים מזומן עתידי המהווה רביית השוק.

למכשירים פיננסיים נגזרים הנמדדים באמצעות מודלים, מתבצע אימות מחירים בלתי תלוי.

תוספת ב' - איגוח

חשיפות איגוח

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 אין בבנק חשיפות איגוח כהגדרתן בהוראות ניהול בנקאי תקין.